

PEKKA ERVAST

SFINKSIN ARVOITUS

RUUSU-RISTI

ISBN 951-99151-9-2

Arvi A. Karisto Osakeyhtiön kirjapaino

Hämeenlinna 1977

SISÄLLYS

I	Sfinksin arvoitus	1
II	Ihmisen keho temppelinä.....	8
III	Ihmisen sielu ja jälleensyntyminen	14
IV	Kuolema.....	20
V	Iankaikkinen elämä.....	28
VI	Egyptiläinen renessanssi.....	34
VII	Tulevaisuuden Jumala.....	41

SAATESANAT

Nämäkin esitelmät on tarkistanut painokuntoon filosofianmaisteri Uuno Pore. Oikoluvussa on edelleenkin ollut hyvin suurena apuna varanotaari Irja Silén.

Tämän kirjan pääosa koostuu Jyväskylän kesäkurseilla v. 1928 pidetystä esitelmäsarjasta (viisi esitelmää) "Sfinksin arvoitus". VI luku "Egyptiläinen renessanssi" on Helsingissä 8. I 1928 pidetty esitelmä (Elämä ja kuolema) ja VII luku Helsingin esitelmä 30. III 1930.

Helsingissä marraskuussa 1977

Ruus-Ristin Kirjallisuusseura ry.

I SFINKSIN ARVOITUS

Ihmisen kehollinen, sielullinen ja henkinen kehitys on nyt tarkoitus ottaa esitystemme ja ajatustemme aiheeksi, ja nyt tällä kertaa tahtoisimme piirtää aiheen ääriviivat, asettaa ikäänkuin probleeman eteemme. Sen tähden olen antanut tälle esitelmälle nimeksi Sfinksin arvoitus.

Sfinksin arvoituksenhan itse elämä heittää eteemme. Elämä itse on tuo sfinksi, joka kysyy ihmiseltä arvoituksen ratkaisua. Myöskin sanotaan, että sfinksin arvoitus on ihminen. Sillä mitä muuta me oikeastaan tiedämme, kuin että me olemme ihmisiä; me nimitämme itseämme ihmisiksi, olemme tajuisia olentoja tässä elämässä, ja meidän suuri arvoituksemme, meidän suuri kysymyksemme on, mitä me oikeastaan ihmisinä olemme, keitä me olemme. Tämä kysymys asetetaan usein myös muotoon: mistä me tulemme ja mihin me menemme?

Se, että me itse joudumme tuollaiseksi kysymykseksi itsellemme, että elämä heittää arvoituksen eteemme ratkaistavaksemme, se johtuu siitä, että tämä meidän inhimillinen olemassaolomme ei tässä käytännöllisessä, jokapäiväisessä elämässämme ole suinkaan vaikeuksia vailla: on probleemoja, on ristiriitoja. Jos me eläisimme tässä maailmassa koko ajan täysin onnellisina, niin ettei meidän tarvitsisi mitään ajatella ja ettei mikään meidän ympäristössämme häiritisi ja herättäisi meissä kysymyksiä, jos kaikki kävisi aivan kauniisti niinkuin itsestään ja meidän elämämme olisi todella tanssia ruusuilla, silloin olisi ehkä mahdollista, että me ihmiset emme kysyisi mitään, emme kysyisi, mitä elämä on ja mitä me itse olemme. Mutta koska tässä elämässämme ja olemassaolossamme on ristiriitoja, koska tässä on kärsimyksen ja onnen ristiriitoja, koska tässä on tuskan ja nautinnon ristiriitoja, koska tässä on hyvän ja pahan, valon ja pimeyden ja koska tässä on itse olemisen ja olemattomuuden ristiriitoja, niin me olemme sellaisessa tilanteessa, ettemme osaa muuta kuin kysyä. Elämä ikäänkuin puristaa meistä kysymyksen: keitä me olemme ja mitä on tämä elämä. Me synnymme tänne; ja tuskaa on, kun synnymme. Äitimme kärsii tuskaa, ja isä vaeltaa levottomana peläten, mitä tästä oikein tulee, kun hän katselee vaimonsa kärsimyksiä. Sitten lapsi syntyy, ja lapsella on kaikenlaisia vaikeuksia, varttuneena monenlaisia siveellisiä ponnistuksia ja lankeemuksia; hänelläkin on monenlaista kärsimystä. Mikä on oikeastaan tämän kaiken takana? Lopulta kuolema. Kuolema on poistumista tältä elämän näyttämöltä, ja emme tiedä, onko sen takana vielä jotakin ja mitä se kuolema sitten on?

Elämä on siis asettanut kysymyksen eteemme; ja me olemme itse sfinksin arvoitus, joka on annettu meille ratkaistavaksi. Niin kauan kuin ihmiskunta on tällaisena ihmiskuntana ollut, niin kauan kuin me olemme osanneet ajatella, niin kauan olemme myöskin yrittäneet vastata näihin kysymyksiin.

Ainakin ajattelevalle ihmiselle on muuan vastaus sangen lähellä, ja se vastaus on: tämä olemassaolo on perin surkea; meidän elämisemme tässä maailmassa on pelkkää murhenäytelmää. Me tulemme tänne surulla ja lähdemme surulla. Mitään ei ole näiden rajojen ulkopuolella. Kun ihmiselämä loppuu kuolemassa, niin silloin on kaikki lopussa. Sangen moni ihminen tyytyy tähän vastaukseen, ja se on hänestä aivan luonnollinen. Kun hän ajattelee, niin hän ei näe muuta kuin tämän ympäröivän fyysisen maailman, hän ei näe muuta kuin nämä keholliset olennot, joita sanomme ihmisiksi, — ja nämä kivet, kasvit ja eläimet. Kun keho kuolee, niin kaikki on lopussa. Hänen ystävänsä on mennyt, kun keho makaa tuossa kuolleena. Tämä vastaus, silloin kun meitä ei ole kohdannut mikään erikoinen suru, — voi meitä tyydyttää, ja me voimme sanoa itsellemme, että elämä on tällainen näytelmä. Ihmiskunta pyrkii eteenpäin tällä planeetalla; tämä pieni maapallo tässä maailman avaruudessa rientää eteenpäin kohti omaa perikatoaan; se synnyttää yhä uusia yksilöitä, mutta lopulta ihmiskunta haihtuu olemattomiin, niinkuin kaikki muukin tässä olemassaolossa.

Kaikkihan on rientämistä kohti kuolemaa. — Miksi emme siis ottaisi elämää siltä kannalta, että koettaisimme tulla toimeen tässä maailmassa niin hyvin kuin mahdollista. Me tahdomme iloita, niin kauan kuin iloita voi. Sitten tulemme vanhoiksi, ja silloinhan voimme ajatella, että elämä on sitä mitä se on, ja hyvähän on, kun ihminen säilyttää kunniansa, kun hän elää kunnon ihmisenä, toisten kunnioittamana läpi elämän. — Mutta harva ihminen, kun häntä kohtaa persoonallinen suru, jos hän on rakastanut toista ihmistä ja sitten kadottaa tuon toisen ihmisen kuolemassa, harva ihminen jaksaa silloin tällä tavoin ajatella ja tällä maailmankatsomuksella lohduttaa itseään. Usein ihminen silloin aivan kuin napisee kohtaloa ja olemassaoloa vastaan ja sanoo: Kuinka on mahdollista, että me kärsivinä, tuntevina ja rakastavina olentoina voimme olla tuomitut vain tällaiseen murheiden laaksoon, tällaiseen kiirastuleen ja helvettiin; kuinka on mahdollista, että me olemme asetetut aivan kuin tällaiseen kouluun, jos sillä ei ole mitään tarkoitusta, jos emme ole olemassa sen kauemmin kuin tämä meidän elämämme maan päällä kestää? Useimmat ihmiset, jotka ovat lohduttaneet itseään materialismilla, joutuvat kuitenkin persoonallisesti tämän vaikean probleeman eteen, ja he sanovat itselleen silloin: Vaikka minä näen, että ihmisen ajatukset, hänen järkensä ja tunteensa, koko hänen tajuinen elämänsä on riippuva kehosta, että kun kehon voimat vähenevät, niin myöskin hänen sielunelämänsä heikkenee, ja tulee yhä mitättömämmäksi, — vaikka minä tämän näen, niin sittenkin kysyn, eikö ole mitään muuta tarkoitusta eikä sisältöä elämällä kuin vain tämä kulku kohti kuolemaa? — Tällä tavoin materialistikin ajattelee ennen pitkää.

Mutta koko ajan ovat kirkot ja uskonnot maailmassa selittäneet, että tähän kysymykseen voi vastata toisinkin. Ihminen ei kuolemassa kuole. Hän sielunsa elää. Hänen sielunsa elää kuoleman jälkeen ajattelevana, toimivana, terveenä ja voimakkaana. Näin ollen ihminen kysyy: Jos sielu elää kuoleman jälkeen, niin mikä sitten on tuo ihmisen sielu, missä se on ja mitenkä sen olemassaolo on todistettavissa? Oppineet lääkärit, jotka ovat leikelleet ihmisen ruumista ja kehoa, sanovat: Emme me mistään löydä sielua. Me tunnustamme kyllä, että ihmisellä on sielunelämä. Ihminen ajattelee, tuntee ja tahtoo, hän on elävä olento, mutta koko luontohan on elävä, ja tämä sielullinen elämämme on täysin riippuva aineesta, — se on vain aineen sisäinen puoli, sen voimapuoli, aineen tajuntapuoli. Emme huomaa mitään selvää eroa sielunelämän ja aineen välillä.

Vaikka emme tosin näe, että kivillä olisi tajuntaa, emme saata sitä nähdä, — materialisti voi myöntää tämän — niin me olemme liian nopeita päätelmissämme, jos sanomme, että kivillä ei ole tajuntaa. Me olemme huomanneet, että luonnossa on aina tajuntaa. Jonkinlaista tajuntaa on kivissä ja kasveissakin. Kasvi kääntyy itsestään auringon puoleen, se rakastaa inhimillistä ystävyyttä. Eläimessä on aivan selvä sielunelämä, eläin tuntee ja ajattelee, jollakin tavoin todella ajattelee. Ja tietenkin ihminen tekee niin vielä suuremmissa määrin. Ihmisten tajuinen elämä on vielä enemmän kehittynyt, ja heidän kehonsakin on enemmän kehittynyt. Ihmisen keho on herkempi, hienorakenteisempi kuin eläimen, kasvin ja kiven aineellinen olemus. Sentähden on ihmisen sielunelämäkin erilainen, se on monipuolisempi kuin eläimen. Mutta ei meillä silti ole mitään todistusta siitä, että eläin olisi olemassa kuoleman jälkeen, saatikka että ihminen sitä olisi. Ihmisen sielunelämä on aivan riippuva hänen kehostaan. Tajunta ja aine kulkevat kaikkialla käsi kädessä. Tämän materialistit voivat ymmärtää. Me yleensä myönnämme, että sielunelämä on olemassa, mutta me emme kysy, missä sielu on. Kun meidän kirkkomme ja uskontomme ovat puhuneet kuolemanjälkeisestä elämästä ja siitä, että ihmisen sielu on olemassa senkin jälkeen, kun ihmisen keho kuolee ja että tämä sielu kuoleman jälkeen joutuu jonkinlaiseen toiseen tilaan, niin materialistit sanovat siihen, että eihän se mitään todellista ole. Kun puhutaan helvetistä ja kiirastulesta ja taivaasta, niin nehen ovat olemassa ihmisen sisällä. — Sinun omassa rinnassasi ovat helvetit, kun olet rikkonut lakia vastaan, elämän tai yhteiskunnan. Kun sinun omatuntosi sanoo, että nyt teit väärin, niin sinä joudut helvettiin. Taivas on myös sinussa itsessäsi. Kun sinä olet tyytyväinen itseesi, kun sinä olet saanut kaikkea hyvää elämältä, niin taivas on rinnassasi. Vieläkö vaatisit, että taivas olisi olemassa kuoleman jälkeenkin? Etkö tyydy siihen taivaaseen, joka on sinun rinnassasi? Koeta elää niin, ettei olisi helvettiä sinussa, ettei rintasi olisi täynnä kiirastulta. Koeta elää niin, niin et kaipaa mitään kiirastulta kuoleman jälkeen. — Tällä tavoin me materialisteina tuumiskelemme. Tämä on aivan luonnollisesti ajateltu. Tämä on meille selvä näkökanta. Me emme saa tällä tavoin mistään sielusta kiinni.

Mutta älkäämme enää nykyisin pysähtykö tähän. Meidän aikanamme on tehty paljon tieteellisiä tutkimuksia, jotka ovat asettaneet uusia probleemoja eteemme. Älkäämme olko sokkosilla ja peittäkö silmiämme siltä tosiseikalta, että elämässä on myöskin sellaisia ilmiöitä ja asioita, joita emme osaa selittää tämän materialistisen hypoteesimme mukaan. Minkä tähden emme tahtoisimme ymmärtää, että voisi muutenkin olla? Minkä tähden me tahtoisimme olla materialisteja? Meidän koko maailmamme on muuttumassa. Meille selitetään sellaisia asioita, jotka saattavat meidät ihmettelemään. Miltei jokaisella on kodissaan radiovastaanotin joka välittää kuultavaksemme musiikkia, puheita ja laulua kautta ilmojen, hyvinkin kaukaa. Tuolla jossakin Tukholmassa, Berliinissä tai Lontoossa lauletaan ja soitetaan, ja me voimme kuunnella sitä täällä Suomen salomailla. Ei ole edes mitään lankaa, jota pitkin ääni kulkisi. Kautta ilman vain tulee tieto siitä, mitä tapahtuu tuolla kaukana. Tämä on itsessään niin ihmeellinen keksintö, että harva on se ihminen, joka ei olisi ajatellut kuunnellessaan radiotaan, että tämä keksintö oikeastaan todistaa, että on enemmän olemassa taivaan ja maan välillä kuin mitä saatoimme uneksua vielä parikymmentä vuotta sitten filosofissamme. Sillä kun äänet tuolla tavoin toisiksi muunnettuna voivat tulla meidän luoksemme kaukaa ja kuulua aivan kuin olisivat syntyneet samassa huoneessa, niin miksikä ei olisi totta sekin, että ihmisen ajatukset saattavat kulkea kautta ilman, että ihmisetkin voivat olla kuin radiolaitteita, toinen lähettäjänä ja toinen vastaanottajana, joiden välillä kulkee ajatus kuin salama? Onhan meillä kokemuksiakin tästä asiasta. Kun olen henkisesti yhteydessä jonkun kanssa, minulla on esim. rakastettu puoliso – niin minä voin olla niin läheisessä yhteydessä hänen kanssaan, että voin tuntea hänen ajatuksensa; tiedän, mitä hän tuntee ja ajattelee. Vaikka hän on kaukanakin, voin tietää mitä hän toivoo, tietää ja tahtoo. On paljon elämässä sellaisia tositaapauksia, että ystävä, joka on kuolemaisillaan, näyttäytyy ystäväilleen. Hän ilmestyy yhtäkkiä toisen ajatuksiin. Sellaisia tapauksia on paljon. Niitä on tietenkin oppineella taholla epäilty, mutta nyt kun jo radiokin on keksitty, pitäisi olla toisin. Nyt oppineet ja tiedemiehet voivat ajatella, että entä jos sittenkin saattaisi tulla ajatus eetterialtoja pitkin toisesta ihmisestä toiseen; entä jos onkin muuta vielä kuin vain se, jonka me näemme silmillämme? Itse asiassa telepaattiset ilmiöt ovat saaneet tieteellisen tunnustuksen. Niitä ei enää kielletä sellaisissa tieteellisissä piireissä, joissa niitä vähänkin on tutkittu. Mutta on tehty toisenkinlaisia tutkimuksia. Joku näkee merkillisen unen, sellaisen unen, että hän herättyään sanoo: mitähän hassutusta tämä on, tämä unihan on aivan hullu ja merkillinen – ja sitten ehkä kymmenen vuoden perästä voi uni toteutua aivan sellaisenaan. Meillä on sellaisia tapauksia elämässä; monella ihmisellä on kokemuksia siitä. Jos nyt emme aina näekään niin kauas ulottuvaa profetallista unta, niin me voimme nähdä unta, mitä tulee tapahtumaan seuraavana päivänä tai sitä seuraavana tai viikon perästä; ehkä näemme aamulla herätessämme, mitä tulee illalla tapahtumaan. Sellaisia sattumia on sängen usein ihmiselämässä ja niitä mielellämme nimitämme sattumiksi. Mutta mitä sattuma oikeastaan on? Minkä tähden ne ovat sattumia? Kun niitä sattumia on tuhansittain, niin se muuttuu jo säännöksi. Silloinhan on jo uusi todellisuus edessämme. Meillä ihmisillä on mahdollisuus tietää tulevaisuuttamme. Me voimme selvänäkevästi nähdä eteenpäin, ja me voimme selvänäkevästi, 'kirkasnäköisesti' nähdä taaksepäin. Kaikki tämä on mahdollista, meidän täytyy tunnustaa lukiessamme ja kuullessamme tällaisista ilmiöistä. On niin paljon sellaisia ilmiöitä, joita meidän aikanamme on alettu tutkia, että me emme oikein, jos tahdomme olla aivan uuden ajan ihmisiä, saata jäädä ja pysähtyä enää materialistiselle kannalle. Meidän täytyy tulla ainakin totuudenetsijöiksi. Jos emme heti uskaltaisi uskoa, meidän täytyy kuitenkin olla varuillamme, mitä mahdollisesti voisimme vielä ymmärtää ja tietää.

Sentähden sängen monelle ihmiselle tulee eteen kysymys: onko aivan välttämätöntä, että meidän täytyy jäädä tällaiselle kysyvälle kannalle? Emmekö voi ihmisinä päästä selvyteen, emmekö ihmisinä voisi päästä kokemukseen siitä, että on muuta olemassa kuin tämä keho ja sen sivutuotteina kulkeva sielunelämä? Emmekö pääsisi tietoon siitä, onko ihmisellä sielu? Muistakaamme, kun näin kysymme, että vanhoista ajoista lähtien ihmisen olemusta on esitetty vielä rikkaampana ja monipuolisempana kuin mitä nykyaikana olemme tottuneet siitä ajattelemaan. Me olemme tyytyneet puhumaan ainoastaan ihmisen ruumiista ja sielusta. Kun uskovaistenkin kesken, niiden kesken, jotka uskovat, että ihminen on olemassa kuoleman jälkeen, kun puhutaan vain ruumiista ja sielusta, niin he rajoittavat itsensä; he tyytyvät sellaiseen käsitykseen, johon heidän ei enää tarvitsisi tyytyä. Aina vanhoista ajoista lähtien on ihmisen olemusta kyllä esitetty

monipuolisempänä. Meidän ei tarvitse mennä sen pitemmälle kuin Paavaliin. Hän sanoo: ihminen on kolmijakoinen olento; hänessä on kolme olemuspuolta. Hänessä ei ole ainoastaan keho ja sielu, vaan hänessä on myös henki. Ihminen on keho, sielu ja henki.

Mikä tämä henki on? Henki jää hyvin salaperäiseksi asiaksi ihmiselle, ennen kuin hän sitä kokee. Mutta kuitenkin voimme hieman auttaa ajattelevaa ihmistä huomaamaan, että hänessä on vielä jotakin muuta kuin tuo keho ja sielu, jotakin olemuksellisesti muuta. Jokainen tietää, mikä keho on. Jokainen tietää, että hänellä on keho, ja se on sellainen ja sellainen. Siihen emme tarvitse kiinnittää huomiota tällaisessa teoreettisessa esityksessä. Jokainen tietää myös, mitä sielu on. Me ajattelemme, tunnemme ja tahdomme. Meissä on vihaa ja rakkautta. Meidän sisässämme liikkuu kaikenlaisia tunteita ja intohimoja. Me toimimme ja me olemme eläviä olentoja ja sielullisia olentoja. Koko meidän elämämme sisältö on tässä sielunelämässämme. Jos emme olisi tajuisia olentoja, emme olisi ihmisiä, emme olisi mitään. Siinä meidän olemisemme on, että osaamme ajatella, tuntea ja tahtoa. – Mutta huomatkamme, että jokainen meistä voi aivan hyvin sanoa itselleen: minä, jos hän istuu esim. miettimään. Minä – sitä sanaa ei kukaan muu voi sanoa hänestä. Hän itse voi lausua tuon merkillisen sanan: minä. Minä, ja hän katsoo kättään, onko tuo käsi minä? Entä tuo jalka? Entä tämä keho? Eivät. Tavallaan se on tämä kaikki, mutta tavallaan minä sanon "minä" ilman, että tarvitsen kuvitella näitä käsiä, jalkoja ja näitä kehon eri elimiä. Ei meidän tarvitse kuvitella niitä ymmärtääksemme sanan "minä". Me eliminoimme nuo kaikki. Me unohdamme, että olemme sairaita, me unohdamme kaiken sellaisen. Jos meillä on pää kipeä tai hammassärkyä, niin emme liitä niitä minuuden olemukseen. Me olemme jotakin muuta. – Onko minä sitten se tai se tunne? Se tunne esimerkiksi, että minua harmittaa, kun minulla on niin pieni palkka, liian vähän rahaa. Onko minä tämä harmin tunne? Ei, meidän täytyy sanoa. No, onko minä sitten jokin muu tunne itsessämme? Ei, meidän täytyy tunnustaa. Me emme ole tuo tai tuo tunne. – Minulla on jokin ajatuskuva, mutta en minä siihen tyhjenny. Minä tahdon tehdä sitä tai tätä, mutta minä itse olen sittenkin ulkopuolella. Minä olen ajatuksista ja teoista riippumaton. Ne kyllä hetkellisesti muodostavat minun sisältöni, minun elämäni sisällön, mutta minä olen sittenkin jotakin muuta kuin nuo kaikki. Olenko minä sitten noiden kaikkien ajatusten ja tunteiden summa? En, sillä voin eliminoida pois nuo kaikki. Saan kaikki pois, jäljelle jää vain kaikumaan tuo "minä". Vaikka en mitään ajattelisi, en mitään kuvittelisi, en kehoa enkä mitään sielullista, niin jää *minä* jäljelle. Minä voi kaikua avaruudessa ja äärettömyydessä ilman muotoa ja ilman sisältöä. Minä antaa noille kaikille ajatuksille ja tunteille sisällön, ja nuo ajatukset ja tunteet eivät olisi mitään, jollei olisi *minää*, joka voi tuntea ja ajatella.

Mikä on se minä? Silloin kun tällä tavoin koetat eliminoida minäsi sisällön pois tuosta substanssista, silloin sinä saat kiinni hengen heijastuksesta. Se on jotakin, joka antaa sinulle ensimmäisen heijastuksen ja aavistuksen hengestä. Ei se ole vielä sinun henkesi. Ei se ole vielä henki, mutta se on jotakin, joka antaa aavistuksen, että on jotakin, vaikkei ole oikeastaan mitään. Paavali sanoo: ihmisellä on sooma, fyysinen keho, ihmisellä on psyykhee, sielu ja ihmisellä on myös pneuma, henki. Mikä on tämä pneuma? Se on se ihme, jota meidän täytyy kokea. Ainoastaan kokemus voi paljastaa meille tämän salaisuuden. Ainoastaan kokemalla me voimme päästä kiinni hengestämme, sillä meidän henkemme on se kolmas, joka antaa meidän nähdä sekä kehon että sielun. Henki on se kolmas, joka antaa meidän nähdä sekä elämän että kuoleman. Emme voi ratkaista elämän arvoitusta, emme voi ratkaista kuoleman arvoitusta, elleimme saa kiinni hengestä, joka on fyysisen kehon, sielunelämän ja kuoleman takana. Henki on se kolmas meissä, se syvin ja salaisin, jota kokemalla me ratkaisemme sfinksin arvoituksen.

Kehollisina olentoina me olemme olemassa tällaisessa näkyvässä maailmassa, ja me sanomme: tämä maailma on meidän ulkopuolellamme; tietenkin se on meidän ulkopuolellamme. Aisteillamme me havaitsemme tämän näkyvän maailman. Me tiedämme sen olemassaolosta. Se esiintyy samanlaisena meille kaikille; meillä on samanlaiset aistit. Me näemme, että tuossa on talo; me saamme samanlaisen kuvan näkyvästä maailmasta, ja todellisuus meidän ympärillämme on jokseenkin samanlainen; jos se ei ole täysin identtinen, on se hyvin samanlainen meille kaikille. Jokaisen ihmisen tajuinen minä käsittää tämän ulkonaisen, aistimellisen, näkyvän maailman samanaiseksi; siis se on vankkaa todellisuutta, se on todellisuus, jolle voi rakentaa. Kun sanomme, että tämä todellisuus on meidän ympärillämme, ja kun me sanomme, että

meidän täytyy nyt lähteä ulos todelliseen elämään, me unohdamme usein mitä elämä oikeastaan on. Nuorille annetaan hyvin usein neuvo: lähde ulos elämään oppiaksesi tuntemaan, mitä elämä on; elämä on vankkaa todellisuutta. — Mutta me unohdamme, että tämä todellisuus on myöskin meidän sisällämme, meissä. Jos emme aistiemme välityksellä ota tätä todellisuutta omaan tajuntaamme, sitä ei ole olemassa. Pankaa korvat tukkoon ja silmät kiinni, niin heti kaikki muuttuu, ja todellisuus on aivan toinen. Olkaamme ilman hermoja, niin kohta todellisuus muuttuu. Se muuttuu, sillä emme saa sitä sisäämme, emme saa sitä silloin omaan tajuntaamme. Se ei tule meidän sisäämme. Meidän aistimme ovat välittäjiä, joiden kautta todellisuus tulee meidän tajuntaamme. Älkäämme ajatelko niin epäfilosofisesti, että todellisuus on vain tässä fyysisessä maailmassa meidän ulkopuolellamme. Todellisuus on kyllä ulkopuolellamme, mutta se on myöskin sisällämme, sillä muuten emme tietäisi siitä mitään. Todellisuuden täytyy olla meidän tajunnassamme, jotta siitä jotakin tietäisimme.

Sitten tulee sielunelämämme, ja silloin me sanomme näin: meidän sielunelämämme on meidän sisällämme; se on subjektiivinen, se on ainoastaan meidän sisällämme, vain siellä se on. Näkyvä todellisuus on ulkopuolella, mutta meidän sielunelämämme on sisäistä todellisuutta meille. Meidän sielunelämässämme, huomattaamme, ei ole ainoastaan kuva tuosta ulkonaisesta todellisuudesta, vaan siinä on paljon sellaista, jota ei ole tässä ulkonaisessa elämässä; siinä ei ole inhimillisiä tunteita, ajatuksia ja aatteita. Meidän sielunelämässämme on tavattoman paljon asioita, joita ei ole tässä ulkonaisessa todellisuudessa. Meidän sielunelämämme on aivan subjektiivinen, se on oikeastaan olematon. Meidän mielestämme ei ole mitään muuta todellista kuin se, mitä fyysisin silmin näemme. — Mutta meidän tuntemme voivat vaikka tappaa. Nekö ovat muka subjektiivisia? Harvoin jokin tuoli esim. joka on vankkaa todellisuutta, ihmisen tappaa, mutta jokin tunne, joka ei ole muka todellinen, voi vaikkapa tappaa. Joku on onnettomasti rakastunut, ja sitten hän heittäytyy suin päin Imatraan. Emme huomaa, että kun me tällä tavoin sanomme, että meidän sielunelämämme on ainoastaan meissä itsessämme subjektiivisena todellisuutena, niin teemme saman virheen kuin äsken sanoessamme, että fyysinen todellisuus on vain meidän ulkopuolellamme. Jotta fyysinen todellisuus olisi ulkopuolellamme, sen täytyy olla meidän sisällämmekin. Me teemme ajatusvirheen, ellemmme sano, että samalla tavoin meidän sielunelämämme, kaikki sisäiset subjektiiviset ajatukset, tunteet ja tahdon virtaukset ovat myöskin objektiivisia, ovat myöskin meidän ulkopuolellamme. Ne ovat myöskin todellisuuksia, yhtä objektiivisia, yhtä vankasti olemassa meistä riippumatta kuin meidän sisällämmekin. Me teemme ajatusvirheen, ellemmme myönnä tätä. Sielunelämämme on subjektiivinen ja objektiivinen aivan samalla tavoin kuin fyysinen maailma on subjektiivinen ja objektiivinen.

Kun katselemme tätä fyysistä maailmaa, ja näemme sen objektiivisuuden ja subjektiivisuuden ja katselemme sielullista maailmaa, ja näemme myös sen objektiivisuuden ja subjektiivisuuden, niin silloin me näemme, ettei ole tuulesta temmatut nuo puheet helveteistä ja taivaista. Ne ovat olemassa tuossa toisessa maailmassa; tuossa toisessa maailmassa, joka on objektiivinen; siellä on ihmisen sielunelämä. Siellä se on todellisuutena olemassa helvetteineen ja taivaineen.

Henki yksin, se kolmas, on kaiken takana ja kaiken yläpuolella. Hengen kannalta, kun me katselemme sielullista elämää ja katselemme kuolemanjälkeisiä helvetejä ja taivaita, niin me näemme, ettei yhdenkään ihmisen sielunelämä voi jatkua ikuisesti, ei helveteissä ei kiirastulissa eikä taivaissa, vaan koittaa hetki, jolloin ihminen yhtäkkiä tuossa kuoleman jälkeisessä elämässä huomaa olevansa henki. "Minähän olenkin se kolmas todellisuus, joka kannan sisälläni tuon sielullisen todellisuuden." Silloin kaikuu tuo *minä*, josta saatoimme eliminoida kaiken sisällön, se kaikuu sisässämme: "En minä jaksa ikuisesti kantaa näitä taivaita. Kuka minä olen?" — Silloin ihminen realisoi eli ilmentää itseään henkenä, *pneumana*, ja muuttaa olemusmuotoaan syntyen uudestaan tänne maan päälle. Mutta kätkössä, sisimmässään, hän on henki. Mitä merkitsee, että hän on henki? Se on sitä, että hän on sekä objektiivinen että subjektiivinen ja että hän on myös Itse, kuolematon, iankaikkinen, joka samalla on ääretön. Sillä kun ihmisessä on itse suuri elämä, niin hän on suuren elämän lapsi; hän on äärettömyyden ja iankaikkisuuden kasvatti; hän on avaruuden lähettiläs, jumalan poika. Hänen korkein itsensä ei ole mikään rajoittunut itse, taikka sen rajoitus on juuri sen äärettömydessä; sen rajoitus on siinä, että se on äärettömyyden ja iankaikkisuuden ilmausta. Se kolmas

ihmisessä, tämä henki, on yhteydessä itse elämään, itse Jumalaan; se on Jumala meissä, se on jumalan poika meissä, ja se meidän täytyy kokea.

Nyt olemme siis saaneet nähdä kolme todellisuutta, kehollisen, sielullisen ja henkisen; ja ihmisinä elämme ikäänkuin kolmessa maailmassa, tässä kehollisessa, sielullisessa ja hengen äärettömyydessä.

II IHMISEN KEHO TEMPPELINÄ

Näkyvä kehomme Pyhän hengen temppelinä ei ole vieras käsite kristikunnalle. Kaikki olemme lukeneet Uudesta testamentista, kuinka Paavali nimittää kehoamme Pyhän hengen temppeliksi. Mutta useimmiten lienemme ymmärtäneet tämän lauseen sillä tavoin, että kun ihmisessä on oikea usko herännyt, kun hän elää oikeaa uskonelämää, jolloin tietenkin Jumalan pyhä henki on hänessä elävä, silloin hänen kehonsa on kuin tämän Pyhän hengen temppeli; hän on aivan kuin itse tehnyt kehostaan Pyhän hengen temppelin. Sentähden, että tämä keho silloin on Pyhän hengen temppeli, se on pidettävä puhtaana, kauniina ja kaikin puolin saastuttamattomana. Tällä tavoin me enimmäkseen käsitämme tuon kehomme temppeilyden. Se on jotakin, joka alkaa ja syntyy ja joka osoittautuu todellisuudeksi silloin kun meissä on se Pyhä henki, joka voi käyttää tätä kehoa temppelinään.

Olemme muuten tottuneet myös puhumaan kehostamme toisessakin äänensävyssä. Me sanomme, että meidän kehossamme asuvat kaikenlaiset paheet ja huonot taipumukset, vietit ja himot. Me sanomme, että meidän henkemme kyllä voisi olla altis kaikenlaiseen hyvään, mutta meidän kehossamme, ja niinkuin usein silloin sanotaan, meidän lihassamme asuvat kaikenlaiset vietit, jotka estävät meitä olemasta niin puhtaita ja niin hyviä, kuin henki tahtois. Onhan Paavalin kirjeissäkin viittauksia myös tähän. Paavali nimenomaan sanoo, että liha on heikko, vaikka henki on altis. Tällä tavoin me olemme saaneet aivan kuin kahdenlaisen käsityksen ihmiskehosta. Toiselta puolen se voi olla Pyhän hengen temppeli, mutta toiselta puolen se sisältää kaikenlaista pahaa. — Jos ei tämä minun kehoni aina viekottelisi minua syntiin, niin ehkäpä minä osaisin henkeni avulla pysyä koko lailla hurskaana. — Tällä tavoinhan me käytännössä usein ajattelemme.

Nyt on heti huomattava eräs seikka. Kun Paavali puhuu lihastamme, hän nimenomaan — aivan kuin suomalainen liha-sanakin on toinen sana kuin ruumis — keho — hän nimenomaan käyttää toista sanaa. Ei hän käytä tuota sanaa *sooma*, joka merkitsee fyysinen keho, vaan hän käyttää sanaa *sarks*, joka sanallisesti merkitsee liha. Kun me syvennymme näihin asioihin ja kun me saamme enemmän kokemusta kehostamme hengen kannalta, silloin me itse asiassa huomaamme, että tuo liha, tuo sarks, ei olekaan sama kuin meidän kehomme. Liha eli sarks, joka viettelee syntiin, joka on meissä aivan kuin sisässämme asuva kiusaaja, onkin meidän sielumme olemuspuoli, eikä suinkaan kuulu kehoon. Meidän kehomme on aivan tuon lihan ulkopuolella. Kehomme on toinen kuin tuo liha, vaikka sana liha eli sarks, on vähän kummallisesti valittu, koska se muistuttaa selvästi tätä aineellista olomuotoa. Missä muualla olisi lihaa kuin juuri tässä näkyvässä kehossamme. Ja kuitenkin se on toinen asia kuin tämä näkyvä, fyysinen keho.

Kun vähän tutkimme aineellista, näkyvää kehoamme, silloin me kyllä teemme kaikenlaisia havaintoja, silloin me kyllä huomaamme, että keho taitaakin olla jotakin aivan erikoista. Kehoon sisältyy ehkä hyvin syvä salaisuus. Ajatelkaamme muutamia tosiseikkoja. Jos katselemme ihmisiä ympärillämme, jos matkustelemme ulkomaille ja katselemme muiden kansojen, muiden rotujen yksilöitä, menemme Australiaan ja Intiaan, missä on aivan toisia rotuja, niin me teemme erään aivan varman huomion. Teemme sen huomion, että he kaikki kuitenkin ovat, niinkuin tiedämme, ihmisiä, ja ihmisiä juuri sen nojalla, että heidän kehonsa on samankaltainen. Kun me sitten tutustumme enemmän toisiin ihmisiin, sekä ympärillämme oleviin, että toisissa maissa asuviin, niin huomaamme, että ihmiset saattavat olla luonteeltaan

hyvin erilaisia. Ihmisillä on aivan erilaisia taipumuksia, aivan erilaisia näkökantoja ja ajatustottumuksia. Me katselemme asioita eri tavoin, meillä on erilaisia vaatimuksia ja toivomuksia elämän suhteen, ja me olemme yksilöinä hyvin erilaisia. Mutta meidän inhimillinen kehomme on kyllä samanlainen. Me eroamme toisistamme oikeastaan vain kasvojen piirteissä ja ihonvärisissä. Mutta kun me menemme esimerkiksi Kiinaan, niin sanotaan, että me emme osaa nähdä mitään eroa eri kiinalaisten välillä; he ovat meistä kaikki saman näköisiä. Kaikki kiinalaiset ovat kuin yhtä perhettä, veljiä ja sisaria keskenään, emme osaa erottaa heitä toisistaan. Samaa sanovat muuten itämaalaiset, kun he tulevat Eurooppaan ja Amerikkaan. He sanovat, että on mahdotonta erottaa eri yksilöitä toisistaan, kun kaikki ovat niin saman näköisiä. Me, jotka olemme tottuneet täällä länsimailla tarkkailemaan toisiamme, näemme toistemme erilaisuuden. En tarkoita, että toisella olisi erilaiset kädet, että hänellä olisi jalkoja muualla kuin toisella, vaan tarkoitan, että hänen kasvopiirteensä ovat erilaiset kuin toisilla ihmisillä. Mutta se seikka, että kehomme on samanlainen huolimatta siitä, että eri ihmisillä on erilaiset taipumukset ja erilaiset viettit ja erilaiset himot, se seikka, että kehomme on saman näköinen, antaa aihetta ajatteluun. — Missä siis asuvat nuo erilaiset viettit ja taipumukset? — Meillä on kaksi miestä, hyvin saman näköisiä. Molempien keho on uljas ja kaunisvartaloinen, mutta toinen noista miehistä on urheilija, joka elää siveellisesti ja itseään hilliten, koska hän ei pystyisi käyttämään kehoaan sillä tavoin urheiluun ja voimisteluun, ellei hän hyvin hillitsi himojaan ja olisi kunnan mies. Toinen taas, joka on hyvin saman näköinen ja yhtä kaunis vartaloltaan, on täynnä intohimoja. Hän antaa niille periksi ja elää niissä. Hän on innokas naistenmies ja väkevien ystävä. Hänellä voi olla sellaisia intohimoja jotka selvästi erottavat hänet tuosta toisesta ihmisestä. Ja hän sanoo itsestään: nämä asuvat minun rinnassani, nämä minun taipumukseni, ne ovat minun lihassani; — ja toinen ei tunne mitään sellaista. Ja molempien ulkonäkö on samanlainen. Taipumukset heidän sisällään ovat erilaiset.

Ajatelkaamme erästä toista ilmiötä. Silloin myöskin huomaamme, kuinka kummallinen tämä meidän kehomme itse asiassa on. Ajatelkaamme sairautta. Me olemme tulleet sairaaksi ylenjuomisesta tai ylensyömisestä tai jostakin muusta syystä. Me tiedämme kokemuksesta, että kehomme koettaa päästä eroon siitä myrkyistä, jonka se on itseensä saanut. Se koettaa vapautua sairaudesta; ja jos oikein kysymme kokeneelta ja viisaalta lääkäriltä hänen mielipidettään, niin hän sanoo, ettei hän tietenkään osaa muuta kuin auttaa luontoa sen työssä. Ihmisen keho itse parantaa itsensä, se itse etsii terveytensä takaisin. Me voimme lääkkeiden avulla hiukan auttaa sitä sen työssä. On tullut tavalliseksi sananparreksi todeta, että luonto kulkee omaa latuaan. Se on kuitenkin itsessään hyvin kummallinen seikka, sillä voimme sanoa, että ihminen itse tekee jotakin. Tietenkin hän koettaa tulla terveeksi, kun hän esimerkiksi voi pahoin, mutta ei hän voi tarkastaa sisälmyksiään, jotka ovat epäkunnossa, ei hän voi saattaa niitä hyvään kuntoon taas, ei hän osaa mitään tehdä keholleen. Hän on jäänyt kuin luonnon varaan. Kyllä sen luonnon täytyy itse suorittaa tehtävänsä. Hän ottaa lääkkeitä ja paneutuu vuoteeseen, ja hän edistää kehon työtä, mutta ei hän tietoisesti ole mukana parantamisessa. Siis me emme ole ajattelevina ihmisinä, tuntevina ja tahtovina ihmisolentoina niin viisaita kuin meidän kehomme. Tällaisen johtopäätöksen me luonnollisesti teemme, kun vähän ajattelemme. Meidän kehossamme asuu jokin oma luonnonlaki. Ajatelkaamme, miten synnymme tähän maailmaan. Mehän kyllä sanomme, että vanhemmat antavat lapselle kehon, mutta tapahtuuko se aivan itsetietoisesti, tapahtuuko se vanhempain tahdon ja järjen ja huolenpidon mukaisesti? Ei suinkaan. Siinä luonto tekee työtään, niinkuin me sanomme. Luonto vaikuttaa, että sikiö vähitellen kehittyy äidin kohdussa. Ei äiti osaa sen kehitystä jouduttaa tai mitenkään muuttaa. Ei isä liioin. Se tapahtuu salassa. Luonto kehittää sikiötä. Minkä ihmeellisen seikan me vielä huomaamme? Me huomaamme, että jos me jotakin osaamme tehdä tuon sikiön suhteen, niin se on muuntavaa ja vahvistavaa laatua. Jos äiti pelästyy jostakin, niin se voi painaa leimansa tuohon sikiöön; tulee merkillinen syntymämerkki lapsen kehoon, mutta me emme voi itsetietoisesti vaikuttaa sikiön kehitykseen. Vanhat kreikkalaiset ympäröivät äidin kauniilla kuvilla, kauniilla kuvapatsailla ja mahdollisimman esteettisillä olosuhteilla, jotta lapsen keho äidin kohdussa kehittyisi ja kasvaisi niin sopusuhtaiseksi ja kauniiksi kuin mahdollista. Äidin silmät ja hänen aistinsa saattavat välittää ympäröivästä maailmasta jotakin tuohon kohdussa elävään sikiöön. Äiti saattaa ympäröidä tuon sikiön kauniilla tunteilla ja ajatuksilla ja siten mahdollisesti kasvattaa uuden kehon kauniiksi, sopusuhtaiseksi. Muuta ei. Itse sikiön kehitys on luonnon salaisuus.

Kun otamme huomioon tällaisia tosiseikkoja, täytyy meidän hämmästyneenä pysähtyä fyysisen kehon eteen ja kysyä, mikä se oikeastaan on. – Kaikki luonnontieteilijät ja fysiologit, jotka ovat ruumista tutkineet ja paloitelleet, todistavat, että se on merkillinen taideteos. Siinä on kaikki täydelliseksi tehty ja muovailtu, koneellisesti, orgaanisesti katsoen. Sitä voidaan aivan pitää taideteoksena, sanovat luonnontieteilijät, sillä se on niin perin viisaasti ja taidokkaasti rakennettu. Olemmeko me ihmiset rakentaneet tämän kehon? Mekö ihmisolentoina, sielullisina, ajattelevina, tuntevina ja tahtovina olentoina olemme rakentaneet tämän fyysisen kehon? Mekö olemme sen luoneet? Mekö olemme tajuntana sen luomisen takana? Tähän kysymykseen meidän täytyy heti vastata: emme me ihmiset ole suinkaan sitä rakentaneet. Eivät ihmiset ole voineet tällaista taideteosta luoda. Emme osaa muuta ajatella, kuin että olemme saaneet tämän fyysisen kehon lahjaksi luonnolta tai sanoisimmeko paremmin lainaksi luonnolta. Sillä vaikka se tuntuu olevan meitä niin lähellä, vaikka se tuntuu olevan meitä itseämme niin lähellä, että kaikki ne ihmiset, jotka ovat materialisteja sanovat, että minä olen se keho, niin on se kuitenkin meille vieras, se on annettu meille käytettäväksi joksikin aikaa. Emme pääse tästä tosiseikasta mihinkään, sillä se on niin ilmeinen totuus. Me itse olemme jotakin muuta kuin tämä keho. Kehomme on paljon viisaampi, kuin mitä me itse olemme.

Muistakaamme, mitä on sanottu jo meidän Raamatussamme. On sanottu, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Näin saamme kuulla. Silloin on luonnollista, että meidän täytyy myös sanoa: me olemme ihmisinä turmelleet Jumalan kuvan. Sillä me käsitämme, että me itse persoonallisina minuuksina, tajuisina ihmisolentoina olemme luodut Jumalan kuviksi, mutta meidän täytyy huokaista, että miksi olemme luodut tällaisiksi irvikuviksi. Mutta jospa tämä lause onkin käsitettävä toisella tavalla. Ehkä se on käsitettävä siten, että meidän kehomme on luotu Jumalan kuvaksi. Ei meidän silloin tarvitse ajatella, että meidän kehomme olisi Jumalan kuva, että Jumala olisi meidän näköisemme, saman näköinen kuin ihminen. Mutta me voimme ajatella niin, että kehomme on luotu Jumalan kuvaksi siinä merkityksessä, että kehon koko rakenne on niin viisaasti sommiteltu, että se on niin elämän sisäisten lakien mukainen, että siinä kuvastuu Jumalan täydellisyys, jumalainen elämä, siinä piilee, on kätkeytyä jumalaisen elämän salaisuus. Tällä tavoin voimme ymmärtää tuon lauseen, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi; juuri meidän näkyvä fyysinen kehomme on tuossa merkityksessä luotu Jumalan kuvaksi.

Siis me olemme kasvojen itse sielullisina olentoina ihmetellen tällaisen kehon edessä. Me asumme sen sisällä, siinä, ja me nimitämme sitä omaksi itseksemme, ja me seisomme kuitenkin kuin portin edessä, jota emme ole avanneet. Kehomme on suuri salaisuus, ja se on Jumalan kuva, ja se on Pyhän hengen temppele. Me emme ole sen salaisuutta ratkaisseet. Me emme ole sen ovea avanneet. Tältä kannalta itse asiassa viisaat katselevat ihmisen kehoa. Ikimuistoisista ajoista lähtien ovat viisaat ja kaikki tietäjät ja kaikki ihmiskunnan kehittyneimmät yksilöt olleet sitä mieltä, että ihmisen keho on hänen kaikista salaperäisin olemuspuolensa. Se on hänelle todella niin vieras, että muutamissa filosofisissa koulukunnissa itämailla ei kehoa ollenkaan lueta mukaan, silloin kun ihmisen eri olemuspuolia esitetään. Ihmiseen kuuluu ne ja ne olemuspuolet, ja niitä luetellaan useita, mutta fyysisestä kehosta ei puhuta ollenkaan. Sitä ei oteta mukaan ollenkaan. Se ei ole ihminen. Jotkut luulevat, että tämä johtuu kehon halventamisesta. Ei suinkaan. Fyysinen keho on vain niin toinen kuin itse ihminen. Se ei ole ihmisen minä. Se on annettu hänelle kuin lainaksi ja käytettäväksi. Hän vaikuttaa siihen, hän sitä käyttää ja sitä muovailee. Hän kyllä saa niin paljon aikaa, että kasvojenpiirteet ovat erilaiset eri ihmisillä, mutta kehon rakennetta hän ei osaa muuttaa. Se on hänelle suuri salaisuus. Apostoli Paavali siis sanoo: Se on Pyhän hengen temppele. Minkä tähden tämä keho on niin merkillinen? Kuinka on ymmärrettävissä, että se on Pyhän hengen temppele? – Sen historia on hyvin pitkä, sillä se on vanhinta, mitä meissä on.

Kun me luonnontieteilijöinä katselemme luontoa, niin me sanomme, että tuossa on kivennäismaailma, tuossa kasvit ja tuossa eläimet ja sitten tuossa ihmiset. Me sanomme, että ihmiskunta on luonnon viimeinen ja uusin saavutus. Ihmiskunta on kehittynyt eläinkunnasta ja se on siten hyvin nuori. Kivet ovat vanhimpia, kasvit vähän nuorempia ja sitten tulevat eläimet; ja ihmiset ovat kaikista nuorimmat. Näinhän me saatamme sanoa luonnontieteilijöinä, kun katselemme luonnon kehitystä. – Kun sitten viisailta kysymme, onko asia näin, niin he vastaavat: se on niin vain näennäisesti. – He lisäävät: kuinka olisi mahdollista, että se, joka on

nuorin olisi viimeinen ja korkein saavutus, sisältörikkain ja merkillisin? Ihmisen keho on paljon ihmeellisemmin rakennettu kuin kivi, paljon monimutkaisempi kuin kasvi. Onko siis ihmisen keho nuorin? Tuntuu tavallisen eurooppalaisen evoluutio-opin kannalta siltä, että niinhän se on. Mutta viisaan silmällä katsoen itse asiassa merkitsee tämä seikka, että ihmisen keho on niin paljon monipuolisempi ja komplisoidumpi, niin paljon taidokkaammin rakennettu kuin kasvi ja kivi, sitä, että meidän kehomme on myös vanhempi, kokeneempi ja viisaampi. Sillä hengen kannalta se, mikä on monipuolisempaa ja rikkaampaa, on myöskin vanhempaa, ilmentää enemmän. Jos me otamme puukon käteemme ja alamme jotakin veistää, niin aivan yksinkertaisen puukon pään veistäimme paljon nopeammin, kuin veistäisimme ihmisen pään. Heti jos tahdomme veistää jotakin monimutkaisempaa ja rikassisältöisempää, niin se kestää kauemmin. Se, että tällä maapallolla on erilaisia luonnonvaltakuntia, ei todista, että nämä luonnonvaltakunnat olisivat kehittyneet toinen toisistaan. Tiedemiehemme etsivätkin noita ns. puuttuvia renkaita ja luulevat löytävänsä jonkin renkaan, joka yhdistää ihmiskunnan eläinkuntaan, mutta sitten he huomaavat, ettei se tainnutkaan olla oikea rengas. Vaikka löytyisikin jonkinlaisia siltoja eri luonnonvaltakuntien välillä, niin se ei kuitenkaan todista, että tällä maapallolla eri luonnonvaltakunnat olisivat kehittyneet toinen toisistaan. Se, että on niin erilaisia muotoja luonnonvaltakunnissa rinnakkain osoittaa, etteivät muodot ole kehittyneet toinen toisistaan meidän silmiemme edessä, vaan niiden kehityshistoria on jossakin muualla.

Mitä saamme kuulla viisailta ja tietäjiltä tästä asiasta? He kyllä tuntevat kehitysopin, ja he sanovat, että evoluutiota on kaikkialla luonnossa, mutta he sanovat samalla vielä: ei tällä meidän pallollamme ole toinen luonnonvaltakunta syntynyt toisesta, vaan se luonnonvaltakunta, joka tällä pallolla on kehittyneempi kuin toinen, on ennen ollut alempana luonnonvaltakuntana koko maapallon edellisessä inkarnaatiossa eli ruumistuksessa. Sanokaamme, että eläinkunta on kehittyneempi kuin kasvikunta. Tämä eläinkunta on ennen, aivan jossakin toisessa maailmassa, jollakin toisella pallolla tai toisella planeetalla, tämän maapallomme edellisessä jälleensyntymässä ollut kasvikuntana. Eläinkunta ei ole nyt tällä maapallolla syntynyt kasvikunnasta, vaan eläinkunta syntyi kasvikunnasta jossakin maapallon edellisessä ruumistuksessa. Samalla tavoin tämä kehollinen ihmiskunta ei ole tällä pallolla syntynyt eläinkunnasta. Se syntyi eläinkunnasta jossakin maapallon edellisessä jälleensyntymässä. Me tulemme siihen, että tämä meidän nykyinen ihmiskuntamme oli eläinkuntana edellisessä luomiskaudessa ja kasvikuntana vielä aikaisemmassa ja kivikuntana vielä sitäkin aikaisemmassa. Siis meidän ihmiskuntamme on ollut kivikuntana äärettömän pitkiä aikoja sitten, silloin kun ei vielä ollut olemassakaan tätä meidän nykyistä kivikuntaamme. Tämä kivikunta oli silloin jotakin aivan muuta. Nykyisen ihmiskuntamme fyysiset kehot ovat sentähden kaikista vanhimmat elämän ilmennykset nyt tällä pallolla; ja kun sanotaan Raamatussa, että Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen, niin tämä tarkoittaa, että luomishistoriassa on ihanteena, päämääränä täydellinen ihminen. Tämä täydellinen ihminen tai täydellisen ihmisen kuva vaikuttaa alusta lähtien, niin että tämä täydellisen ihmisen kuva eli Aadam Kadmon on luomispäivien alusta lähtien pyrkinyt esille. Jos me katselemme esimerkiksi kivikuntaa tällä maapallolla, niin me sanomme: kuinka ihmisen kuva, Jumalan kuva on siinä vielä syvällä. – Mutta kivikunnankin takana on ihminen, on Jumalan täydellisyyskuva ihmisestä. Samalla tavoin sanomme, kun katselemme kasvikuntaa. Kaukana, syvällä on siellä vielä ihmisen kuva; ja eläinkuntaa kun katselemme, niin sielläkin on täydellisen ihmisen kuva vielä peitossa, mutta tuntuu niinkuin se alkaisi jo vähän näkyä. Ja kun me katselemme ihmiskuntaa, niin me sanomme: kas, tässä ovat nämä olennot, joita me sanomme ihmisiksi, saaneet luonnolta sellaisen muodon ja ilmauksen, jossa Jumalan täydellisyys jo pääsee vaikuttamaan. Jumalan täydellisyyskuva ihmisestä on jo päässyt vaikuttamaan tässä muodossa. Se on niin taiteellisesti rakennettu ja se on niin vanha, äärettömän vanha, luonnon saavutus pitkän, pitkän työn jälkeen, niin että siinä todella voi Jumalan kuva tulla näkyviin. – Nyt me siis ymmärrämme. – Me ihmiset olemme siis saaneet tällaisina sielullisina olentoina, tällaisina tajuisina olentoina hyvin merkillisen tehtävän, sillä me olemme saaneet luonnolta nyt lainaksi tällaisen fyysisen kehon, johon on kätkeyty maailman syvimät salaisuudet, Jumalan kuva. Me olemme saaneet nämä kehot lainaksi luonnolta, jotta me kaivaisimme esille niistä tuon Jumalan kuvan. Meidän kehomme on siis Pyhän hengen temppeleli jo nyt aivan itsessään, aivan sinään. Me saamme tämän Pyhän hengen temppelein asuinsijaksemme syntyessämme tänne. Me sitten tämän Pyhän hengen temppelein saastutamme omalla kehittymättömyydellämme. Me emme osaa kohdella

tätä Pyhän hengen temppeleitä temppeleinä. Se on meille kuin majatalo, johon suhtaudumme millä tavoin tahansa. Sillä tavoin me ihmiset kohtelemme tätä luonnon kallisarvoista lainaa. Sen sijaan meidän pitäisi koettaa kuunnella sen ääntä. Jos me osaisimme aina kuunnella kehomme ääntä, eikä lihan ja himon, niin me tietäisimme, miten menetellä. Silloin me emme tekisi mitään sopimatonta. Meidän tulee ottaa selvää siltä, mitä se tahtoo. Me huomaamme, että se on sangen siveellinen, sen sisässä asuu korkea ja syvä moraalitiete. Jos me osaisimme kuunnella oman kehomme ääntä, niin meidän ei tarvitsisi olla epätietoisia suurtenkaan kysymysten edessä. Emme esimerkiksi sukupuolikysymyksen suhteen. Sukupuolisuus muodostuu kaikille ihmisille suureksi probleemaksi, kun he eivät osaa kuunnella fyysisen kehonsa ääntä. Me emme osaa elää kehomme neuvojen mukaisesti, vaan me alamme asioita sotkea omien näkemystemme nojalla. Jotkut suuret filosofit ovat tämän ymmärtäneet. Sellainen mies kuin Nietzsche on lausunut ajatuksen, että ihmisen keho on paljon parempi kuin ihmiset sieluin. Kuunnelkaamme siis kehoamme ja sitä totelkaamme. Tämä meidän fyysinen kehomme on paljon viisaampi opettaja, kuin mitä me lainkaan uskomme.

Tiedämme, että monissa pyhissä kirjoissa, meidän omassakin pyhässä kirjassamme puhutaan synnistä Pyhää henkeä vastaan, siitä synnistä, jota ei voi antaa anteeksi. Se tietenkin tarkoittaa sellaista syntiä, joka välttämättä aiheuttaa karmaa eli seurauksen. — Me voimme antaa kaikenlaisia asioita toisillemme anteeksi. Minä puhun jotakin pahaa toisesta ihmisestä, ja hän voi antaa sen minulle anteeksi. Minä teen vääryyttä vihamiehelleni, ja minulle annetaan se anteeksi. Me ihmiset olemme kutsutut antamaan toisillemme anteeksi, mutta on jotakin, jota ei voi anteeksi antaa, jota ei saada anteeksi. Meidän ihmisten velvollisuus on antaa anteeksi, mutta on jotakin sellaista, jota luonto ei anna anteeksi, ja kun luonto ei anna anteeksi, niin se merkitsee, että siitä johtuu karmallisia seurauksia. Meidän teoistamme tulee jokin seuraus, ja se merkitsee, että on muodostunut karmaa. Se on tuo syy-suhteen laki, joka toimii; me saamme niittää mitä olemme kylväneet. Tämä kylväminen tapahtuu näkyvässä maailmassa; tässä fyysisessä elämässä meillä on mahdollisuus toimia ja tehdä syntiä, joka kantaa karmaa, joka kantaa hedelmää.

Mitä on synti Pyhää henkeä vastaan? Mikä sellainen teko on? Se on kaikki väkivalta, se on kaikki se, jota teemme keholle, jota teemme toisen keholle tai jota teemme omalle kehollemme. Se on kaikki syntiä Pyhää henkeä vastaan. Se on sellaista, jonka seurauksia emme voi välttää. Me luulemme, että teemme toiselle väkivaltaa, mutta itse asiassa me teemme itsellemme sitä. Jos minä lyön toista korvalle suutuksissani, niin minä lyön itse asiassa itseäni korvalle, sillä kun minä olen tehnyt tällaisen väkivallan keholle, se kantaa hedelmää, ja karma on siinä, että se minkä tein toiselle, palautuu minuun itseäni. Elämä on sillä tavoin järjestetty! Mitä pahaa teemme, se tulee meihin takaisin. Me voimme tehdä toiselle väkivaltaa niin suurella määrällä, että tapamme hänen kehonsa, ja lähdemme sotaan useampiakin tappamaan. Tämä kaikki on syntiä Pyhää henkeä vastaan, jota ei voi anteeksi antaa. Se kantaa hedelmän. — Me teemme myös siveellistä väkivaltaa keholle, ja se kantaa hedelmää, ja se on syntiä Pyhää henkeä vastaan. — Kaikki mitä teemme pahaa keholle, omalle tai toisen, on syntiä Pyhää henkeä vastaan.

Siis meidän fyysinen kehomme, kun hengen kannalta katselemme näitä asioita, voi opettaa meille mitä suurinta ja korkeinta siveysoppia. Kun me joskus opimme oikealla tavalla kuuntelemaan fyysisen kehomme ääntä, silloin me olemme saaneet hyvin korkean siveellisen opettajan. Tietenkin kaikki nämä viisaat, jotka esiintyvät maan päällä, auttavat meitä. Ennen kaikkea meidän suuri vapahtajamme Jeesus Kristus. Kaikki nämä viisaat ovat sanoneet meille, mitä meidän pitää tehdä ja mitä meidän ei pidä tehdä. Etenkin he ovat sanoneet, mitä meidän ei pidä tehdä. Jeesus Kristus sanoo esimerkiksi nimenomaan: älä suutu. — Jos me suutumme, niin se voi viedä meidät väkivaltaisiin tekoihin. Samanlaisia ovat kaikki muut käskyt. Ne aina juuri tähtäävät siihen, että jokin laki asuu meidän kehossamme jota emme saa rikkoa. Nuo käskyt joita saamme vastaanottaa uskonnoissa eivät ole millään tavoin tuulesta temmattuja. Ne on saatu fyysisen kehon syvyyksistä, ja ainoastaan henki on voinut niitä tutkia; ainoastaan ihmisen henki, niinkuin Paavali sanoo, tutkii Jumalan hengen syvyyksiä. Ihminen, jolla on tavallinen, jokapäiväinen ymmärrys ja järki, ei osaa tutkia niitä asioita. Hän ei osaa nähdä niitä siinä valossa. Ainoastaan ihmisen henki voi niitä tutkia.

III

IHMISEN SIELU JA JÄLLEENSYNTYMINEN

Sielua — eli niinkuin nykyaikaiset filosofit ja psykologit mieluummin sanovat, sielunelämää — ajatellessamme joudumme heti toisenlaiseen maailmaan kuin kehosta puhuttaessa. Jos tämä meidän näkyvä, fyysinen kehomme kaiken tiedon valossa on luonnon valmistama taideteos, merkillinen organismi, jossa emme voi, ainakaan nykyään, suuria muutoksia odottaa, vaan joka pysyy meidän silmiemme edessä samanlaisena rakenteeltaan — tietenkin se kasvaa iän mukana ja sitten taas vanhuuden lähetessä kutistuu kokoon —, niin sielu sitä vastoin vie meidät aivan kuin työpajaan, jossa kaikki muuttuu, virtaa, jossa kaikki sykkii elämää. — Ihmisen sielu ei pysy paikallaan. — Jos me uskoisimme, että ihmisen sielunelämä olisi stabiili, paikallaan pysyvä, silloin emme voisi ajatella mitään kasvatusta, mitään lasten kouluttamista, sillä siitä ei silloin olisi mitään hyötyä. Me olemme kaikki vakuuttuneet siitä, että meidän sielunelämämme on muuttuva. Se kehittyy. Ja mikä on kaikista huomattavinta ihmisten sielunelämän suhteen on se, että jos ihmiset kehonsa rakenteen puolesta ovatkin toistensa kaltaiset, ovat he sen sijaan sielunelämänsä puolesta sangen erilaiset. Ihmisillä on erilaisia taipumuksia, erilaisia kykyjä ja harrastuksia. Meillä on erilaisia paheita ja erilaisia hyveitä. Me olemme erilaiset sielultamme juuri siinä merkityksessä, että meidän sielumme sisältö, meidän sielunelämämme on niin toisista poikkeava. Ei kukaan ihminen ole sielultaan aivan samanlainen kuin toinen. Juuri tämä seikka on antanut aiheita moniin ajatuksiin. Monin tavoin ovat ihmiset kysyneet, kuinka on mahdollista, että me ihmisinä olemme niin erilaiset. Kuinka se elämän kannalta on mahdollista? Kuinka on selitettävissä, että ihmisten sielunelämä on niin erilainen?

Me ihmiset totuudenetsijöinä kysymme vielä tarkemmin, kuinka on mahdollista, että ihmiset jo syntyessään ovat sielultaan niin erilaiset? Minkä tähden toinen on syntynyt kaikenlaisin hyvin taipumuksin ja toinen sitä vastoin huonoin ja pahoin taipumuksin. Ihminen on aivan kuin predestinoitu, edeltäkäs määrätty joko onnelliseksi taikka elämään, joka on täynnä ristiriitoja ja tuskia. Kuinka oikeudenmukaisen maailman järjestyksen kannalta tämä on ymmärrettävissä? Useimmat ihmiset ovat tyytyneet silloin vastauksiin, joita heille ovat tarjonneet kaikista terävimmät ajattelijat meidän aikanamme viimeisten vuosisatojen kuluessa, ne ajattelijat, jotka eivät ole tahtoneet uskoa mihinkään muuhun, kuin mitä aisteilla voi havaita. He ovat selittäneet, että ihmisen sielu, ihmisen sielunelämä kulkee perintönä vanhemmilta lapsille, sukupolvesta sukupolveen. Sentähden ihmisissä on juuri niitä taipumuksia pahaan ja hyvään, joita heidän vanhemmissaan ja esivanhemmissaan on ollut. Sillä tavoin he selittävät, miksi eri suvuissa, eri perheissä, kodeissa ja roduissa sielunelämä eri yksilöissä on niin erilainen. Mutta sitten on huomattukin, että joskus syntyy hyvin voimakkaita yksilöitä, sellaisia ihmisiä, joiden sielunelämä poikkeaa suuresti koko perheen ja koko suvun, ehkä koko rodun yleisestä sielunelämästä. Silloin nämä materialistisella tavalla ajattelevat jäävät mykkinä miettimään. He kohauttavat olkapäitään ja puhuvat luonnon oikuista. — "Eihän voi sanoa mitään varmasti sattumiahan on aina!" — Sillä tavoin he sattumaan vedoten koettavat selittää niinkin merkillistä asiaa kuin nerouden ongelmaa. — He sanovat: "Jos joku ihminen syntyy loistavana nerona, hän on ainoastaan luonnon oikku: hän on sattumalta sellaiseksi syntynyt."

Meidän täytyy sanoa, että on suuria joukkoja, jotka eivät tällä tavoin osaa ajatella. On paljon sellaisia, jotka ajattelevat vähän syvällisemmin. He ovat antaneet toisenlaisen ratkaisun tälle kysymykselle sielujen

erilaisuudesta. He ovat selittäneet, että aina kun ihminen syntyy, niin Jumala luo hänelle sielun. He ovat siis vedonneet johonkin näkymättömään, johonkin suureen elämään, joka on näiden näkyvien ilmiöiden takana. He ovat sitä salaisuutta nimittäneet Jumalaksi; he ovat häneen uskoneet ja sanoneet, että Jumala on vastuunalainen siitä, että ihmisten sielut ovat erilaiset. Tämä kyllä jollakin tavoin selittää sielujen erilaisuuden, sillä jos ajatellaan, että on olemassa Luoja, joka kykenee vapaasti tekemään, mitä hän kullekin parhaaksi näkee, niin ei ole mitään mahdotonta siinä ajatuksessa, että hän loisi ihmiselle sielunelämänkin silloin, kun keho syntyy. Mutta koska Jumalaan uskovat ihmiset aina samalla juuri tahtovat metafysisellä uskollaan selittää ja todistaa itselleen ja toisille, että maailmaa johtaa järki, – ainakin jokin suuri tajunta, joka on täynnä hyvyyttä, joka on täynnä rakkautta kaikkia eläviä olentoja kohtaan, – niin he itse asiassa joutuvat hyvin vaikeaan umpikujaan, kun he sanovat, että Jumala kulloinkin luo sielun, kun ihminen syntyy. Silloinhan he tekevät Jumalansa vastuunalaiseksi niistä onnettomista ihmissieluista, jotka syntyvät maailmaan täynnä pahoja taipumuksia. Koska Jumala loi heidän sielunsa, niin nuo ihmiset itse eivät ole millään tavoin vastuunalaiset omasta häijyydestään, pahoista teoistaan ja taipumuksistaan. Uskovaiset tekevät samalla suuren loogisen virheen, kun he seuraavassa silmänräpäyksessä puhuvat siitä, että Jumala saattaa loukkaantua ihmissielujen pahuuteen ja rangaista ihmisiä sillä tavoin, että hän kuoleman jälkeen syöksee nuo onnettomat ihmissielut iankaikkiseen kadotukseen. Tällä tavoin he ovat tehneet suuren loogisen virheen, ja he ovat samalla tunnustaneet, että se Jumala ei ole mikään oikeuden ja rakkauden Jumala, vaan joku häijy olento, joka oikuttelee ja tekee mitä hänen päähänsä pälkähtää, jolla ei ole mitään siveellisiä periaatteita, vaan joka toimii aina kulloinkin, kuinka häntä haluttaa. Eräs hindu kysyikin kerran kristityltä lähetyssaarnaajalta, joka oli puhunut kristinuskosta ja sielujen syntymisestä, sielujen luomisesta: "Te sanotte siis, että teidän jumalanne aina luo sielun, silloin kun ihmisen ruumis sikiää ja syntyy?" – "Tietenkin", vastasi lähetyssaarnaaja. – "No, niin", sanoi hindu, "kyllä kai teidän jumalanne pitää omat käskynsä, ne käskyt, joista täällä on puhuttu ja joita teidän selityksenne mukaan on 10 ja joita kristityn ihmisen tulee totella?" – "Kuinka, tietenkin hän pitää ne. Jumala itsekkin noudattaa näitä käskyjä; hän on niiden sielu ja ydin." – "Vai niin", sanoi hindu, "kuinka Te sitten selitätte, että Jumalanne on sanonut: älkää tehkö aviorikosta; ja aviorikoksia tehdään paljon? Ihmiset eivät jaksakaan noudattaa sellaista lakia, sellaista käskyä, vaan tekevät aviorikoksia. Kuinka siis Jumala siihen suostuu ja itsekkin on mukana aviorikoksessa, koska hän luo sielun sille keholle, joka aviorikoksesta syntyy?" – Tämä oli niin häijy kysymys ja huomautus hindun taholta, että lähetyssaarnaaja huomasi parhaaksi lähteä toiseen kokoukseen. – Tällainen pieni huomautus voi jo saada suuresti epäilemään tuon selityksen pätevyyttä. – Emme myöskään voineet tyytyä tuohon materialistiseen käsitykseen, että sielu kulkisi perintönä vanhemmista lapsiin. – Miten meidän on sitten käsitettävä tämä sielu?

Pitäkäämme kiinni siitä tosiseikasta, että sielunelämä on liikkuvaa, elävää, kehittyvää. Sielu ei ole mikään jäykkä käsite. Sielu tarkoittaa jotakin meidän sisällämme, joka saattaa kehittyä ja muuttua. Pitäkäämme kiinni siitä, että me voimme kasvattaa ihmissielua, että me voimme kasvattaa itseämme ja että aivan kuin jokainen ihminen tietää ja myöntää, kuinka ulkonaiset olosuhteet muovailevat ja kasvattavat ihmisten sielunelämää ja että heidän sielunelämänsä on niin muuttuvaa laadultaan, että jos he muuttavat maasta toiseen, niin uudessa maassa heidän sielunelämänsäkin alkaa muuttua. Jos pidämme kiinni tästä, että sielu, meidän sielunelämämme itse asiassa on jotakin kehittyvää, on jotakin, jonka perussävel on kehittyminen ja kehitysmahdollisuus, silloin voimme syystä kysyä: Eikö se, että meidän sielumme, meidän sielunelämämme on sellainen kuin se on, että se on tietynlainen jo syntyessämme – heti syntyessä ei tule näkyviin tämä erilaisuus, mutta sitten vähitellen – eikö se, että me synnymme erilaisin taipumuksin, jo todista, eikö se jo vaadi sellaista selitystä, että tässä on kehitystä takanapäinkin. Minkä tähden meidän sielunelämämme nyt vasta olisi kehittyvää, ellei se olisi aina kehittynyt, ellei sen takana olisi kehityshistoria? Kun me synnymme tänne erilaisina, niin kaikista luonnollisin ajatus on epäilemättä se, että meidän sielunelämämme on kehittynyt sellaiseksi kuin se on.

Missä se sielunelämä on kehittynyt? Se on kehittynyt ennen syntymistä. Meidän sielunelämämme on täten kehityksen tulos, joka kehitys on tapahtunut ennen syntymistämme tänne maan päälle. Missä tämä

kehitys on tapahtunut? Siinä voimme ajatella sellaista mahdollisuutta, että ihmisen sielunelämä on kehittynyt jossakin näkymättömässä maailmassa taikka että se on kehittynyt jossakin toisessa tähdessä taikka sitten, niinkuin minusta on luonnollisinta ajatella, että meidän sielunelämämme on jo ennen asustanut kehossa tämän maan päällä ja että meidän sielunelämämme siis on jälleensyntymisen tulos.

Jälleensyntymisajatus sisältää sen, että me ihmisolentoina ilmestymme kerta toisensa jälkeen tänne maan päälle. Me emme ole täällä ensimmäistä kertaa. Me olemme täällä olleet ennen ja taas tulemme ja meidän sielunelämämme kehittyi tässä jälleensyntymisten ketjussa. Tämähän ei ole mikään uusi ajatus, ei suinkaan meidän aikamme keksintö. Se on hyvin vanha elämänkatsomus. Se on hyvin vanha, itämailla aina vallinnut näkökanta, jolla on monta eri nimitystä. Koulussa jo saadaan lukea, että Egyptissä uskottiin sielunvaellukseen. Ihmisen sielu oli saattanut olla ennen eläimessä ja kuoltuaan mennä eläimeen. Voimme ymmärtää, että tuollainen näkökanta sielunvaelluksesta on sangen alkuperäinen laadultaan; ja saatamme olla varmat siitä, ettei se ollut varsinainen Egyptin uskonto. Kun me menemme Kiinaan ja Japaniin ja siellä kuulemme jälleensyntymisestä, huomaamme, että ainoastaan kaikista oppimattomimmat ja sivistymättömimmät kansankerrokset voivat ajatella, että ihminen kuoltuaan ottaa asuntonsa eläimen kehoon. Kaikki ajattelevat itämaalaiset, jotka ovat syvemmin perehtyneet oman uskontonsa oppeihin, ovat selvillä siitä, että ihmisen sielu ei suinkaan mene eläimen kehoon, vaan pysyy ihmisenä ja syntyy aina uudelleen ihmisen muodossa. – Mutta siinä vanhassa, hyvin kansanomaisessa näkökannassa, että ihmisellä on jotakin tekemistä eläinmaailman kanssa, on myös epäilemättä jokin pilkahdus totuudesta. – Meidän sielunelämämehän ei ole niin yksinkertainen; se ei ole noin vain ratkaistu. Sieluhan käy koulua elämässä täällä, ja se on ennen asustanut toisessa ihmiskehossa. Me voimme kuvitella, kuinka se vähitellen kehittyi, tulee yhä oppineemmaksi, hienostuneemmaksi ja kauniimmaksi kaikin tavoin. Kun me tutkimme toisiamme ja itseämme, niin me huomaamme, että ihmisen sielunelämässä on erittäin merkillisiä ristiriitoja. Ihminen ei ole ollenkaan ehjä, kaunis kokonaisuus, joka askel askeleelta kehittyi yhä suurempaan viisauteen, vaan hän on sangen monimutkainen ja merkillinen olento, joka on täynnä ristiriitoja. Jokainen ihminen tietää, että me olemme kaukana harmoniasta; meidän elämämme ei ole tasaista kulkemista täydellisyyttä kohti, vaan se päin vastoin on kulkua yhä lähemmäs hyvän ja pahan problemaa. Pahan problemaa me ihmiset sieluina lähestymme yhä enemmän. Kuta enemmän me tutkimme itseämme, sitä enemmän me huomaamme ihmisen sielunelämässä aavistamattomia kuiluja. Ihminen tutkii itseään ja huomaa, että hänessä on hyvin syvällä itsekkyyttä. Hän on aina ollut vakuuttunut siitä, että muut ihmiset hänen ympärillään ovat itsekkäitä. Se ei ole mikään vaikea huomio. Sen havainnon me teemme jokainen. Ihmiset ovat itsekkäitä luonnostaan. Vaikka me mahdollisimman kauan koettaisimmekin ajatella itsestämme, että me olemme sentään vähän parempia kuin toiset ja arvostelisimme ja huomaisimme vikoja toisissa, näkisimme kaikkea pahuutta ja häijyyttä ja syntiä, mutta lohduttautuisimme sillä, että me itse emme sentään ole niin kovin pahoja, emme ole langenneet niin syvälle – että itse asiassa meissä on paljonkin hyvää, – jos mahdollisimman kauan koettaisimme lohdutella itseämme tällä tavoin, niin menevät kuitenkin sitten silmämme auki näkemään, että jokaisen ihmisen sielu on hyvin merkillinen. Sillä jos meidät heitetään elämän suurten tuskien eteen, niin voimme huomata, että oma sielunelämämme värjöttää ja vapisee ja pyytää kuin armoa: minä en sentään tahtoisi mennä ihan syvimpään helvettiin; minä tahtoisin onnea ja autuutta. Minä pelkään liiallisia suruja, murheita ja tuskia. Me olemme luonnostamme pelkureita, me tahdomme paeta pahaa ja kärsimystä. Me olemme silloin jo niin pitkällä sielunelämässämme, että me emme suorastaan tee kaikkein karkeinta pahaa. Mutta me tahtoissimme joka tapauksessa paeta kärsimyksiä, emme tahtoisi joutua helvettiin. Me huomaamme, että meissä on itsekkyyttä; syvällä meissä on jotakin heikkoa. – Kuitenkin me voimme tehdä toisiakin havaintoja. Voimme tehdä sen havainnon, että jotakin on meidän sielussamme, joka voi meidät lunastaa. Se on rakkaus, se on se, että me rakastamme. Jos rakkaus pääsee meidän sielussamme puhkeamaan, jos se valtaa sielun, silloin me voimme kärsiäkin. Jokainen äiti on kokenut, että hän on valmis kärsimään miltei mitä tahansa lapsensa puolesta. Jokainen ihminen, joka rakastaa toista ihmistä, kärsii hänen puolestaan. Ei hän silloin pelkää kärsimyksiä ja ponnistuksia. Rakkaus on siis jotakin merkillistä; niinkuin apostoli sanoo: rakkaudessa ei ole pelkoa.

Kerronpa teille pienen intialaisen kaskun. Oli kerran eräs intialainen kuningas, jolla oli uskollinen koira. Kuningas kuoli, ja pian tämän jälkeen kuoli myös hänen koiransa. Kuoleman tuolla puolen kuningas kulki uskollisen koiransa kanssa. He vaeltelivat yhdessä, kunnes tulivat taivaan portille. Taivaan portin ovenvartija avasi oven kuninkaalle, ja kuningas astui sisään. Mutta silloin hän kääntyi etsimään koiraansa ja näki, että ovenvartija esti koiraan tulemaan sisään. "Entä minun uskollinen ystäväni, eikö hän pääse kanssani tänne?" – "Ei", sanoi ovenvartija, "koirat eivät pääse taivaaseen." – "Vai niin", sanoi kuningas, "silloin ehkä suvaitsette, että minäkin astun pois täältä. Minä en voi koiraani hyljätä. Missä olisi minun rakkauteni, jos astuisin taivaaseen ja jättäisin ainoan uskollisen ystäväni oven ulkopuolelle." – Kuningas lähti pois taivaasta ja jäi koiransa kanssa ulkopuolelle.

Samalla tavoin voi joku kristitty ajatella. Sanokaamme, että vaimo kadottaa miehensä kuoleman kautta ja pelkää, että tämä on nyt varmasti tuomittu helvettiin. Silloin tuo vaimo saattaa ajatella, hän saattaa rukoilla: "Anna myöskin minun joutua helvettiin, että saisin olla mieheni kanssa, sillä ilman miestäni ei minulla ole mitään taivasta. Minä en tahdo mihinkään taivaaseen. Jos mieheni on kadotuksessa, niin anna myös minun päästä sinne, että saisimme olla aina yhdessä." – Näin suuria ajatuksia voi rakkaus herättää ihmisen sydämessä.

Kun tarkastelemme ihmissielun, inhimillisen sielunelämän probleemaa, me seisomme ihmeellisen kaksinaisuuden edessä. Kuinka on mahdollista, että ihmisen sieluun mahtuu itsekkyyttä, pahuutta, kaikkea julmuutta ja syntiä ja paheellisuutta ja samalla mitä taivaallisinta hyvyyttä, mitä jumalaisinta rakkautta? Mikä on ihmissielun arvoitus? Mistä ovat ihmisen sieluun tulleet nämä merkilliset vastakohdat? Siihen tuskin muut maailmanselitykset voivat antaa vastausta kuin se iänikuinen viisaus, joka puhuu jälleensyntymisestä. Sehän puhuu kehityksestä ja sanoo: ihminen on taivaasta tullut järjen lapsi, joka on ottanut asuntonsa lihan majaan, eläimen majaan. – Ihmissielun historiasta kertoo tämä iänikuinen viisaus tällä tavoin:

Nykyinen ihmiskunta, niinkuin jo olemme aikaisemmin puhuneet, oli eläinkuntana jossakin toisessa tähdessä, jossakin tämän maapallon edellisessä ilmennyksessä. Silloin noihin eläinmuotoihin astuivat taivaallisen järjen pojat, enkeliolennot, tajuiset, jumalaiset tajuntakeskukset, itse suuresta, jumalaisesta elämästä syntyneet henget. Aikaisemmin oli puhe siitä, että ihminen ei ole ainoastaan keho, eikä ainoastaan sielu, vaan ihminen on myöskin henki, niinkuin apostoli Paavali sanoo. Tämä henki on juuri taivaasta kotoisin, se on Jumalasta syntynyt. Tämä henki astuu itse asiassa aineeseen sitä luodakseen. Mikä se on, joka on luotava? Se on juuri eläinkunta, joka huokailee; se eläinkunta huokailee kaikessa luonnollisessa itsekkyydessään, luonnollisessa rajoituksessaan ja ahtaassa sielunelämässään. Siihen eläinkuntaan astuvat nämä suuret, taivaalliset auttajat, nämä Jumalasta syntyneet henget. Se on samalla silloin heidän omaa kouluansa. He ovat iankaikkisuudessa syntyneet, mutta ovat kuin lapsia, kehittymättömiä, itsetiedottomia lapsia; ja nämä pannaan asumaan eläimiin. Silloin kun nämä järjen pojat, jumalaisesta rakkaudesta astuvat eläinkuntaan, uppoutuvat siihen, silloin syntyy ihmisen sielunelämä, silloin syntyy inhimillinen sielunelämä, silloin nämä olennot tuovat mukanaan juuri tuon minän, joka osaa ajatella, tuntea ja tahtoa. Vaikkei se aluksi vielä pystyisi ajattelemaan, tuntemaan ja tahtomaan, niin sillä on mahdollisuus siihen. Se on jumalainen tajuntakeskus. Tuo ihmisminä on siis kuin kahden maailman välillä. Toiselta puolen se pitää ikäänkuin kättä kurotettuna taivasta, kotiaan kohti, koska se on jumalsyntynyt, mutta toiselta puolen se pitää toisella kädellään kiinni siitä eläimen sielusta, johon se on upotettu. Kun tuo ihminen syntyy eläimessä, niin tuo eläinkunta on siis samalla tullut ihmiskunnaksi sielullisesti katsoen, ja sitten se syntyykin maapallolle ihmiskuntana ja saa luonnolta lahjaksi tällaisen inhimillisen kehon, joka on Jumalan kuva siinä merkityksessä, kuin aikaisemmin oli puhe. Ihmisminä, taivainen ja samalla eläimellinen, saa nyt asuntonsa ihmiskunnan inhimilliseen kehoon voidakseen siinä kehittyä: että täällä ihmismaailmassa taivaallinen lähettiläs voisi lunastaa eläimen. Se eläin on se, jota apostoli Paavali nimittää lihaksi; se on tuo *sarks*, se on meidän lihamme. Meidän lihamme ei siis ole tämä näkyvä taideteos, tämä meidän inhimillinen fyysinen kehomme. Meidän lihamme on se eläin, joka asuu meissä ja jonka me olemme ihmis- eli henkiolentoina ottaneet haltuumme ja kasvattaaksemme.

Nyt meidän koko elämämme, yhä uusiutuva, jälleensyntyvä elämämme on eläimen lunastamista, se on lihan muuntamista inhimilliseksi. Eläimessä on luonnollista itsekkyyttä; eläimessä on taipumukset kaikenlaiseen himokkuuteen, joka on asiaankuulumatonta ihmisessä. Eläinmaailmassa se kaikki on luonnollista. Ihmiselle, jolle on annettu suuri elämän ihanne, se on luonnontonta. Mutta kestää vielä aikoja, ennen kuin me opimme täällä maan päällä ihmisinä tämän ymmärtämään. Me emme suinkaan heti näe, että ihmisessä on eläintä. Emme suinkaan heti näe, että meidän on lunastettava tämä eläin. Emme suinkaan heti näe, että meidän on muutettava sielunelämämme eläimestä inhimilliseksi ja inhimillisestä jumalaiseksi. Paljon saamme kokea ja paljon nähdä, kauan elää tässä elämässä maan päällä, ennen kuin me tämän edes näemme, ennen kuin me tämän ymmärrämme. Mutta kun me sen ymmärrämme, silloin me alamme tehdä työtä sielunelämämme muovailemiseksi, uudistamiseksi. Vaistomaisesti ihminen tämän ymmärtää, kun hän tulee kulttuuriolenoksi, sillä mitä on kulttuuri? Se tähtää sisäisen olemuksensa puolesta juuri sielunelämämme hienostamiseen. Kaikki kulttuuri on tällä tavoin meidän sielunelämämme koulua. Samalla kuin se on meidän sielumme luomaa – ja voisimme sanoa: henkemme luomaa, – niin se samalla on meidän sielunelämämme koulua. Kaikki olosuhteet täällä maan päällä ovat omiansa kehittämään meidän sielunelämäämme. Eräs sielunelämämme kehittäjä on taide. Kaikille ihmisille on kauneus rakas, ja taiteen avulla me tietämättämme kasvatamme juuri sielunelämäämme. Tämä kasvattaminen, tämä itsekasvatus on suureksi osaksi vaistomaista, itsetiedotonta. – Se kasvatus tapahtuu myös uskonnon välityksellä. – Itsetiedotonta se kaikki on kuitenkin siihen asti, kunnes ihminen tulee totuudenetsijäksi, joka ei enää tyydy mihinkään muuhun kuin siihen, että hän pääsee välittömään kosketukseen itse hengen kanssa. Me sanomme, että ihminen kaipaa Jumalaa. Hän tahtoo elämän yhteyteen, jonka lapsi hän on, jonka synnyttämä hän on. Hän pyrkii Jumalan yhteyteen, jonka poika hän on. Kun ihmisessä herää sisäinen henkiolimus, silloin hän vasta ymmärtää elämän suuren, mahtavan draaman, ja hän päättää: niin paljon kuin minun voimassani on, niin paljon minä tahdon ottaa osaa suureen, jumalaiseen työhön, jota tehdään tässä olemisessa, jota varten koko tämä olemassaolo on. – Ihminen näkee ihanteen, täydellisen ihmisen ihanteen, joka on asetettu ihmisen eteen. Se on suurenmoisen lumoava. Tätä ihannetta ovat näyttäneet kaikki suuret ihmiset, jotka ovat eläneet maan päällä. Ja kun sellainen olento kuin Jeesus Kristus on sanonut meille: "Seuraa minua", niin hän myöskin esiintyy meille inhimillisen ja jumalaisen täydellisyyden loistossa. Meidän sydämemme sykkii uudesta tulesta, ja me ojennamme väräjävät kätemme tätä ihannetta kohti ja kuiskaamme: jospa voisimme, vaikka voimamme ovatkin heikot, sitä kohti kulkea.

IV KUOLEMA

Kuolemaa on nimitetty ihmisen viimeiseksi viholliseksi. Kuolema on viikatemies, joka katkaisee kesken meidän elämämme, silloin kun me useinkin vielä olemme täynnä elämänhalua, täynnä harrastuksia. Kuolema tempaa usein nuoren, luovan ihmisen pois elämän näyttämöltä. Kuolema harvoin tulee silloin, kun sitä toivomme. Sentähden tuntuu kuin olisi paljon totta tuossa sanonnassa, että kuolema on ihmisen vihollinen. Ihmisestä siten tuntuu luonnolliselta pelätä kuolemaa. Kuolemahan on joka tapauksessa tämän fyysisen elämän loppu. Kuolema tuhoaa kehon. Ja jos ihminen ei usko, että elämää on kuoleman jälkeen, niin tietenkin kuolema tuntuu kolkolta. Vaikka ihminen olisi materialisti tai vaikka hän uskoisi, että on elämää kuoleman jälkeen, niin sittenkin hän voi pelätä kuolemaa.

Me emme ymmärrä näitä kuoleman ilmiöitä, elleimme ymmärrä ihmistä siksi kolminaiseksi olenoksi, jollaiseksi olemme koettaneet hänet hahmotella näissä esitelmissämme. Vain silloin, kun me ymmärrämme, että ihminen ei ole ainoastaan keho – eikä ainoastaan sielullinen olento, vaan että ihminen on myös henki, – että hän on henki, sielu ja keho, niin kuin Paavali sanoo, – ainoastaan silloin voimme myös ymmärtää kuoleman ilmiöitä. Mistä johtuu kuoleman pelko? Ensinnäkin, mikäli se koskee tätä fyysistä elämää, se

johtuu siitä, että me identifioimme, samaistamme itsemme tähän fyysiseen kehoon; me ajattelemme ja uskomme, että tämä meidän kehomme on meidän oma itsemme, että me olemme itse tämä keho. Silloin on luonnollista, että kun me niin selvästi näemme, että kuolemassa kehomme elämä loppuu, niin me ajattelemme kauhulla tuota kuolemaa. Mutta kun me ymmärrämme, että keho on ainoastaan luonnon antama lahja ja laina meille, että se ei ole me itse, niin silloin emme yhdistä itseämme tuohon kehoon, emme identifioi itseämme sen kanssa, vaan me ymmärrämme, että meidän elämämme on jotakin muuta. Keho on meille lainaksi annettu jotakin hyvin suurta ja korkeata tarkoitusta varten. Me itse emme ole tämä keho.

Entä olemmeko sitten sielu? Olemmeko tämä sielullinen elämä, jonka me tunnemme itsessämme. On hyvin tavallista, että niin ajattelemme. Tavallisesti emme tunne itseämme henkiolennoiksi; me tunnemme itsemme juuri tuoksi sielunelämäksi, joka on meidän sisällämme. Silloin me myös uskomme, että jos sielu elää kuoleman jälkeen, on se kai jonkinlaisessa yhteydessä tämän sielunelämämme kanssa. Muuta emme tiedä itsestämme, kuin että meillä on tämä sielunelämä, ja silloinkin voimme huomata, että me saatamme pelätä kuolemaa. Me voimme pelätä kuolemaa vielä enemmänkin. Useinhan näet maailman eri uskonnoissa selitetään, että meidän sielullista elämäämme, meidän sieluamme voi uhata hyvin kaamea kohtalo kuoleman jälkeen. Kristikunnassa ajatellaan, että kuolemassa voi joutua kadotukseen. Ihminen voi olla kadotuksen lapsi, ja hän voi joutua ikuisen piinaan; ja tietenkin, jos hän sellaista mahdollisuutta on itselleen ajatellut, tietenkin hän silloin pelkää kuolemaa. – Onneksi eivät kaikki ihmiset kristikunnassakaan usko tuohon ikuisen helvettiin.

Mutta miksi ihminen saattaa pelätä kuolemaa, vaikka hän uskoisi kuoleman jälkeiseen elämään, vaikka hän uskoisi, että hänellä on vapahtaja ja lunastaja, jonka ansiosta hänen ei tarvitse pelätä kadotusta, vaan että hän pääsee taivaan iloon? Minkä tähden hän kuitenkin saattaa sitten pelätä? Tuo pelko ihmisessä on niin vaistomainen että me tiedämme, kuinka monet ihmiset kuolinvuoteella joutuvat sielullisten tuskien valtaan. Useat materialistitkin joutuvat epäilysten valtaan. Mutta myös monet kristityt, jotka ovat sanoneet olevansa uskovaisia, joutuvat sieluntuskien valtaan kuolinvuoteellaan. Mistä tämä johtuu? Se johtuu siitä, että ihmisellä on vaistomainen tunne siitä, mitä kuolema merkitsee ja mitä kuolema itse asiassa on. Kuolema ei nimittäin ole ainoastaan fyysinen tapahtuma. Se ei ole ainoastaan sitä, että tämä fyysinen elämä loppuu ja että mahdollisesti jokin muu elämä alkaa, vaan kuolema on ennen kaikkea moraalinen tapahtuma ihmisen elämässä. Jos ei ihmisen elämässä muuta moraalista tapahtumaa olisi, on jokaisella kuitenkin kuolema edessään, tuo suuri tapahtuma, tuo suurin moraalinen hetki.

Minkä tähden kuolema on niin suuri moraalinen hetki? Missä merkityksessä se on moraalinen? Huolimatta siitä, että uskomme sitä ja tätä, huolimatta siitä, että uskomme vapahtajiin ja pelastukseen, huolimatta tästä kaikesta, me ihmiset saatamme elää, ja tavallisesti elämme sangen ajattelemattomasti. Me emme ota elämää siltä kannalta, että se olisi jonkinlainen eettinen asia, että elämä itsessään olisi moraalinen kysymys. Me emme ota läheskään aina elämää siltä kannalta. Hyvin usein me otamme elämän, niinkuin me sanomme, aivan käytännölliseltä kannalta. Tällä elämällä on omat vaatimuksensa, omat tehtävänsä ja tarkoituksensa ja probleemansa. Meidän täytyy tehdä työtä kehomme toimeentulon puolesta. Meidän täytyy ajatella yhteiskunnan parasta, ja meillä on kaikenlaisia tällaisia asioita, jotka kyllä tuntuvat erinomaisen eettisiltä ja moraalisilta – ja meidän kannaltamme sitä ovatkin. Mutta me enimmäkseen työnämme luotamme kysymyksen oman persoonallisuutemme, oman itsemme puhdistamisesta ja kasvattamisesta. Me mielummin puuhaamme kaikenlaista tässä ulkonaisessa, näkyvässä elämässä kuin otamme eteemme tuollaisen kysymyksen omasta itsestämme, että olenko minä puhdistanut, lakaissut puhtaaksi oman oveni edustan, olenko minä koettanut nousta itsessäni oman puhtauteni yli, olenko koettanut voittaa omat taipumukseni, olenko koettanut kehittää itsessäni kaikkea hyvää ja koettanut tulla paremmaksi ihmiseksi. Me oikeastaan hyvin harvoin ajattelemme elämää tällä tavalla; me otamme elämän oikein todella tältä kannalta verrattain harvoin. Useimmat ihmiset eivät ajattele asiaa tältä kannalta, ja jos lausumme arvostelun kristinuskostamme, kristityistä, jotka ottavat elämän erinomaisen vakavalta kannalta, niin tuntuu siltä kuin kristittyjen elämän usko keskittyisi siihen, että ihmisillä on kuin vain jokin puoli Jumalan edessä, joka tekee mahdolliseksi sen että meitä odottaa autuus, vaikkemme itse mihinkään kykenisi tässä elämässä. "Eihän

ihminen voi voittaa itseään, ei hän voi kasvattaa itseään ja tehdä itseään paremmaksi!" Niin ajattelevat hyvin monet uskovaiset, ja tietenkin suurin osa kristikunnasta ajattelee niin, sillä heille on opetettu, että he eivät itse mihinkään kykene, vaan että se on Jumala, joka tekee minusta paremman. Mutta jos ei Jumala tee minusta parempaa, niin tällaiseksi minun kai sitten täytyy jäädä. Enhän voi itse ottaa itsestäni pois syntejäni, sillä silloinhan minä olisin parempi toisia. On parempi, että tunnen olevani huono olento, ja on paljon parempi, että elän synnin tunnossa ja uskon, että vapahtaja nostaa minut iankaikkiseen autuuteen. Näin opetetaan kristikunnassa, ja sentähden useimmat ihmiset eivät ota elämää tämmöiseltä moraaliselta kannalta, moraalisen kasvatuksen kannalta. He eivät ymmärrä elämää sillä tavalla, että heidän pitäisi eettisesti tehdä jotakin itsensä suhteen. Monikaan ihminen ei ymmärrä, että hänen täytyisi todella kasvattaa itseään. Useimmat, kuten sanottu, laiminlyövät juuri tämän, ja sentähden he pelkäävät kuolemaa, sillä kuolema on moraalinen tapahtuma, joka ei enää anna ihmisen millään tavoin leikitellä, ei millään tavoin enää olla sokkosilla elämän lakien kanssa, vaan joka sanoo hänelle: "Rakas ystäväni, nyt koittaa sinulle hetki, jolloin sinun täytyy luopua pahuudestasi, luopua sydämen kovuudestasi, luopua helmasynnistäsi. Nyt koittaa se hetki, jolloin sinun täytyy koettaa kasvattaa itseäsi." – Kuolema on tällainen tapahtuma. Kuolema on tällainen hetki ihmiselämässä, ja sentähden se on tavallaan pelottava. Jollemme luovu synneistämme, jollemme tahdo tulla paremmiksi, niin kuolema on hiukan pelottava, sillä kuolema, kuten sanottu, lopettaa kaiken leikkittelyn. Kuoleman hetkellä alkaa elämän vakavuus.

Olisi siis syytä hyvin valmistautua kuolemaan. Me ihmiset voimme todella tehdä jotakin, jotta meidän ei tarvitsisi pelätä kuolinhetkeämme, jotta kuolema ei muodostuisi traagiseksi tapahtumaksi meidän elämässämme, jotta kuoleman moraalisuus ei yllättäisi meitä. Me voimme tehdä sen, että koetamme jo tässä elämässä kasvattaa itseämme, että koetamme tulla paremmiksi, koetamme rakkaudella ajatella toisiamme. Jos me tosi teossa, riippumatta uskostamme, siitä mitä me uskomme kuoleman jälkeisestä elämästä, riippumatta kaikesta siitä, koetamme tässä jokapäiväisessä elämässämme, tässä käytännössä, tulla hieman paremmiksi ihmisiksi, vähän enemmän toisia ajatteleviksi, vähän suuremmassa mitassa koetamme luopua paheistamme, jos me niin koetamme tehdä, niin me valmistamme itseämme oikealla tavalla kuolemaa varten. Silloin ei kuolema ole meille pelottava. – Kuoleman vakavuus on siinä, että se leikkaa elämämme kuin kahtia. Me ymmärrämme tämän, kun muistamme, että me ihmiset olemme itsessämme henkiolentoja. Niinkuin edellä puhuimme, me olemme henkiolentoina jumalsyntyisiä, isästä Jumalasta syntyneitä. Me voimme myös sanoa: "Me olemme iankaikkisuuden ja äärettömyyden lapsia, itse elämän kasvatteja. Me olemme elämästä syntyneet, me ihmiset olemme tajuntakeskuksia, jotka sisällyttävät itseensä koko tämän äärettömän avaruuden ja iankaikkisuuden, itse elämän. Elämä on meissä. Mutta tämä elämä meissä on laskettu kuin maljaan; se on laskettu siihen lihaan, josta oli edellä puhe ja joka on eläin meissä. Tämän eläimen meissä me saamme henkiolentoina lunastaa. "Mutta me ihmiset, vaikka olemme henkiolentoja itsessämme, emme tiedä tätä, sentähden, että me olemme sen unohtaneet laskeutuessamme lihaan ja yhtyessämme eläimeen sen lunastaaksemme. Me ihmiset olemme ristiriitaisia olentoja, jotka toiselta puolen katsellemme taivaaseen, Jumalaa kohti, mutta toiselta puolen maahan, ollessamme kiinni aineessa itsessämme asuvassa eläimessä ja koko tässä näkyvässä maailmassa. Me olemme kaksinaisia olentoja. "Kaksi sielua asuu minun rinnassani", niin kuin Goethe sanoo.

Kuolema on se hetki elämässä, joka sanoo meille: "Muista kuka sinä olet. Muista, että sinä olet iankaikkinen henkiolento. Luovu siis eläimestä ja voita eläin. Nosta oma inhimillinen minuutesi minätajuntaan, henkeen." Tällaisen käskyn antaa kuolema meille. Se käsky kuuluu meidän inhimillisessä maailmassamme kuoleman hetkellä.

Lähtekäämme sitten tarkastamaan näitä ilmiöitä, jotka seuraavat kuolemaa ja ovat kuoleman yhteydessä. Voimme sanoa, että ensin tapahtuu suuri juhla ihmisen sielussa. Hänen minätajuntansa keskittyy itseensä, ja hänen kehonsa on tuolla kuolinvuoteella liikkumattomana, mutta ei vielä aivan tajuttomana. Mutta kuitenkin voi nähdä, kuinka siinä elämä keskittyy vähitellen yhä enemmän ensin silmiin; ja sitten silmätkin sumenevat. Mutta kuitenkin me, jotka seisomme vuoteen ympärillä, tiedämme, että ihminen ei ole vielä kuollut. Ne ihmiset, joilla ei ole liian dogmaattisia käsityksiä kuolemasta, jäävät

luonnollisesti ja vaistomaisesti mykkinä seisomaan. He seisovat hartaan hiljaisina. Viisaita nämä ympärillä olevat ovat, jos pysyvät hiljaisina ja hartaisina. Heidän ei pitäisi itkeä ja surra. Heidän ei pitäisi vain muistaa omaa itseään, silloin kun seisovat kuolevan vuoteen edessä, sillä tuo hetki on suuri ja juhlallinen, jolloin kuolevan ihmisen minätajunta keskittyy aivoihin ja katselee koko mennyttä elämäänsä. Kuoleva katselee sitä objektiivisesti. Elämänsä kaikki tapahtumat yksityiskohtineen hän näkee lyhyessä ajassa. Mutta ei siinä kyllin, että hän niitä tapahtumia katselee, vaan hän niitä myös arvostelee. On kuin tapahtumat olisivat hänen sisässään ja silmät nyt aukenisivat näkemään, missä kohdin hän oli erehtynyt ja missä kohdin tehnyt oikein. Hän tuomarina tuomitsee oman elämänsä, ja sentähden ei häntä saa häiritä. Häntä ei pidä kutsua pois tuosta sisäisestä mietiskelystä. Kun se mietiskely on loppunut, niin hänen silmänsä sammuvat. Silloin hän sielulentona vetäytyy pois tästä fyysisestä ruumiista. Tämä kuoleman hetki todistaa meille, että hänen fyysinen kehonsa on temppeli, pyhän hengen temppeli ja ettei se ole hän itse ja hänen omansa. Sillä juuri fyysisen kehonsa tajunnassa hän osaa arvostella elämäänsä. Sitten hän sielullisena olentona jättää fyysisen ruumiinsa ja siirtyy siitä pois. Hän on vetäytynyt jäsenistä päähän, ja nyt hän lähtee pänsä kautta ulos. Silloin on usein niin, että ihminen vaipuu tajuttomuuden ja tunnettomuuden tilaan joksikin aikaa, ei pitkäksi aikaa, mutta vuorokaudeksi, pariaksi. Mutta joskus ihminen ei mene lainkaan tajuttomaksi, vaan pysyy hereillä. Tämä tapahtuu aina silloin kun hänen kuolemansa on tullut aikaisemmin, kuin mitä sen ehkä olisi pitänyt. On sattunut tapaturma, ja ruumis on kuollut aikaisemmin; siinä on vielä elinvoimaa jäljellä. Ihminen ehkä on kuollut sodassa tai tapaturmaisesti, ja silloin hän ei kadota tajuntaansa, kun hän siirtyy sielullisena olentona ulkopuolelle ruumiistaan, vaan hän on hereillä ja huomaa olevansa toisessa kehossa. Nyt hänellä on toinen keho, aivan samantapainen kuin se fyysinen keho, jonka hän on jättänyt. Usein hän ei edes huomaa, että hän on jättänyt fyysisen ruumiinsa, vaan koska hän on saman näköinen ja samanlainen kuin ennen, niin hän luulee elävänsä tässä näkyvässä maailmassa, ja niin hän lähtee kulkemaan ulos huoneestaan ja etsimään jotakin. Jos hän on kuollut ulkona, niin hän etsii kotiaan ja omaisiaan; jos hän huomaa olevansa omassa huoneessaan, niin hän lähtee ulos kadulle. Hänen huomionsa ovat sangen hämmästyttäviä, sillä kun hän kulkee kadulla ja tervehtii tuttaviaan, niin nämä eivät ole tietävinäänkään hänestä. Hän hämmästyä ja pelästyä, että on ehkä loukannut ystäviään ja tuttaviaan, kun nämä eivät häntä tervehti. Sitten hän tulee kotiin omaistensa luo, ja hän yllättyä sielläkin, kun omaiset eivät häntä tervehti. Hänen lapsensa eivät häntä huomaa, ja hänen vaimonsa ei sano hänelle mitään. Mutta koira tai kissa voi huomata jotakin, ja ne murisevat ja sähisevät. Kotieläimet voivat pelätä; jos hän menee talliin, niin hevoset voivat pelästyä. Vasta kun hän on tehnyt useita tällaisia havaintoja, hän itse ymmärtää tai saa joltakin ystävältä kuulla, että hän on kuollut.

Kuluisi liian paljon aikaa, jos tässä yksityiskohtaisemmin koettaisin selittää ja kuvata vainajan elämää tässä elämässä, tämän maailman vetovoiman piirissä. Siitä voisi antaa paljonkin kuvauksia, mutta koska se on oikeastaan poikkeuksellinen tila niin emme tahdo kiinnittää siihen liian paljon huomiota. Useimpien ihmisten elämään kuoleman jälkeen ei sisälly tätä haamu-elämää. Vaikka he kyllä ovat tällaisessa haamutilassa, niin he, kuten sanottu, ovat tajuttomia, ikäänkuin nukkuvat. Joka tapauksessa kertomukset vainajista, jotka ilmestyvät ja näyttävät, ovat näiden haamujen esiintymistä ja näyttäytymistä. Sitten on kyllä vielä toistakin lajia kuolemanjälkeistä elämää, mutta siitä voimme puhua myöhemmin. Voin sanoa vain lyhyesti, että joskus saattaa ihminen myöskin sitten, kun hän on itse kuoleman valtakunnassa, ilmestyä haamuna näkyvässä muodossa jälkeen jääneille ja fyysisesti eläville ihmisille, mutta se on poikkeustapaus. — Pitäkäämme siis kuitenkin mielessä, että on kyllä olemassa sellainen kuoleman jälkeinen tila, joka useimmassa tapauksessa on lyhyt ja joka on useimmassa tapauksessa tiedotonta vainajalle itselleen. On olemassa kuolemanjälkeinen tila, jolloin ihminen on puettu samantapaiseen kehoon kuin hänen fyysinen kehonsa. Tämä johtuu siitä, että meidän ns. fyysinen kehomme on kaksipuolinen. Siihen kuuluu tämä silmillemme näkyvä puoli ja näkymätön eetteripuoli, joka on sellaista fyysisen maailman ainetta, jota emme näe fyysisin silmin. — Emmehän näe ilmaa, kaasua ja eetteriäkään, ja kuitenkin nämä kaikki ainekset ovat meidän fyysisessä kehossamme. — Tavallisessa olotilassa nämä eri puolet ovat niin yhdessä, ettemme tiedä, että meillä onkaan kahta kehoa; me tiedämme ainoastaan yhdestä. Kuolema on viikatemies, joka leikkaa fyysisen kehomme kahtia ja erottaa näkymättömän puolen, jota nimitämme eetterikehoksi. Tässä eetterikehossa on jokainen ihminen kuoltuaan noin kolme vuorokautta, joskus vähemmän, joskus

kauemmin, mutta niinkuin jo sanoin, ihminen ei ole useinkaan siitä tietoinen. Hänen varsinainen kuolemanjälkeinen elämänsä alkaa vasta sitten, kun hän jättää tämän eetterihaamunkin ja kun hänestä on jäljellä vain hänen sielullinen elämänsä, kun hän itse sieluna on jäljellä. Silloin me kyllä usein ajattemme ja uskomme ja saamme sellaisen käsityksen kertomuksista, vaikkapa vainajilta itseltään, että vainajat, jotka ovat vain sieluja, elävät tällaista kehollista elämää toisessa maailmassa, henkimaailmassa, sielujen maailmassa. Me luemme ja kuulemme spiritistisiä kertomuksia kuoleman jälkeisestä elämästä, ja me saamme kuulla kuinka tämä elämä on jatkoa tälle näkyvälle elämälle. Mutta se on erehdystä. On vaikeata kuvata kuolemanjälkeistä elämää, mutta me voimme jonkinlaisen oikean käsityksen kuitenkin muodostaa itsellemme.

Kun ihminen on eronnut sekä fyysisestä että eetterikehosta ja on ainoastaan sielullinen olento, niin että hänestä on jäljellä vain hänen sielullinen elämänsä, niin kuuluu käsky: "Sinun pitää tulla tietoiseksi itsestäsi. Sinun pitää tulla tietoiseksi siitä, että olet henkiolento, että olet jumalsyntyinen henkiolento." Mitä tämä sisältää? Tämä sisältää sen, että ihminen silloin, kun hän tulee tietoiseksi omasta henkisestä olemuksestaan, ei saata olla paha. Hän ei tiedä mitään synnistä, pahasta, vääryydestä ja valheesta. Sitähän hän saattoi kokea jo maan päälläkin. Jos me täällä tulemme tietoisiksi sisäisestä hengestämme, jos me saamme kokea, että olemme jumalsyntyisiä, silloin olemme todella sillä hetkellä synnittämiä. Me emme silloin tiedä mistään pahasta ja olemme kuin jumalolentoja. Tällaisia kokemuksia voi olla ihmisillä, ja on historian kuluessa ollut joillakuilla ihmisillä sellaisia kokemuksia. Ihminen on itsessään jumalainen henkiolento, joka ei voi sietää mitään pahaa, syntiä ja itsekkyyttä. Nyt elämä, joka on suuri koulu, tahtoo opettaa meitä kuolemassa tämän muistamaan, ja sentähden kuuluu käsky, että sinun pitää tulla tietoiseksi itsestäsi henkiolentona, ja koska sinulla on sielullisena olentona kaksi puolta, itsekäs, joka on täynnä häijyyttä ja pahuutta, koko sinun elämellisyytesi, ja sitten hyvä puolesi, joka on rehellinen ja tosi ja joka kurottaa kätensä taivasta kohti, koska sinulla on kaksi puolta itsessäsi, niin sinun on erottava toisesta. Ensin sinun täytyy luopua pahasta ja eläimestä itsessäsi. Se on ensimmäinen, ja sentähden tämä sielullinen elämä kuoleman jälkeen alkaa ensin sillä, että me tulemme tietoisiksi noista voimista itsessämme, jotka ovat eläimellisiä ja pahoja. On aivan kuin kaikenlaiset pahat voimat hyökkäisivät meidän kimppuumme ja heittäisivät meidät helvettiin, piinaan ja todellisen kauhun tilaan. Siellä me taistelemme itsemme kanssa, taistelemme noiden himojemme ja pahojen ajatustemme ja tunteidemme kanssa, joita meillä oli elinaikana. Ne ovat nyt objektiivisia. Ihminen ei voi kuoleman jälkeen enää sanoa, että hänellä on kaikki nämä paheet itsessään, niinkuin hän saattoi sanoa fyysisen elämän aikana. Kuoleman jälkeen ei enää voi sillä tavoin sanoa. Kun me jätämme fyysisen kehon, niin me todella jätämme kaiken. Me olemme kuoleman jälkeen sielullisia olentoja, ja meissä on ikään kuin voimia. Ja kun me itse olemme tietoisia itsestämme, niin me lunastamme nuo voimat kaikella kunnialla, ja me voimme nähdä itsemme todellisina ihmisinä. Mutta jos meissä on ollut pahuutta elinaikana, niin nuo kaikki tunteet ja ajatukset ympäröivät meidät ja me joudumme kuin helvettiin, kuin kiirastuleen. Ja ihminen voi joutua epätoivoon, ja hän voi luulla, että hän nyt on joutunut iankaikkiseen helvettiin. Mutta tietenkin on sitten viisaampia vainajia ja viisaampia olentoja, jotka koettavat selittää tuskan tilassa oleville ihmisieluille, ettei mitään hätää ole. — "Sinun pitää voittaa nämä eläimelliset himosi." — Ensin kun näemme nämä eläimet, jotka hyökkäävät meidän kimppuumme, niin ne tuntuvat hyvin tutuilta. Ne esiintyvät ensin houkuttelevina kuvina, jotka meitä miellyttävät, koska ne miellyttivät meitä myös maan päällä, ja me tahtoisimme vieläkin noita tunteitamme tyydyttää. Jos ihmisellä on ollut esimerkiksi juomahimo, niin hän ei aivan alussa näe tätä juomahimoa hirviönä, vaan kauniina, houkuttelevana kuvana, ja hän juoksee sen kuvan perästä, ja silloin hän myös tapaa toisia vainajia, joilla on samat himot, ja he liittyvät kuin yhteen. Mutta heillä ei ole tilaisuutta tyydyttää himojaan siellä. Sitten he joutuvat myös elävien ihmisten kanssa yhteyteen, joilla on samoja himoja, ja silloin nuo vainajat ovat kuin kiusaajia eläville ihmisille, — mikäli siis näissä on vastaavia himoja. Mutta hyvin vähän nämä vainajat saavat tyydytystä tästä kaikesta, ja he tuntevat olonsa hyvin kolkoksi. Vihdoin he huomaavat, että nämähän ovat vain kuvia, joiden takana on petoja. Lopuksi he voivatkin kuulla enkelin äänen, joka sanoo: "Ymmärrä, että sinun täytyy luopua näistä himoista!"

Parempi on siis puhua kiirastulesta kuin helvetistä. Katoliset ovat oikeassa kun he sanovat, että on olemassa kiirastuli. Helvetti ei ole ikuinen, ja kiirastuli ei kestä kauan, mutta kuitenkin voimme sanoa, että kiirastuli kestää noin kolmanneksen maanpäällisestä elämästä. Me voimme sanoa, että ihmisen kiirastulutila

kestää niin kauan kuin hänen unensa on maan päällä kestänyt, hänen nukkumisaikansa. Sehän on tavallisesti kolmannes elämästä. Nukkuessaan ihminen hyvin paljon valmistaa kuoleman jälkeistä tilaansa; nukkuessaan hän on rehellinen. Vaikka hän päivällä näyttää hyvinkin moraaliselta ja peittää himojaan ja tunteitaan ja hillitsee niitä, niin yöllä hän ei kuitenkaan voi uniaan hillitä, vaan silloin hän on rehellinen, on se mikä sielussaan on. Minä tahdon huomauttaa vielä, että kun ihminen alkaa kasvattaa itseään, niin hänen unensa voivat aluksi tulla hämmästyttävän rumiksi. Se johtuu siitä, että hän ei ole ennen huomannut, mitä unta on nähnyt, ja nyt hän näkee sellaista, jonka hän juuri tahtoo voittaa. Uni-elämä on elämää sielullisessa maailmassa, ja sentähden voidaan sääntönä sanoa, että ihminen elää puhdistustilassa kuoleman jälkeen niin kauan kuin hän on maanpäällisessä elämässään nukkunut. Vähitellen ihminen tässä kiirastulesa puhdistuu ja luopuu itsekkyydestä. Hän heittää itsestään pois nuo eläimelliset muodot, sillä todellisuus on toinen; todellisuus ei ole noissa muodoissa, niinkuin vainajat kuvittelevat. Sen me tiedämme uni-elämästäkin. Todellisuus on toinen kuin nuo unet. Niin on kuolemanjälkeisessäkin elämässä todellisuus toinen. Spiritistien kertomukset kuolemanjälkeisestä elämästä pitävät paikkansa ainoastaan siinä mielessä, että kukin kertomus kuvaa sen vainajan omia kokemuksia. Toinen vainaja voi kertoa toisella tavalla ja kolmas taas kolmannella tavalla.

Kun ihminen siis vähitellen puhdistuu, niin alkaa hänelle toinen elämä. Nyt on toinen puoli hänen sielustaan jäljellä, nimittäin se, joka on hyvä. Nyt ovat kaikki hänen hyvät ajatuksensa ja tunteensa ja rakkautensa ja hyvät tekonsa jäljellä. Kaikki mikä oli ylevää hänen elämässään, on jäljellä. Ihmiselle alkaa taivaselämä. Vaikka ihmiset tunnustaisivat mitä uskontoa tahansa ja vaikka he ajattelisivat, että taivas on jotakin, joka tulee armolahjana ja joka ei tule, jos ei usko, niin meidän täytyy sanoa, että taivastila on jokaisen ihmisen luonnollinen osa. Se on hänen varsinainen kuolemanjälkeinen elämänsä ihmisenä. Eläin ihmisessä ei ole todellinen itsemme. Jos me sen ymmärrämme jo tässä fyysisessä elämässä, niin elämämme voi muuttua, ja kuolemanjälkeinen elämä muuttuu aivan kerrassaan. Meidän inhimillinen minämme, joka on lähempänä todellista ihmistä henkenä, on kaikki se, mikä meissä on kirkkainta, kauneinta ja jalointa; se on meidän parempi itsemme, ja se avaa meille taivaat. Ei mikään usko, ei mikään mielipide, ei mikään dogmi voi meille taivaita aukaista. Luonto antaa ihmiselle taivaan. Niinkuin luonto antoi kiirastulen, niin se myös antaa taivaan. Ihminen on kuin lapsi, jota on kovasti koeteltu ja piinattu. Tämä elämämme fyysisessä kehossa on vaivaa ja tuskaa, niinkuin Salomo sanoo: silloin kun se on parasta ollut, niin se on ollut tuskaa ja vaivaa. – Sentähden on kuin elämä tahtoisu antaa meille tätä huojennusta ja lepoa palkkioksi, kun olemme jaksaneet kärsiä, sillä juuri tältä armahtavaisuuden kannalta ihminen on orpo lapsi, joka tietämättömänä on heitetty tähän maailmaan kärsimään. Sentähden se Isä, joka ihmistä rakastaa, on järjestänyt niin, että ihmisellä on tämän näkyvän elämän jälkeen taivaallinen lepoaika. – Jokainen ihminen siis joutuu taivaaseen. Se on hänen varsinainen kuolemanjälkeinen elämänsä. Jos me olemme kirkkaita ja hyvin jaloja ihmisiä, että me voitamme eläimen itsessämme, tuon riivaajan, niin meillä ei ole yhtään kiirastulta, vaan heti astumme taivaan iloon. Taivas on ihmisen varsinainen kuoleman jälkeinen tila.

Mitä siis on taivas? Se on elämistä kaiken sen hyvän yhteydessä mikä meissä on. Ajatelkaamme onnen hetkiä täällä maan päällä. Kun me olemme todella onnellisia jonakin lyhyenä hetkenä, niin me myös silloin tahdomme, että kaikki olisivat onnellisia. Jos me jonakin hetkenä tunnemme todellista onnea, niin se onni tekee meidät samalla hyväksi. Taivas on onnea ja autuutta; se on vain hyvää, vain kauneutta, vain rakkautta. Siinä ei ole mitään ristiriitoja, ei mitään suruja, ei mitään huolia. On kuin eläisimme tämän näkyvän elämän uudestaan siinä ihanteellisessa muodossa, niin kauniina ja täydellisenä ja jalona, kuin olimme sitä nuorina kuvitelleet. Jokainen nuori ihminen on haaveillut, kuinka jaloja tekoja hän suorittaisi elämänsä aikana. Useimmiten hän ei ole osannut niitä tekoja suorittaa. Tämä näkyvä elämä asettaa esteitä, ja me pakosta tulemme enemmän tai vähemmän pahoiksi ja häijyiksi, ja ihanteet häipyvät meidän mielestämme ja pirstoutuvat. Mutta taivas on juuri se, mikä oli meidän omaamme vielä lapsina ja nuorina. Taivaassa ovat kaikki ne, joita rakastimme, ja me olemme heidän kanssaan mitä ihanimmassa ympäristössä. On vaikeata sitä tilaa kuvitella. Se on kuin unta, mutta kuitenkin se on todellista, todellisempaa kuin tämä näkyvä elämä. Taivaassa toteutuvat kaikki meidän salaisimmat pyhät toiveemme.

— Mutta taivaskaan ei ole ikuinen. Viisaat ovat sanoneet ja meidän mestarimme Jeesus Kristus on sanonut: "Nyt on otollinen aika, vaella niin kauan kuin sinulla valo on." — Meidän tulee muistaa, että juuri näkyvä elämä on niin merkityksellinen. Juuri tämä fyysinen elämä on meidän koulumme. Taivas aivan kuin kuluttaa itse itsensä loppuun, ja me emme jaksakaan aina olla onnellisia. Kun sen taivaan perussävel on onni, niin siinä on mukana kuitenkin inhimillistä itseä jollakin tavoin. Se ei ole aivan jumalaista, se on ihmismiehen onnea, ja sentähden se kuluttaa itsensä loppuun. Ihminen ei jaksakaan itsenä, ihmisenä, olla iankaikkisesti onnellinen. Kuitenkin hän on onnellinen satoja vuosia, joskus tuhansia vuosia meidän vuosissamme laskien, mutta sitten tulee hetki, jolloin ihminen alkaa hieman väsähtää tuohon onneen. Hän kuulee käskyn: "Muista, kuka sinä olet. Ihminen, nouse omaan itseesi, toteuta itseäsi henkenä." Silloin putoavat kuin suomukset ihmissielun silmistä, ja ihminen seisoo taivaan portilla, ja me näemme, että edessämme on avaruuden, äärettömyyden elämä, jossa ei voi kaikkua muu kuin jumalainen viisaus ja rakkaus. Me unohdamme minuutemme, me unohdamme persoonallisuutemme; henkiolentoina me katselemme taaksepäin ja näemme, että olemme olleet monta kertaa maan päällä ja että olemme asuneet useissa inhimillisissä persoonallisuuksissa ja että me olemme kulkeneet kuin koulussa. Me ihmettelemme, että olemme niin vähän oppineet, ja sitten me näemme, että niinkuin takanamme on useita ruumistuksia, niin täytyy meillä olla vielä edessämme useita ruumistuksia, ennen kuin me saavutamme sen, minkä elämä on käsenyt meidän saavuttaa. Tuleva maanpäällinen elämämme näyttäytyy meille. Me näemme, mikä meitä odottaa. Me näemme, että meidän täytyy taas astua alas maan päälle ja pukeutua uuteen persoonallisuuteen. Me kiitämme Jumalaa kaikesta. Me näemme, mikä läksy on meille annettu suoritettavaksi tätä uutta elämää varten, ja me lankeamme hengessämme polvillemme ja olemme äärettömän kiitolliset elämälle siitä, että me saamme käydä koulua. Kun me näemme, mikä meitä odottaa uudessa inhimillisessä kehossa, niin me sekä iloitemme että suremme sisässämme: "Minä tahdon kuitenkin koettaa parhaani!" — Sitten me laskeudumme taas alas sielumaailmaan ja koemme ympärillämme ne voimat, jotka ovat olleet meidän sielussamme ennen. Mutta nyt on meillä ikäänkuin uusia voimia, uutta henkistä voimaa. Sitten kohtalo johtaa meidät uusien vanhempiemme luo, ja me synnymme pieninä lapsina maan päälle. Me saamme luonnolta fyysisen kehon lahjaksi ja tuomme mukana oman karmamme hyvät ja pahat taipumukset, jotta nyt uudestaan koettaisimme niiden avulla työskennellä ja niistä parempia tuloksia luoda. Sillä tavoin ihmishengen historia kulkee kautta aikojen. Ihmishenki pukeutuu uuteen kehoon kerta toisensa jälkeen. Ihmishenki kulkee sitä täydellisyyttä kohti, joka hänelle on henkiolentona määrätty.

V

IANKAIKKINEN ELÄMÄ

Ikuinen elämä kuvastuu meille ihmisille tavallisesti keskeytyksettä jatkuvana elämänä kuoleman jälkeen. Kristikunnassa puhutaan ikuisesta autuudesta ja sanotaan, että se ikuinen autuus on Jumalan luona ja siihen ihminen voi kuoleman jälkeen joutua. — Useimmiten ajatellaan tämän tapahtuvan viimeisen tuomion jälkeen. Siis tällä käsitteellä "ikuinen elämä" on jatkuvuuden ja pysyvyyden leima.

Tiedämme, että itämailla on tästä iäti jatkuvasta ajasta toisenlainen käsitys. Itämailla ei ole koskaan voitu ajatella ikuista, jatkuvaa samankaltaisuutta. Itämaalaisen mielestä se olisi mahdotonta. He ovat käsittäneet ikuisen, jatkuvan ajan alati muuttuvaksi ja vaihtuvaksi. Siis kun itämaalaiset ajattelevat ikuisuutta, niin he käsittävät, että ihminen ensin kuolee, sitten vetäytyy joksikin aikaa taivaaseen ja palaa sitten taas maan päälle. Itämaalaisen pyrkimys on päästä vapaaksi tästä jälleensyntymisen pakosta. Kun hän siitä pääsee vapaaksi, niin hän voi hallita aikaa, ja silloin hän pääsee lepoon, hän pääsee autuuteen, — *nirvanaan*, niinkuin buddhalainen sanoo. Hän pääsee sellaiseen lepoon, joka kestää suunnattoman pitkiä aikoja kylläkin, mutta joka loppuu siihen, että hän syntyy jälleen jonkinlaisena olentona, sanokaamme jumalolentona maailmankaikkeudesta, silloin kun hänen maailmansa taas jälleensyntyä. Tällä tavoin

vaihtelee itämaalaisen mielikuvituksessa alati työ ja lepo, elämä ja kuolema. Tällä tavoin hän ymmärtää tuon ikuisuuden. Tavallisella itämaalaisella on varsin epämääräinen käsitys siitä, mikä se on, joka pysyy. Tietenkin hän sanoo, että se on ihmisen itse, mutta tämä itse on kaukana ihmisen persoonallisesta itsestä. Sentähden me täällä länsimailla useimmiten ymmärrämme buddhanopin sillä tavoin, että se on olemattomuuteen pyrkimistä. Mutta kukaan tosi buddhalainen ei sitä myönnä, vaikka hän ei myöskään osaa ehkä selittää, mikä nirvaana on. Hän ei osaa sitä kuvata, se on niin ylimaallista ja jumalaista.

Mutta meillä voi varmaankin olla toinenkin käsitys ikuisesta elämästä, sillä se, mikä alkaa ajassa, — jos ajattelemme, että ikuinen elämä alkaa kuoleman jälkeen, — se varmasti myös loppuu ajassa; se, mikä on ajallista, ei ole ikuista. Ikuinen on käsite, joka on ajallisen vastakohta. Jos jokin on ikuista, se ei ole alkanut, eikä se lopu. Ei siinä itse ikuisuudessa silloin ole muuttumista, ei vaihtelua; se on muuttumaton. Ja silloin me voimme käsittää ikuisella elämällä jotakin muuta kuin ajallista jatkuvuutta, oli se ajallinen jatkuvuus kuinka pitkä tahansa. Ikuinen elämä on silloin dynaaminen laadultaan, se on voimaperäistä, se on sitä, josta kaikki filosofit, ajattelijat, kaikista syvimmin kokeneet ihmiset, ovat uneksineet ja puhuneet, josta nämä ovat aina olleet varmoja. Se ikuinen elämä kuvaa nimittäin silloin sitä tosiseikkaa, että jos jokin tajunta maailmankaikkeudessa eläisi ikuista elämää, niin se olisi yhtä itse ikuisen kanssa. Me voisimme sanoa toisinkin: se olisi silloin yhtä Jumalan kanssa. Epäilemättä myöskin viisaimmat kristilliset opettajat ovat tarkoittaneet sitä, kun he ovat puhuneet elämästä Jumalan luona, niin kuin he ovat sen ilmaisseet. Mutta mitä oikeastaan on tuo elämä Jumalassa? Se on silloin elämää Jumalan yhteydessä, se on voimaperäistä, se on dynaamista, ei lainkaan ajallista. Vanhimmat intialaiset filosofit saattoivat sanoa, *tat tvam asi*, ja se merkitsee: sinä olet se, sinä olet Tat, se ainoa, mikä on; "Minä olen Brahma, minä olen Jumala." — Tämän ihmiskunnan syvimmat ajattelijat aina ovat ymmärtäneet. Jos ihminen elää ikuista elämää, se merkitsee, että hän elää yhteydessä itse ikuisen kanssa, yhteydessä ainoan äärettömän, iankaikkisen elämän kanssa. Silloin me myöskin ymmärrämme, että tämä ikuisuus, tämä ikuinen elämä ei millään tavoin saata olla ajasta riippuva; ikuisesta elämästä ei millään tavoin voi sanoa, että se on alkanut kuoleman jälkeen. Selviö on ainoastaan se, että ikuinen elämä on silloin, kun ihminen on yhä Jumalan kanssa, vaikka tuo yhteys kestäisi tuokion, vaikka se kestäisi tunnin, vuoden tai vuosisatoja. Niin kauan kuin se kestää, me elämme ikuista elämää. — Jos me ajattelemme suoraa viivaa, joka on vedetty ulos avaruuteen, niin se kuvaisi meille jatkuvuutta äärettömyyteen, siis ikuista aikaa, mutta me tiedämme aivan geometrisesti, aivan matemaattisesti, että tuollaista suoraa viivaa vedettynä äärettömyyteen saakka ulos avaruuteen ei ole olemassa sillä tavoin, että se jatkuisi aina yhtä mittaa suoraan eteenpäin, vaan sen — ollakseen ääretön, ollakseen loputon, — täytyy kohdata itsensä, muuttua käyräksi viivaksi, muodostaa ympyrä. Suora viiva ei siten koskaan kuvaa ikuisuutta, sillä suora viiva on aina äärellinen, — jos se on suora. Jos se on ääretön, jos se kuvaa ikuisuutta, on se häntäänsä pureva käärme; se on silloin ympyrä. Tämä ympyrä kuvaa ikuisuutta, äärettöntä elämää. Jos me ajattelemme, että kuljemme ympyrän kehällä, niin me voisimme kulkea aivan äärettömiä aikakausia, emmekä tulisi milloinkaan mihinkään loppupisteeseen. Mutta me voimme sanoa, että tuo kulku kehää pitkin on itse asiassa sen nojalla pakenemista, — sillä minkä tähden me kiertäisimme itseämme, jollemme koskaan tulisi loppuun. Sentähden ympyrän kehä, joka kuvaa äärettömyyttä, on todellisuudessa sama kuin piste. Pisteessä ei meidän tarvitse liikkua itse ympäri yhtä mittaa, vaan me olemme siinä keskipisteessä, ja tuo piste kuvaa ikuisuutta, äärettömyyttä. Tämän juuri ymmärrämme dynaamisesti, sillä tavoin, että ikuinen elämä on kuin piste, joka on liikkeessä tai joka on liikuntoa, mutta joka ei ole missään ja kuitenkin kaikkialla, joka ei ole missään ajassa ja kuitenkin kaikessa ajassa tai ajan ulkopuolella. Se on ikuisuudessa ja ajan ulkopuolella. — Jos me kokisimme sitä ikuista elämää, niin se olisi kuin piste hänessä, joka voi olla äärettömiä aikakausia. Tämä on dynaaminen käsitys ikuisesta elämästä ja minun käsittäkseni filosofitkin meidän aikanamme kallistuvat tällaiseen käsitykseen ikuisuudesta ja ikuisesta elämästä. Mieleemme muistuu myös Jeesuksen sanat: nyt on otollinen aika. — Ei hän viittaa mihinkään kuolemanjälkeiseen ikuiseseen. Nyt juuri, tällä sekunnilla on otollinen aika. Jos nyt pääsemme yhteyteen Jumalan kanssa, niin elämme ikuisuudessa eli ikuista elämää. — Ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa elämä. Niin meidän täytyy järkevästi ajatella, niin meidän täytyy filosofisesti päätellä. Emme voi käsittää, että voisi olla olemassa kaksi tai kolme ikuisuutta tai äärettömyyttä. Ei voi olla muuta kuin yksi ainoa elämä, joka on ikuinen ja ääretön. Tämä yksi ainoa elämä on meille todella kaiken elämän lähde ja meidän itsemmekin alkulähde. Me olemme jokainen sen elämän

lapsia, tuon äärettömän elämän lapsia. Me saatamme kuvitella, kuinka tuo ikuinen, ääretön elämä, jonka lapsia me kaikki olemme, kuinka tuo avaruuksien ja ikuisuuksien Isä katselee pienen pientä, kiertävää maapalloamme, katselee sen eläviä olentoja, katselee sen pientä, elävää ihmiskuntaa ja ajattelee: koska te ihmiset opitte minut tuntemaan? Hän, tuo ikuinen Isä, tietää, että muulla tavoin ihmiset eivät voi oppia häntä tuntemaan kuin siten, että he heräävät tietoon siitä, että he ovat Hänen, iankaikkisen Isän lapsia. Ei muulla tavoin! Heidän pitää tuntea sisässään, omassa itsessään, että heidän henkensä on jumalsyntyinen, että se on yhtä tuon ikuisen elämän kanssa. Ainoastaan silloin he tuntevat itsensä, ainoastaan silloin he elävät ikuista elämää. Me voimme kuvitella, kuinka tuo iankaikkinen Isä katselee, on katsellut, ihmisiä täällä maan päällä, kuinka Hän on vaikuttanut ihmisissä, koettanut herättää heissä tietoisuutta siitä, keitä he ovat. Jotkut ihmiset ovat tämän silloin tällöin huomanneet ja ymmärtäneet, että elämä on vain yksi ja me ihmiset olemme tuon yhden elämän lapsia. On syntynyt ihmisten keskuudessa suuria henkisiä liikkeitä, sillä ne ihmiset, jotka ovat tuon asian ymmärtäneet ja älyneet, ovat tulleet kuin vapahtajiksi toisiin ihmisiin nähden. He ovat näyttäneet tietä sekä sanoneet: tietäkää, te ihmislapset, että tämän elämän takana on suuri salaisuus. Meidän ihmisten ei tarvitse vaeltaa pimeydessä, vaan me voimme päästä yhteyteen tuon valon kanssa. – Mutta ihmiskunta on luonnostaan vielä pimeyden tilassa. Ihmiset eivät voi vielä käsittää; he eivät voi ottaa vastaan tuota sanomaa ikuisesta Isästä. Kun Isä on katsellut ihmiskuntaa sen alusta lähtien, niin Hän on nähnyt, kuinka ihmiset ovat olleet heikkoja järjeltään ja sisäiseltä olemukseltaan, kuinka heidän on ollut mahdotonta käsittää omaa henkeään.

Me huomaamme erään asian tarkastellessamme niitä ihmisiä, jotka ovat esiintyneet johtajina ja vapahtajina suurten uskontojen synnyttäjinä, filosofisten koulujen perustajina. Me huomaamme, että noiden ihmisten on ollut pakko jakaa opetuksensa kahtia. Heillä on ollut eksoteerista opetusta suurille joukoille, ja sitten esoteerista tietoa niille ihmisille, joissa henkinen pyrkimys on enemmän hereillä. Uskonnoissa on sentähden aina eksoteerisesti puhuttu Jumalasta tai jumalista, on aina viitattu myös ulkonaisiin seikkoihin, kuinka jumalat hallitsevat maailmaa ja kuinka kuitenkin on olemassa pahoja henkiä ja miten ihmisten on uskottava, että Jumala on oikeuden ja totuuden ja sopusoinnun jumala, ja että hän tahtoo ihmisten noudattavan hänen käskyjään, joita profeetat ovat julistaneet. Meidän tulee pyrkiä hyvässä eteenpäin valoa kohti. Tällä tavoin on aina ollut kaikkien kansojen keskuudessa. Me näemme, että kaikille kansoille on opetettu, kuinka ihmisten on jätettävä kaikki paha ja pyrittävä kaikkeen hyvään. Mutta ihmisten pyrkimykset ovat olleet sangen hapuilevia ja vaatimattomia, ja heitä on täytynyt hiukan pelotellakin sillä, että "miten käy kuoleman jälkeen: olkaa nyt siveellisiä tässä elämässä, niin teillä on hyvä olla kuoleman jälkeen." Sillä tavoin on ihmisiä opetettu ja kasvatettu. Nuo viisaat, jotka ovat itse päässeet sisäiseen tietoon, jonkinlaiseen tietoon tuosta maailmojen, avaruuksien Jumalasta, ovat tienneet omasta kokemuksestaan, että tie tuonne Jumalan luo on suunnattoman pitkä. Se on hyvin vaivalloinen; se on väsymättömistä pyrkimyksistä punottu. Sentähden nuo viisaat eivät ole voineet kutsua keitä tahansa ihmisistä pyrkimään tuohon sisäiseen, salaiseen jumaltietoon, vaan heidän on täytynyt tyytyä kutsumaan ainoastaan joitakin harvoja seuraamaan itseään ja ryhtymään noihin tavattomiin ponnistuksiin. Viisaat ovat huomanneet, että tämä keho, joka ihmisille on annettu, on kuin vankila. Ihminen ei ole ollut täysin kotonaan tässä omassa kehossaan. Se on kahlehtinut häntä; ja sentähden opettajat ovat oman kokemuksensa nojalla nähneet, että jos ihminen pääsee vapaaksi tuosta kehostaan, niin hän pääsee näkymättömään henkimaailmaan, pääsee yhteyteen vainajien ja henkiolentojen kanssa; ja silloin hän voi askel askelelta päästä kehittymään kohti sitä suurta jumaluutta, joka on kaiken takana. Nuo viisaat ovat tienneet, että ihmisen keho on kuin vankila, josta hänen on päästävä pakoon. Sentähden heillä oli kaikenlaisia vaikeita ponnistuksia, niin että keho lopulta saatettiin vapaaehtoisesti vaivuttaa sellaiseen horrostilaan, että sielu pystyisi siitä irtautumaan. Ei sillä tavoin kuin sielu nukkuessa erkanee kehosta, vaan sillä tavoin, että ihminen säilyttäen tietoisuutensa lähtee ulos kehostaan, ja toisessa maailmassa kykenee tutkimaan, kehittymään ja menemään eteenpäin. Sellainen oli heidän pyrkimyksiensä kohde, ja se oli vaikea ja vaivalloinen tie ja vaati aivan erikoisia edellytyksiä.

Kun me katselemme ihmiskunnan esihistoriallisia aikoja, niin me näemme, kuinka suurista ihmisjoukoista aina muutamat erottautuvat juuri siinä, että he voimakkaasti pyrkivät, kovasti koettavat päästä itsensä herroiksi, koettavat saada valtaansa tämän kehonsa. He kiduttavat itseään monenlaisin

tempuin, jotta he pääsisivät kehostaan irti, ja monet sadat ja tuhannet onnistuvat näissä pyrkimyksissään. Monet tuhannet ihmissielut pelastuvat sillä tavoin, että he pääsevät tietoisiksi kansalaisiksi näkymättömään maailmaan, pääsevät tutkimaan sitä henkimaailmaa, jossa he ovat jo jonkin verran nukkuessaan ja jossa he sitten ovat kuoltuaan. He pääsevät sillä tavoin askel askeleelta lähemmäksi iankaikkisuuden Jumalaa ja iankaikkisuuden Isää. Mutta tämä heidän varsinainen elämänsä, heidän elämänsä Jumalassa oli ennen kaikkea silloin tuota elämää henkimaailmassa. Kun he tulevat takaisin tänne näkyvään, fyysiseen kehoonsa, he säilyttävät eräänlaisen muiston tuosta olostaan näkymättömässä maailmassa, mutta tämä näkyvä elämä on heistä epätodellista. Jos tutkimme esimerkiksi vanhan Intian kulttuuria ja vanhan Intian uskontoa, huomaamme selvästi, kuinka intialaiset viisaat ajattelevat, että tämä elämä on *maajaa*, tämä elämä on vain harhanäky. Todellinen elämä on sitä, jota elämme kehomme ulkopuolella. Se on todellista elämää, mutta elämä täällä on harhaa, ja tästä on sentähden vapauduttava. He eivät osaa elää sitä korkeampaa elämää välittömästi tässä fyysisessä tajunnassa. Kun luemme vanhoista mysteereistä, vanhoista vihkimystapahtumista, niin viitataan juuri tähän, että keho oli vaivutettava erikoiseen horrostilaan ja sitten ihminen voi sieluna olla kehonsa ulkopuolella. – Mutta voimme kuvitella, kuinka iankaikkisuuden Isä katseli ihmisiä ja ajatteli itsekseen: koska tulee se aika, jolloin te voisitte oppia minut tuntemaan myöskin päivätajunnassa? Minähän en ole antanut teille fyysisiä kehoja sitä varten, että teidän pitäisi niitä paeta, että teidän pitäisi kidutuksin ne voittaa ja päästä niistä ulos, jotta oppisitte minut tuntemaan. Minähän olen antanut teille kehot sitä varten, että te juuri niissä oppisitte minut tuntemaan.

Me voimme aivan hyvin kuvitella, että Jumala, iankaikkisuuden Isä, odotteli sitä aikaa, jolloin joku tulisi hänen pojakseen, syntyisi hänen poikanaan, joka tuntisi Isän koko olemuksessaan. Me voimme myöskin kuvitella, että kun kerran se aika täytyisi, että yhteen ihmiseen Isä saattaisi ottaa asuntonsa, että yksi ihminen tuntisi itsensä Jumalan pojaksi, Jumalan yksisyntyiseksi pojaksi, että silloin iankaikkisuuksien Isä riemuitsisi tämän maapallon vuoksi. Ja se tapahtui silloin, kun se ihminen, Jeesus Natsaretilainen, joka monen, monen elämän aikana oli ponnistanut, niinkuin me muutkin ihmiset ponnistamme, kun se ihminen lopullisessa elämässään, jolloin hänen nimensä oli Jeesus Natsaretilainen, saattoi niin avautua, että hänen fyysinen kehonsa todella oli Pyhän Hengen temppeli, niin että ikuinen elämä saattoi virrata siihen sisään, niin että Isän elämä saattoi laskeutua kuvannollisesti kuin kyyhkysen muodossa Jeesukseen. Siitä lähtien Jeesus tunsii olevansa iankaikkisen Isän poika. Silloin kun tämä tapahtui, kuului taivaista ääni: "Minun rakas poikani, jonka minä tänään synnytin." – Se oli merkillinen ihmetapahtuma. Se oli se suuri tapahtuma, jota Jumala oli odottanut. Ihminen tuli kokonaan jumalaisen elämän maljaksi. Jeesus saattoi siitä lähtien sanoa: "Isä ja minä olemme yhtä. Ken minut näkee, näkee Isän." Jeesus oli siitä lähtien Kristus, voideltu. Hän oli Jumalan poika, yksisyntyinen, monogenes, sentähden, että se poika oli syntyisin yksin Isästä, Isän tahdosta ja Isän rakkaudesta, – ilman ketään äitiä. Sillä se on henki, joka on iankaikkisuudessa yhtä Isän kanssa, joka silloin on tullut tietoiseksi omasta olemuksestaan.

Kun yhdelle ihmiselle tämä suuri ihme tapahtui, niin muuttui koko elämä maan päällä. Ihmiskunta ei enää ole tuomittu vaeltamaan siinä pimeydessä, että ainoastaan äärettömien ponnistuksien jälkeen ihmissielu pääsee ulos fyysisestä kehosta ja siellä, toisessa maailmassa oppii tuntemaan Isää, vaan tämän käänteentekeväen historiallisen tapahtuman jälkeen, kun yksi ihminen oli tullut Jumalan yksisyntyiseksi pojaksi, muuttui todella henkinen elämä maan päällä niin että nyt kaikki ihmiset ovat lähempänä Jumalaa. Kun Isä kerran pääsi ihmiseksi, kun Jumala kerran saattoi tulla ihmiseksi, niin tämä mahdollisuus tulla jumalaksi on nyt jokaiselle ihmiselle avoinna, eikä avoinna ainoastaan kehon ulkopuolella, vaan avoinna juuri tässä näkyvässä elämässä, jossa Jeesus Kristuskin tuli Jumalan pojaksi. Tämä suuri muutos ihmiskunnan henkisessä elämässä vaikuttaa sen, että jokainen ihminen on nyt vapaa. Jokainen ihminen voi nyt ymmärtää sen asian, jonka vanhat intialaiset filosofit, vanhat kiinalaiset filosofit ja muutkin filosofit ovat ymmärtäneet, että ikuinen elämä on siinä, että ihminen oppii tuntemaan Jumalan. Jokainen ihminen voi ymmärtää, että ikuinen elämä on siinä, että Jumala herää hänen sisässään ja että hän pääsee yhteyteen Jumalan kanssa. Ei ikuinen elämä ole mitään ulkonaista, hyppimistä ja soittelemista Jumalan valtaistuimen ympärillä. Sentähden voimme sanoa, että vapauden aika on koittanut ihmiskunnalle. Ihmiskuntaa ei enää tarvitse jakaa eksoteristeihin ja esoteristeihin, niihin ihmisiin, joilla ei pitkään aikaan ole mahdollisuutta lähestyä Jumalaa ja

niihin, jotka voivat suorittaa niin suuria ponnistuksia, että he pääsevät Jumalan tuntoon, vaan nyt kaikki ihmiset voivat saada sellaisen valaistuksen, että he ymmärtävät, miten heidän on avattava sielunsa, jotta henki voisi siihen laskeutua.

Mitä tästä muutoksesta seuraa? Millä tavoin me voimme sitten tulla ikuisen elämän kanssa yhteyteen? Ensinnäkin meidän on uskossa käännyttävä Isää kohti. Miksikä me emme voisi uskoa Isään; miksikä emme voisi uskoa siihen suureen, ainoaan elämään ja uskoa, että se on täynnä järkeä ja rakkautta. Ei se ole mitenkään mahdotonta uskoa, sillä me näemme maailmassa paljon tarkoituksenmukaisuutta, ja me näemme ja voimme hyvin ymmärtää ja ajatella, että elämä on järkevää. Sitten me näemme myös rakkautta, – vaikka on paljon pahaa ja itsekkyyttäkin. Me voimme ymmärtää, että eivät järki ja rakkaus voi syntyä tyhjästä, että ne eivät voisi ihmisissä ilmetä, ellei niitä olisi olemassa edellytyksinä, "siemeninä" suuressa olemassaolossa. Kukka kasvaa siemenestä; siinä siemenessä ovat kaikki mahdollisuudet. Ei mikään kukka voi kasvaa toisenlaiseksi, kuin mitä siemen on. Maailmassa ei voisi mitään ilmetä, jollei se olisi myös siemenenä elämän lähteessä. Me nimitämme sitä lähde Jumalaksi, elämäksi tai millä nimellä tahansa. Meidän täytyy tunnustaa, että kaikki mahdollisuudet ovat siinä elämässä. Mikä mahdottomuus on meidän uskoa Jumalaan, että hän on itse järki, itse rakkaus. Rakkautta on myös ihmisten kesken ja järkeä on luonnossa. Kun me siis uskallamme uskoa, että suuri, ikuinen elämä on järkeä ja rakkautta, silloin me myöskin uskallamme avautua riemussa tuolle ihmeelliselle asialle, että meidän tulee ottaa vastaan itseemme tuota suurta, iankaikkista elämää. Meidän täytyy ottaa sisäämme itse totuus; meissä täytyy ilmetä totuutta ja rakkautta. Ei mikään ihmistä sido, ei edes kukaan jumalolento meidän ulkopuolellemme. Jumala on meissä, ja me olemme vapaat kulkemaan tietämme. Jokainen ihminen on pelastettu ja lunastettu juuri sen kautta, että hän voi hengessä ottaa vastaan Jumalan. Siis kaikki uskonsodat, kaikki riidat opeista ovat tyhjänpäiväisiä, mitättömiä ja olemattomia, kun ihminen herää siihen näkemykseen, että hänen tulee henkenä itse ottaa vastaan itseensä totuutta ja rakkautta; silloin hän ei enää kiistele ulkonaisista asioista.

Kun ihminen on ottanut tämän ensimmäisen askelen ja riemuinnut tuossa suuressa vapaudessa, että hän itse, niinkuin Jeesus sanoo, saa päättää itsenäisesti, mikä on oikeaa ja väärää, mikä on totta ja mikä valhetta, niin hänen, jota hän pääsisi lähemmäksi tuota Isää, täytyy sanoa: "Isä, synnytä Sinä minut uudestaan; kasvata Sinä minua, lisää minun uskoani, neuvo minua ja opeta minua, kuinka minun tulee elää!" – Ei ihminen voi vain sanoa, että ota nyt minut vastaan tällaisena kuin olen, vaan hänen tulee myös jotakin tehdä omaksi kehitykseksen. – Silloin Isän ääni sanoo hänelle: "Katso poikaani, joka esikoisena monista veljistä on sinulle tie, totuus ja elämä. Katso Jeesus Kristukseen!" – Monen silmät avautuvat uudella tavalla, ja he huomaavat, että jos he todella tahtovat tulla Isän pojiksi, ei ainoastaan uskossa, vaan todellisuudessa, silloin heidän tulee seurata sitä ihmistä, joka oli ensimmäinen Isän yksisyntyinen poika. Ihmisen tulee todella seurata Jeesusta ja kysyä häneltä: mitä Sinä minulle neuvot? – Hän muistaa, että Jeesus Kristus on sanonut: "Seuraa minua!" Silloin tuo ihminen kysyy siis, mitä Sinä minulle neuvot? Hän ymmärtää, että totuus on kätkeytyneenä tuohon viimeiseen sanaan, jonka apostolit ja suuret Jeesuksen seuraajat ovat sanoneet: "Siinä on iankaikkinen elämä, että he tuntevat Sinut Jumala, Sinut Isä, sekä sen, jonka Sinä lähetit, Jeesus Kristuksen." – Siinä on iankaikkinen elämä, siinä on neuvonantaja, siinä on tie, totuus ja elämä, joka käskee meitä ja neuvoo meille, mitä meidän pitää tehdä, jotta ikuinen elämä ei meistä pakenisi, jotta meidän uskomme Isään ei meistä haipuisi, vaan että aina kasvaisimme uskossa ja tiedossa.

Ihminen ei hämmästy, kun Jeesus evankeliumissa sanoo: "Nämä vanhat käskyt on teille ihmisille ennen annettu, mutta minä annan teille uudet käskyt ja minun käskyni ovat ikuisen elämän käskyjä; minun käskyni neuvovat teille, kuinka teidän tulee elää ikuista elämää. Minun käskyni ovat ensinnäkin nuo viisi: älä koskaan suutu, älä koskaan ajatuksissakaan ole epäpuhdas, älä koskaan vannoo, vaan olkoon sinun puheesi yksinkertaista, totuudenmukaista, älä koskaan ole pahaa vastaan; jos joku lyö sinua toiselle poskelle, käännä toinen, ja älä pidä vieraita ihmisiä vihollisina, vaan rakasta kaikkia." Nämä Jeesuksen viisi käskyä ovat Vuorisarnassa. Ken ei niitä käskyjä myönnä tai ei yritä niitä noudattaa, hän ei seuraa Jeesusta. Jeesus Kristus sanoo: "Uuden käskyn minä annan teille: rakastakaa toisianne sillä rakkaudella, jolla minä olen teitä rakastanut." – Koko hänen elämänoppinsa sisältyy, niinkuin me kaikki myönnämme, tuohon suureen

rakkauden käskyyn. Ja mitä enemmän me koetamme seurata Jeesusta ja koetamme kasvaa taivaallisen Isän, iankaikkisen Isän tuntemisessa, sitä selvemmin me näemme, että Isä on rakkaus, että Jumala on rakkautta, että ikuinen elämä on rakkaudessa. Sentähden ikuinen elämä ei ala kuoleman jälkeen, vaan ikuinen elämä on iankaikkinen, ajasta riippumaton; se on elämää jumalaisessa rakkaudessa, joka unohtaa itsensä eikä pyydä mitään, ei ajattele mitään pahaa, vaan rakastaa sydämensä koko voimalla. Ikuinen elämä on siis rakkaudessa, olkoon se elämä sitten tässä tai toisessa maailmassa. Ikuinen elämä on siellä, missä on rakkautta.

VI EGYPTILÄINEN RENESANSSI

Elämä ja kuolema on ilmoitettu tämänpäiväisen esitelmän aiheeksi, mutta en ole ajatellut puhua tästä aiheesta ainoastaan niin sanoakseni deskriptiivisesti, vain kuvatakseni elämää ja kuolemaa, vaan olen ajatellut, että me syventyisimme katsomaan, mitenkä meidän ihmisinä on muovailtava, muutettava, uudestaan järjestettävä elämä ja kuolema. Olen ajatellut, että suuntaisimme katseemme hetkeksi eteenpäin ja katselisimme sitä Euroopan tai yleensä länsimaiden ja koko ihmiskunnan tulevaisuutta, jota me ihmiset olemme kutsutut valmistamaan ja luomaan, ja mitenkä siltä kannalta meidän on itse kuolemakin, tai ehkä paremmin sanoen kuolemanjälkeinen elämä muutettava. Tämä on siis erinomaisen rohkea aihe, sillä se edellyttää, että meillä ihmisillä olisi jollakin tavoin elämän ja kuoleman avaimet käsissämme. Niitä avaimia meillä ei aivan jokapäiväisissä, tavallisissa olosuhteissa ole, sillä meidän jokapäiväinen elämämme todistaa ja osoittaa meille, että me pikemminkin olemme välttämättömyyden alamaisia, kohtalon orjia ja palvelijoita kuin vapaita kohtalon herroja. Kuitenkin olemme tässä meidän kosmoksessamme sellaisessa asemassa ihmisinä, että meidän käsiimme sittenkin on annettu itse elämän ja kuolemankin muovaileminen. Jotkut meistä kulkevat siinä suhteessa toisten edellä tietä näyttäen, ja sillä tavoin vähitellen saamme aikaan muutoksia niin syvissäkin elämän perusteissa, kuin on kuolema. Ja jotta pääsisimme parempaan käsitykseen siitä, mitä sanoillani tarkoitan, jotta vähän selvemmin ymmärtäisimme, mitä mahdollisuuksia meillä ihmisillä on, olen ajatellut, että lyhyesti ensin nostaisimme silmiemme eteen pari kuvausta elämästä ja kuolemasta, ei mitään yksityiskohtaisia, persoonallisia kokemuksia, vaan pari eri aikojen kuvausta elämästä ja kuolemasta. Toinen kuvaus olisi meidän nykyisestä sivistyksestämme, protestanttisesta kristikunnastamme ja myöskin katolisesta, toinen taas olisi syystä, joka sittemmin selviää, lyhyt kuvaus sangen kaukaisesta, muinaisesta ajasta, Egyptistä, sen aikaisesta elämästä ja kuolemasta. Tulemme silloin näkemään, että kuolemakin, samoin kuin elämä – ja kuolemalla tarkoitan silloin etupäässä kuolemanjälkeistä tilaa – saattaa muuttua jonkin verran aikojen mukana, ja silloin meidän on helpompi ymmärtää, että kuolemankin kysymys tulee vastaisuudessa toisella tavalla ratkaistuksi.

Kun omasta puolestani ajattelen tätä meidän protestanttista kirkkokuntaamme, muistuu aina mieleeni se tunnelma, mikä minulla oli lapsena, kun täällä Helsingissä, jossa olen syntynyt ja kasvanut, kuulin sunnuntaisin Nikolainkirkon (Suurkirkon) kellojen soivan. Minä en pienestä pitäen saattanut kestää, vielä vähemmän rakastaa, näitä Nikolainkirkon kelloja. Niin pian kun ne alkoivat soida, valtasi minut sanomaton tuskaisa, ikävän tunne: pois, pois, en kestä tätä! Niissä oli niin valittavan harmaa, ikävä ja tuskainen sävel. Ne muodostuivat minulle jonkinlaiseksi kuvaksi sunnuntaielämästä, jolloin kaikkien täytyi näyttää erinomaisen hurskailta ja laulaa ehkä virsiä kotona ja kuulla kuivia saarnoja ja ennen kaikkea muistaa, ettei saa olla iloinen ja elävä, eikä liikkua liian nopeasti tai huudahtaa iloisesti. Tämä oli erinomaisen kummallinen kokemus. En itse kasvanut sellaisissa oloissa. Kodissani vallitsi vapaus, sain nauraa ja iloita milloin vain,

mutta minulle oli erinomaisen kummallinen kokemus, että Nikolainkirkon kellojen soidessa tuli minulle niin sanomaton ikävä. En silloin olisi osannut sitä niin kuvata, mutta tunsin sen olemuksessani. Ja kun pitkin elämäni olen sitä muistellut, minua puistattaa, sillä se on tullut minulle kuvaukseksi protestantisesta kirkkokunnasta; siinä on ja on ollut ylen hurskasta, ikävää, koko tämä elämä on tavattoman harmaata. Jos sattumalta ihminen arkielämässä tämän unohtaa, ei se ole hyvä; pitäisi aina olla ikävä tunnelma: karpästen surinaa, syksyinen auringonpaiste. Jos olisin runoilija, osaisin tämän paremmin kuvata, mutta ajattelen, että useimmat teistä ovat kokeneet tätä. Ja siihen tunnelmaan kuuluu vielä, että kuolema ja kuoleminen on tämän kaiken ikävän huippu; on kauheaa, että pitää kuolla. Vaikka tämä elämä on niin merkityksetön fyysisen elämän kannalta, on kuolema äärettömän surullista; jokainen tahtoo olla tässä ikävässä elämässä mieluummin kuin joutua siihen unettomaan uneen, jossa täytyy olla viimeiseen tuomiopäivään saakka. Ei ole ihmeellistä, että uskovaiset ainoana lohtunaan kuvittelevat, että viimeisenä tuomiopäivänä heidät herätetään kuolemasta, jolloin he pääsevät Herransa iloon; silloin he saavat iloita, tanssia ja soittaa, yleensä tehdä jotakin iloista. Se on ainoa onnellinen tulevaisuuden perspektiivi. Tietenkin tämä on liioiteltua. Emme elä yksistään näin tässä protestantisessa yhteiskunnassa, mutta ainakin sellainen tunnelma vallitsi noin 200 vuotta sitten Euroopassa. Ja mikä on erikoisen ikävää, on se, ettei se perustu totuuteen. Kuolemanjälkeisen tilan suhteen tämä on varsinkin ollut hirmuisen ikävää, sillä koko tuo käsitys, että kuoleman jälkeen tulemme nukkumaan viimeiseen tuomiopäivään saakka, perustuu valheeseen. Siitä me näemme, kuinka vaarallista on panna toimeen uskonpuhdistus, jollei ole joka alalla, missä puhdistamista ruvetaan tekemään, todellista tietoa. Eihän ollut mitään järjetöntä ruveta puhdistamaan kirkkoa ja ihmisten maanpäällistä elämää, sillä katolinen kirkko oli joutunut monessa suhteessa väärälle tielle, mutta oli hullua, että Luther samalla rupesi puuttumaan kuolemanjälkeiseen elämään ainoastaan sen nojalla, että hän kääntäessään raamattua huomasi, ettei asiat ole, niinkuin katolinen kirkko opetti, tai ei hän sitä oikein käsittänyt, mutta jokin tunne sanoi hänelle, ettei ole niin. Sentähden Luther muutti katoliset opit kiirastulesta ym. ja asetti tilalle kuolemanjälkeiseen elämään nukkumisen. Tämä oli ikävä seuraus, joka kaivaa maan meidän protestanttien jalkojen alta. Ei luonto kysy siinä määrin meidän mielipidettämme, että se asettaisi kaikki meidän mukaamme; me voimme olosuhteita muovailta, kaunistaa, mutta emme saata niitä muuttaa. Sentähden on erittäin vaikeana ilmiönä tässä protestantisessa kirkkokunnassa ollut se, että kun ihminen on kuollut, hän ei olekaan saanut nukkua, vaan pienen ajan perästä on herännyt toisella puolella, ja silloin on hänen ihmettelynsä hyvin suuri. Jos hän herää tässä maan piirissä, niinkuin voi tapahtua, hän on silloin fyysisten ihmisten parissa, eikä hän käsitä mitä se on ja missä hän on, onko hän kadotuksessa vai missä; hän voi liikkua ja puhua, mutta ihmiset eivät ymmärrä häntä; hän voi istua tuolille ja hänen oma vaimonsa tulee ja istuu hänen syliinsä huomaamatta, että hän on siinä. Tämä on erittäin tuskallinen kokemus. Ja ne taas, jotka heräävät astraalikehossaan tuonelassa ja joutuvat tekemisiin oman elämänsä ikävien kokemusten kanssa, ajattelevat, että he ovat joutuneet helvettiin. Ihmiselle ei ole opetettu protestantisessa kirkossa, että hänen pitäisi kasvattaa itseään; ihminen on syntinen olento, hänen tulee vain uskoa. Ihminen ei siis ole yrittänyt mitään tehdä, ei ole mitenkään valmistanut itseään kuolemaa varten, korkeintaan uskonut, mutta mitä se merkitsee todellisuuden edessä. Ei luonto sellaisesta välitä. Se kysyy ainoastaan, kuinka paljon olemme uskoneet hyvään, totuuteen, missä määrin olemme osanneet olla rehellisiä, seistä totuuden puolesta. Ainoastaan sellaisesta elämä välittää, todellisesta uskosta Jumalaan, joka näyttäytyy meidän teoissamme. Ja sentähden, kun emme mitään sellaista ole saaneet oppia, me joudumme kuoleman jälkeen tilaan, joka on erittäin vaikea. Ja silloin on luonnollista, että ihminen heti ajattelee, että hän on joutunut kadotukseen, että hän on kadotuksen oma, että hän on nukkunut ja nyt on viimeinen tuomiopäivä ollut ja hän on herännyt kadotuksessa.

Tällainen tilanne on erittäin tuskallista myös sellaisille, jotka tahtoisivat auttaa ihmisiä kuolemanjälkeisessä elämässä, sillä ihmiset, jotka ovat tottuneet ajattelemaan kuolemanjälkeisestä elämästä, että elleivät he joudu ikuisen autuuteen, he joutuvat kadotukseen, ovat niin sokeita, pelästyneitä, poissa suunniltaan, että heitä on vaikea saada uskomaan, ettei tuonela ole mikään kadotus. Sentähden tuo oppi kuolemanjälkeisestä nukkumisesta ja viimeisestä tuomiosta on hyvin tuskaisa. — Katolisissa maissa ei ole niin uskottu, sillä katolinen kirkko säilytti vanhan tradition. Apostolit ja heidän lähimmät opetuslapsensa ja seuraajansa aina noin vuoteen 300 Jeesus Kristuksen jälkeen olivat sellaisia kristityitä, jotka tiesivät, miten

näiden asioiden laita oli, ja heiltä on peräisin alkuperäinen katolisen kirkon traditio, joten katolinen kirkko on osunut oikeaan, kun se on puhunut kiirastulesta, helveteistä ja paratiisista, joihin ihmiset joutuvat. Aivan oikein on säilynyt myös rukous vainajien puolesta, mikä muodostui tietenkin sitten messuasiaksi, joka ei niin paljon enää merkitse. Mutta traditiona se oli oikea ja tähtäsi siihen, että kun ihminen on kuollut, niin hänen rakkaat omaisensa ja ystävänsä voivat auttaa häntä tuonelassa ajattelemalla häntä, rukoilemalla hänen puolestaan, lähettämällä hänelle sellaisia siunaavia ajatuksia, jotka tulevat hänen luokseen kuin ruusunhohteiset pilvet, kuin linnut, jotka kutsuvat häntä ylöspäin.

Tämä on tuo alkuperäinen oikea traditio, josta sitten kirkossa muodostui virallinen toimitus, messu, joka sekin saattaa vaikuttaa hyvää, jos sen suorittaa täydellä hartaudella sellainen ihminen, joka osaa keskittää ajatuksiaan ja tuntee vainajan hyvin. Mutta se on vaikeampaa ja koneellisempaa; sitä vastoin ystävät ja omaiset voivat helposti keskittyä hyvää toivoviin ajatuksiin. Täytyisi olla siis erikoisesti kehittynyt pappi suorittamassa messua, jotta se edes vähän tepsisi.

Me voimme sanoa, että kuolemanjälkeisestä elämästä protestanttisessa kirkkokunnassa ei siis ole ajateltu paljon mitään, vaan ainoastaan, että viimeisen tuomion jälkeen odottaa ilo taivaassa, jos ihminen on autuaasti kuollut, – muuten seuraa kadotus. Katolisessa kirkossa on siinä suhteessa oltu vähän selvemmällä kannalla, mutta voimme sanoa, että yleensä kristikunnassa on tämä elämä ollut enemmän tai vähemmän surunvoittoista. Koko tässä kristillisessä sivistyksessä on ajateltu, että tämä näkyvä elämä on surun ja murheen laakso; täällä on kaikki niin kovaa ja armotonta, että ihminen juuri ja juuri sen kestää, kun hän sitten tulevaisuudessa, kuoleman jälkeen, pääsee Herransa iloon. Sellainen on ollut ja on kai vieläkin kristinuskon käsitys elämästä ja kuolemasta. Se ei ole minusta ollenkaan mikään lohdullinen käsitys, päinvastoin synkkä kuva elämästä. Muistan, kuinka nuorena totuutta etsiessäni kysyin: mitä on tämä nykyinen elämä? Minua ei huvittanut silloin kuolemanjälkeinen elämä. Tietenkin ajattelin, että kuolemanjälkeistä elämää on, mutta minua ei se huvittanut niin kuin tämä nykyinen elämä. Kun ihmiset selittivät minulle, että minun pitää tehdä työtä, hankkia leipää, mennä naimisiin ja synnyttää lapsia ja jatkaa tätä onnetonta sukua, jonka myös täytyy pysyä hengissä ja taas kuolla pois, niin minusta ei tässä olemassaolossa ollut mitään järkeä. Tietenkin olen sittemmin oppinut ymmärtämään, että tämä olemassaolo itsessään voi olla niin viehättävää, ettei ihminen välitä, vaikkei tässä olekaan mitään muuta sisältöä kuin että syödään hyviä ruokia, luetaan kauniita kirjoja jne. Tuollaista en osannut ajatella nuorena; en ollut kokenut millään tavoin, että tämä elämä olisi ollut viehättävää tuossa merkityksessä. Sentähden vain kysyin, eikö tällä elämällä ollut itsessään mitään merkitystä. Ja kristikunnassa on pitkin matkaa kiskottu pois merkitys tältä nykyiseltä eläältä. Tietysti on sanottu, että tämä elämä on valmistusta, koulua, mutta se on toisen sisällön valossa. Jos ei niitä asioita ymmärrä, joista meillä on ollut täällä puhetta, silloin tämä olemassaolo käy sangen tyhjäksi, ja sitä se on yleensä ollut täällä kristikunnassa.

Kun sitten menemme tuhansia vuosia taaksepäin muinaiseen Egyptiin ja katsomme elämää siellä ja nostamme kuoleman huntua, niin huomaamme samalla jotakin yhtäläisyyttä ja samalla suurta erilaisuutta. Erilaisuus pistää erittäinkin silmään fyysisen elämän suhteen, sillä vanhassa Egyptissä oli käsitys elämästä, että se oli ihana lahja; se oli kuin jonkin salaisen toivomuksen täyttymys; se oli ihmeellinen paratiisi, jos ihminen sen oikein ymmärsi. Egypti oli valon ja lämmön maa, auringon maa, ja ihmiset oppivat papeiltaan ja johtajiltaan, että elämä oli kauneutta ja onnea; jokaisen piti olla onnellinen, jokaisen piti nähdä, kuinka kaunis elämä on, kuinka kaunis tämä näkyvä maailma, ja löytää siitä onnensa. Ja ihmiset katselivat Niilin vuolasta virtaa, erämaan suuria lakeuksia, kaukaisuudessa siintäviä vuoria, hedelmällisiä peltoja ja niittyjä, suuria kuninkaallisia palatseja ja temppeleitä, ihmeellisiä juhlakulkueita, joita papit panivat toimeen. He oppivat, että eläimet olivat pyhiä ja oppivat panemaan arvoa sille, että kirkas lähdevesi oli ihmisille erittäin ihanaa, kun aurinko paistoi kuumasti. Kaikille tällaisille suurille ja pienille seikoille opetettiin ihmisiä panemaan arvoa, näkemään kauneutta. Sillä tavoin heidän elämänsä muodostui kauniiksi. He uskoivat, että ihminen oli täällä sentähden, että hän tulisi onnelliseksi. Ja he uskoivat, että kun ihminen oli hyvä, tottelevainen, palvelevainen ja teki, mitä hänen kuninkaansa ja pappinsa käskivät, niin hän oli onnellinen. Tietenkään emme tätä kuvausta laatiessamme kiinnitä katsettamme mihinkään varjopuoliin, vaan koetamme

katsella Egyptissä tätä harmonista puolta, joka oli punaisena lankana; varjopuolia oli myöskin, onnettomuuksia, sairauksia, niinkuin tässä meidän kristikunnassamme on valopuolia, mutta täällä on punaisena lankana se, että elämä on murheen laakso. Läpikäyvänä tunteena ihmisten sielussa Egyptissä oli onnen, ilon ja kiitollisuuden tunne siitä, että elämä oli niin kaunista, että se omalla tavallaan tyydytti ihmistä. Meillä on kauniita kuvauksia egyptiläisissä lauluissa siitä, että kun ihminen ajatteli kuolemanjälkeistä elämää, niin hän toivoi, että hän saisi, kulkiessaan kuoleman jälkeen tämän maan päällä päivän helteessä, astua varjoisaan paikkaan, istua puun juurelle, juoda kirkasta lähdevettä, kuulla laulua ja soittoa. Egyptiläiset eivät kuolemanjälkeisen elämän suhteen ajatelleet, että se olisi nukkumista ja tuomion odottamista. He kyllä uskoivat samalla tavoin kuin meillä kristikunnassa on uskottu, että on olemassa ylösnousemus, mutta se oli heille sellaista kuin me teosofeina puhumme, jälleensyntymistä: ihminen nousi haudastaan, mutta syntyi maan päälle, ja heidän toivonsa oli, että he saisivat oman kehonsa takaisin, – niinkuin kristityt ajattelevat, että ylösnousemus on lihallista, että se tapahtuu heidän omassa kehossaan. Mutta egyptiläisten ylösnousemus oli toinen, se oli luonnonmukainen, kuten myös heidän käsityksensä kuolemanjälkeisestä elämästä oli oikea. Ne, jotka olivat kokeneet kuolemanjälkeistä elämää, kuvasivat sitä harmaaksi ja synkäksi. He sanoivat, että ihminen on varjo vain, ei elävä keho, niinkuin tässä näkyvässä elämässä; tämä meidän elämämme on onnemme, paratiisimme, sitten kuoleman jälkeen on kehomme kuin savua, sitä ei kukaan huomaa, kun he vaeltavat siinä maan päällä. Mutta sitten jonkin ajan kuluttua heidän täytyy luopua siitä olotilasta; he eivät saa vaelttaa enää maan päällä, vaan heidät syöstään helvettiin eli amenttiin, ja siellä on elämä koko lailla vaikeaa. Heillä oli oikea käsitys siitä luonnon tosiseikasta, että ihminen kuoleman jälkeen joutuu vaikeaan tilaan, mikäli hän on syntinen. Sentähden he sitä kammoksuivat, eivät tahtoneet sinne joutua, vaan koettivat välttää sitä, sillä he uskoivat vain iloon ja onneen; siksi he keksivät tuon keinon balsamoida ruumiita. Ja kun he sen tekivät, tekivät he sen osaksi sentähden, että saisivat saman kehon takaisin, kun syntyvät uudestaan maan päälle. Tämä ajatus oli ehkä hieman sotkuinen heillä. Kuinka he saattoivat sovittaa sen yhteen tosiseikkojen kanssa? Ehkä he ajattelivat, että jokin salaperäinen osa tuosta muumiosta voi tulla heille takaisin. Mutta myös he pyrkivät balsamoimisella siihen, että niin kauan kuin tuo fyysinen keho säilyy, niin kauan säilyy heidän eetterikehonsa, mikä merkitsi, että he voivat jatkaa tuota varjoelämää maan päällä, olla ja liikkua omaisten luona tarvitsematta lähteä kiirastuleen. Niin kauan kuin fyysinen ruumis pysyi ehjänä, oli ihminen siihen sidottu, ja eetterikehonsa avulla hän saattoi pysyä maan piirissä. He vielä maagisin keinoin suorittivat tuon balsamoimisen, niin että eetterikeho todella tuli sidotuksi. Siinä he vähän rikkoivat luontoa vastaan, ehkäisivät luonnon työtä.

Täten meillä on kaksi vastakkaista kuvaa ihmiselämästä ja kuolemasta: kristikunnan käsitys ja vanha egyptiläinen käsitys. Tuosta egyptiläisten käsityksestä ja heidän toimenpiteistään me opimme samalla, että luontoa voi aina jonkin verran hallita, ihmisellä on valtaa luonnon yli.

Mutta nyt olemme maan päällä tulevaisuuden edessä, Euroopan ja länsimaiden ja koko ihmiskunnan tulevaisuuden edessä. Ja me kysyimme: millä tavoin on elämä ja kuolema muovailtava, mihin elämä tahtoi meidän joutuvan elämän ja kuoleman käsityksissämme? Ja siihen me vastaamme, että lähin tulevaisuus – se voi olla satojen vuosien perästä tai vieläkin kauempana – tähtää siihen, että ihmisten keskuuteen tulisi takaisin tuo egyptiläinen usko elämän kauneuteen ja onneen, mutta myös sitä, että ihmisille tulisi se oikea käsitys, että kuolema ja kuolemanjälkeinen elämä on voitettava täältä päin, että kuolemanjälkeiset tilat, perustuen elämän aikaisempiin *todellisuusedeltyksiin*, on muutettava sellaisiksi, että ne kasvattavat vielä pontevammin kuin nyt ihmisiä oikeaan elämänkäsitykseen. Kuolemanjälkeinen elämä suorittaa nytkin aina työtä, luonto kasvattaa meitä, niinkuin se kasvattaa, mutta me ehkäisemme sitä, me annamme sille niin vähän tilaisuutta kasvattaa meitä sentähden, että me annamme tulvia omaan olemukseemme niin paljon synkkää, alakuloista, onnetonta, pahaa, itsekästä ja syntistä, me aivan kuin sanomme luonnolle: puhdistu sinä meidät sitten. Me elämme kaikissa hauskuuksissa täällä maan päällä ajatellen, että luonto kyllä pitää meistä huolen. Mutta me heitämme liian paljon työtä luonnolle sen sijaan, että auttaisimme sitä. Ihmisen tehtävä on olla työmiehenä Herran viinimäessä, auttaa luontoa ja vetää esille se suuri kasvattaja, joka vetää meidät korkeuksiin ja ilmoittaa meille salaisuuksia. Me tyydymme siihen, että luonto repii meistä pahan pois. Me olemme siinä suhteessa jokseenkin samanlaisia kuin ihmiset tuhat, kaksituhatta, kymmentuhatta vuotta

sitten. — Jos me olemme eläneet Egyptissä, on sekin haihtunut meistä, sillä se elämänilo, joka meillä oli silloin, oli verraten pintapuolista; emme osanneet tunkeutua elämän syvyyksiin; otimme elämän pintapuolisesti. Lämpimissä maissa ihmiset ovat paljon iloisempia ja vilkkaampia kuin me, mutta se elämänilo ei ole syvällä, heidän onnensa ei ole niin suuri, että se tekisi heidät hyväiksi; heidän ilonsa on perhosen iloa; he saattavat olla yhtä itsekkäitä kuin muutkin ihmiset.

Tämä on ihmiskunnan suurten kasvattajien probleema. Ne henkiolennot ja enkelit ja ihmiset, jotka ovat saaneet tai ottaneet tehtäväkseen kasvattaa ihmiskuntaa, seisovat vaikean kysymyksen edessä: millä tavoin on saatettava ihmiset iloisiksi ja onnellisiksi oikealla tavalla, jotta he seisoisivat avoimin silmin elämän edessä ja uskaltaisivat katsoa Jumalaa silmiin? Ihmisten pitäisi tuoda ilonsa kuin uhrina elämän alttarille. Meidän todellinen onnemme on elämän ihannoimista, ylistyslaulua elämälle, ja se ei ole pintapuolista; sitä ylistystä, mitä meidän sydämemme laulaa, eivät mitkään kärsimykset, onnettomuudet häiritse, niiden pitää pysyä enemmän pinnalla. Ihmisen pitää niin muuttua, että se, mikä hänessä on ollut syvintä kiitollisuutta ja onnea, on hänellä syvemmällä kuin kärsimyksen todellisuus. Onhan tavallista, että kun elämä ihmistä puristaa, silloin hänen sisästäään pulppuaa katkeruutta, syvää pessimismii, saatanan palvelemista ym. Niin ei pitäisi olla, vaan ihmisen pitäisi olla sellainen, että kun elämä asettaa hänet ahtaalle, hänellä on niin ehtymätön onnen lähde, hänen sisässään pulppuaa niin paljon makeaa vettä, että ainoastaan kiitosta nousee hänestä silloin. Ja tämä on mahdollista ainoastaan silloin, kun ihmistä opetetaan oikealla tavalla käsittämään elämää.

Sentähden voimme sanoa, että Eurooppa — se ehkä etunenässä, mutta ehkä myös Amerikka, ehkä länsimaat yleensä — kulkee kohti egyptiläistä renessanssia, ja se ei ensi kädessä merkitse, että alkaisimme ulkonaisesti matkia egyptiläistä elämää, vaan että meidän täytyy saavuttaa takaisin se länsimainen viisaus, joka piilee egyptiläisten mysteereissä; meidän täytyy saada se takaisin Eurooppaan ikäänkuin Euroopan henkisen elämän taustaksi, 'fondiksi'. Egyptin pyramideista, mysteereistä, meidän on se saatava takaisin tänne meidän länsimaisen kulttuurimme keskelle, vaikka ei aivan samanlaisena, sillä mikään jälleensyntymä ei ole ehdottomasti samanlainen kuin entinen. Mekin ihmiset, kun synnymme tänne jälleen, emme ole samanlaisia, mutta yksilö on sama; meidän henkemme on uudestaan syntynyt. Niin ei egyptiläinen renessanssikaan tule tuossa egyptiläisessä persoonallisuudessa, niinkuin voisimme sanoa, vaan kristillisessä persoonallisuudessa. Egyptin viisaus on syntyvä takaisin kristusviisautena, sillä ajat ovat maan päällä muuttuneet egyptiläisen kulttuurin jälkeen. Jeesus Kristus on suorittanut työnsä tällä pallolla tai pannut alulle merkillisen kääntein ihmiskunnan historiassa. Sentähden, mikä on hyvää muinaisuudessa, se syntyy uudestaan ottamalla lukuun Jeesus Kristuksen työn.

Siis egyptiläinen viisaus on syntyvä jälleen Eurooppaan, ja meille tulee egyptiläinen renessanssi, ja se saattaa tuoda paljon myös ulkonaiseen elämään. Mitä merkitsee, että egyptiläinen viisaus on syntyvä takaisin? Se merkitsee, että meidän pitää Eurooppaan saada mysteerilaitos, mysteerikoulu, joka kasvattaa ihmisiä yhteyteen näkymättömän maailman, Valkoisen veljeskunnan kanssa. Mysteerikoulu aina edellyttää, että on olemassa yhteys ihmiskunnan suuren kasvattajakeskuksen Valkoisen veljeskunnan kanssa. Sen inspiraatio on pääsevä aivan tähän fyysiseen tasoon saakka, mutta se voi päästä ainoastaan mysteerikoulun välityksellä, pyramidin tapaisen laitoksen välityksellä, joka itsessään, määrättyjen persoonallisuuksien kautta on yhteydessä Salaisen veljeskunnan kanssa. Se ei ole muuten mikään mysteerilaitos, ellei sillä ole katkeamatonta sidettä Valkoiseen veljeskuntaan ja Kristukseen. Mutta kun se elämänkanava on olemassa, silloin tuosta mysteerikoulusta leviää kaikkiin sen oppilaisiin ja opetuslapsiin, — vaikkei niistä jokainen pääsisikään persoonalliseen yhteyteen Valkoisen veljeskunnan kanssa, vaikkei tulisikaan teknillisesti vihityksi Valkoiseen veljeskuntaan, — uusi, käytännöllinen elämänymmärrys, joka perustuu elämän todellisuuteen. Mikään uusi elämänymmärrys ei voisi saada jalansijaa pitkiksi ajoiksi ja laajoihin ihmispüreihin, jollei se perustu elämän todellisuuteen. Onhan paljon ihmisiä jotka ajattelevat kauniisti tästä näkyvästä elämästä; paljon kaunista huomaamme kirjallisuudessa, mutta se ei voisi muodostua uudeksi elämänymmärrykseksi ihmiskunnassa, jos se perustuisi vain spekulatioon ja ajatteluun. Sillä, jonka pitää kestää läpi aikojen, täytyy olla paljon syvemmät juuret, sillä täytyy olla aivan selvä, tietoinen todellisuuspohja, sen pitää tietää, miten on

elämässä ja kuolemassa. Sentähden ainoastaan tällaisesta laitoksesta, pyramidin jälleensyntyästä, voi levitä uusi elämänymmärrys, joka todella pohjautuu Jeesus Kristuksen elämäntietoon elämästä ja Valkoisen veljeskunnan tietoihin ja kokemuksiin. Meitä täällä Euroopassa, jos osaamme olla uskollisia elämäntehtävällemme, odottaa sangen merkillinen tulevaisuus. On kasvatettava niin paljon kuin mahdollista sellaisia ihmisyksilöitä, jotka heräävät tietoiseen tajuntaan, joka on yläpuolella elämän ja kuoleman, elämän ja kuoleman takana, niin että heillä ei ole elämää ja kuolemaa enää tuossa vanhassa merkityksessä, vaan että heille on elämä ja kuolema aivan uusi käsite. He sanovat kuolemaksi kaikkea sitä elämää, mitä tietämättömyydessä eletään tässä näkyvässä maailmassa, siis sitä, mitä me nimitämme elämäksi, sekä myös vainajien elämää, mikäli se on tämän elämän jatkamista, syntien sovittamista. Elämä on näiden uusien ihmisten mielestä jotakin toista; elämä on se tajunta, se tieto tunto, tahto, joka on tämän jokapäiväisen, näkyvän elämän yläpuolella ja myös sitä seuraavan kuoleman, joka on elämää korkeammassa tajunnassa, elämää Kristuksessa, käyttäkäsemme apostolien kieltä, sillä tavalla, että Kristus elää meissä ja me hänessä. Se on elämää Kristuksessa sillä tavoin, että niinkuin Jeesus Kristus omassa olemuksessaan voitti kuoleman ja tuli elämän herraksi, niin myös ne uudet ihmiset, jotka saavat mysteerikasvatuksen, voittavat kuoleman, koska he saavuttavat sellaisen persoonallisen, yksilöllisen tajunnan, joka on yläpuolella elämän ja kuoleman, joka siis katselee näitä elämän ilmiöitä tässä näkyvässä maailmassa ja samalla katselee kuoleman ilmiöitä näkymättömässä maailmassa, joka tietää, että elämän virta kulkee näiden kahden virran takana.

Tätä tulevaisuutta valmistetaan ja sitä on jo valmistettu useampana vuosisatana, sillä ajatelkaamme vain noita salaperäisiä liikkeitä, mitä Euroopassa on olemassa. Katsokaamme teosofista liikettä, vapaamuurariliikettä, rosenkreutsiläistä liikettä, joka on vaikuttanut jo useita vuosisatoja ja huomatkamme, että ne kaikki ovat sanoneet olevansa kotoisin Egyptistä. Se kaikki on jo alkanutta egyptiläistä renessanssia. Vapaamuurarit sanovat, että heidän mysteerinsä ovat peräisin Egyptistä; vapaamuurariveljeskunnissa harjoitetaan saman suuntaisia juhlamenoja, jotka ovat omiansa kasvattamaan niihin osaaottajia, ovat omiansa kasvattamaan heissä muunlaisia elämäkäsityksiä kuin mitä muuten on Euroopassa tarjolla. Ja jos kyselemme rosenkreutsiläisiltä, niin hekin sanovat, että heidän liikkeensä perustettiin alkuaan Egyptissä jo toistatuhatta vuotta ennen Kristusta. Ja jotkut sellaiset seurukset sanovat, että heillä on aivan selvät asiakirjat, protokollat, kapitulikokouksista egyptiläisestä ajasta saakka. Rosenkreutsiläinen liike on aivan länsimaalainen liike. Teosofisessa liikkeessä olemme saaneet oppia, että rosenkreutsiläiseksi nimitettiin länsimailla niitä olentoja, joita me tässä teosofisessa liikkeessä olemme oppineet nimittämään itämaalaiseen tapaan mestareiksi, adepteiksi jne. Se oli niin pyhä nimi täällä Euroopassa, ettei kukaan uskaltanut omaksua itselleen rosenkreutsiläisen nimeä, sillä jokainen tiesi, mitä sillä sanalla tarkoitetaan. Ja kun ajattemme omaa teosofista liikettämme huomaamme, kuinka selvästi Madame Blavatsky oli rosenkreutsiläinen, kuinka hänen sanomansa alussa kulki rosenkreutsiläislinjaa pitkin. Isis Unveiled on puhtaasti rosenkreutsiläinen kirja. Madame Blavatskyn rosenkreutsiläisyyttä en voi nyt ruveta todistelemaan, mutta voitte ottaa tämän reunahuomautuksena ja itse tutustua tuohon teokseen tältä kannalta.

Tällä tavoin huomaamme, että kaikki nämä mainitsemani liikkeet Euroopassa – ja jos menemme vielä enemmän taaksepäin ajassa, voimme puhua myös gnostikoista ja tempeliritareista –, ne kaikki ovat valmistaneet egyptiläistä renessanssia. Se ei ole vielä onnistunut, mutta toivokaamme, että se nyt saavuttaa sen tarkoituksen, mikä sille on suunniteltu monena vuosisatana, nimittäin että Eurooppaan tulisi mysteerikeskus, josta leviäisi, niinkuin tulesta valonsäteitä, uutta elämänymmärrystä ihmisten keskuuteen. Jo ennen olen puhunut siitä, mikä tehtävä Suomella voisi olla tässä: nyt ei tällä kertaa ole aikaa sitä puolta tarkastella.

VII TULEVAISUUDEN JUMALA

Tulevaisuuden Jumalan suhteen emme me ihmiset toivottavasti tule lankeamaan siihen erehdykseen, johon meillä tähän saakka aina on ollut taipumus langeta. Olemme tähän saakka säännöllisesti langenneet

siihen kohtalokkaaseen erehdykseen, että kun olemme itse tehneet itsellemme tai saaneet toisilta jonkin käsityksen Jumalasta, – siis kuvan Jumalasta, – niin me olemme heti silloin luulleet, että tämä käsitys tai kuva on itse Jumala. Niin me olemme aina ihmiskunnan historian kuluessa luulleet. Tämä on erikoisen selvästi havaittavissa kristikunnan historiassa. Olemme aina olleet valmiit ajattelemaan, että meidän käsityksemme Jumalasta vastaa itse todellisuutta. Se on todella sama kuin oikea tieto Jumalasta; se on Jumala itse, joka meidän kuvassamme, meidän käsityksessämme näkyy ja ilmenee. Sentähden me tietenkin olemme aina ajatelleet, että meillä on tietoa oikeasta, todellisesta Jumalasta; ja niillä, jotka eivät ajattele niinkuin me, eivätkä ole omaksuneet meidän käsitystämme Jumalasta, ei ole mitään tietoa Jumalasta. – Mikä muu voisi olla kaiken uskonnollisen riitaisuuden, epäsovun ja vainon takana, ellei juuri se, että me olemme olleet vakuuttuneet siitä, että meidän tiedossamme on totuus Jumalasta, me todella tunnemme Jumalan, ja että meidän siis täytyy ei ainoastaan opettaa toisia tietoon Jumalasta, vaan vieläpä usein, aivan heidän sielunsa pelastukseksi myöskin pakottaa ja painostaa heitä uskomaan siihen Jumalaan, joka meillä on. Tämä on ollut kohtalokas erehdys. Toisen mielestä Jumala on ollut vanhurskas Jumala, joka ei siedä mitään syntiä ja vääryyttä, toisen mielestä Jumala on ollut hirmuinen tyranni, joka rankaisee ihmisiä ankarasti. Kolmannen mielestä Jumala on ollut pikemminkin kuin paholainen, koska hän on luonut eläviä olentoja kiduttaakseen heitä sitten iankaikkisesti. Kaikki nämä ihmiset ovat olleet valmiit vaikka tappamaan toisia ihmisiä, piinaamaan heitä tuon Jumalan nimessä, sen käsityksen nimessä, mikä heillä on Jumalasta.

Mehän voimme nyt valistuneina totuudenetsijöinä, vapautuneina kaikenlaisista harhamielteistä ymmärtää, että heillä on ollut jonkinlainen kuva Jumalasta, jokin käsitys Jumalasta, mutta ei itse Jumalaa. Sen me voimme ymmärtää, ja sentähden me katselemme ihmetellen vanhoja uskonsoitia ja -vainoja ja kaikenlaisia tuollaisia ihmeellisiä asioita, jotka meidän mielestämme ovat järjettömiä ja käsittämättömiä. Mutta onhan vielä jokapäiväisessä elämässämmekin niin, että papit ja püspat, jotka kaitsevat kirkkoja ja uskontoja, varoittavat kaikenlaisista vääristä uskonnollisista harhakäsityksistä. Niinpä me tiedämme, että tänä päivänä on vielä tavallista, että papit saarnaavat kirkkoissa, – jos ei nyt aivan täällä Helsingissä niin maaseudulla, – muun muassa teosofiaa vastaan, varoittavat seurakuntalaisia kuuntelemasta noita hirmuisia väärauskoisia ja harhaanvieviä teosofeja, jotka narraavat ihmisiä ja vievät heidät sitten aivan suoraan helvetin portille. Tämä on vielä meidän päivinämme tavallista, ja vaikka minä en suorastaan viime aikoina ole kuullut erikoisesti itseäni tuomittavan, niin muistan, kuinka 25 vuotta sitten selitettiin, että tuokin Ervast on Antikristus, ja olisi parasta, että hän saisi istua neljän seinän sisällä hyvin lukittujen ovien takana, ettei olisi kansaa villitsemässä. Vielä meidän päivinämme on siis paljon taikauskoa, minkä ymmärrän Jumala-käsityksestä riippuvaksi piinan haluksi. Ei sellainen ole Jumalan tietoa ja tuntoa. Ei se siitä riipu, että ihmiset tuntisivat Jumalan, vaan se riippuu siitä, että heillä on oma käsityksensä Jumalasta.

Kun totuudenetsijöinä lähdemme tutkimaan eri kansojen Jumala-sanaa ja Jumala-käsityksiä, niin huomaamme enimmäkseen, että se alkuperäinen käsitys, mikä heillä on ollut, kun sana "Jumala" on luotu, on omalla tavallaan ollut kuvaavasti määrittävä, vaikka samalla aina laajempi ja vähän filosofisempi, kuin miksi se sitten myöhemmin on muuttunut.

Eurooppalaisissa kielissä monen monet Jumalan nimet ovat tulleet vanhasta sanskritin kielestä; siten voimme löytää Jumala-sanana alkuperäisen rungon sanskritin kielestä, joskaan ei suomalaisen Jumala-sanana, niin monien eurooppalaisten kielten, jotka ovat suorastaan polveutuneet sanskritin kielestä.

Ruotsin kielessä on Gud ja saksan kielessä Gott, englannin kielessä God. – Sitten romaaniset kielet. Ranskan kielessä on Dieu, italian kielessä Dio, espanjan kielessä Dios ja latinassa Deus jne. Näiden romaanisten kielten Jumala-sana on hyvin helposti johdettavissa sanskritin kielestä. Kaikki filosofit myöntävät, että se on tullut suoraan vanhasta indogermanisesta juuresta *div*, joka merkitsee loistaa – sanskritin kielessä on sana deeva, joka merkitsee loistava. (Maskulinissa deeva, femininissä deevi.) Tuosta sanasta deeva on tullut latinan *deus* ja sitten nämä muut romaaniset sanat, jotka ovat kaikki sukua sanskritin deeva-sanalle.

Myöskin on toinen sanskritin sana, jota niinkään pidetään jonkinlaisena runkona, ja se on *dyaus*. Dyaus merkitsee loistava kupu eli taivas. Dyaus on taivas, ja deeva, Jumala, merkitsee siis loistavaa. Nyt on silloin aivan luonnollista, että se mikä loistaa taivaalla, on juuri aurinko. Se on niinkuin me myöskin sanomme päivä, se on päivä, joka loistaa. Sentähden huomaamme, kuinka päivä-sana noissa romaanisissa kielissä muistuttaa Jumala-sanaa. Latinassa on *dies*, joka merkitsee päivä, ja espanjan kielessä *dia*, joka merkitsee päivä, ranskassa *jour* ja italiassa *giorno*. Nämä kaikki ovat johtuneet samasta juuresta, sillä latinan sanasta *dies* on muodostunut *diurnus*, ja siitä taas ovat tulleet nuo ranskan ja italian kieliset sanat. Jumala on siis alussa käsitetty päiväksi eli valoksi ja yhdistetty aurinkoon.

Ajatelkaamme kuinka Jumalaa nimitettiin vanhassa Persiassa *Ahura Mazda*ksi. Tämä persialainen sana ahura on muodostunut sanskritin sanasta *asura*, mutta asura merkitsee toista kuin ahura. Asura merkitsi sanskritissa demonia, ei-suraa, ja siis oikeastaan Jumalan vastakohtaa. Persian kielessä se sen sijaan merkitsi samaa kuin sura, ja sura sanskritissa oli juuri valo-olentoa merkitsevä, sillä se on samaa juurta kuin aurinko. Sura oli loistava jumalolento ja asura oli sanskritissa oikeastaan pimeä jumalolento. Persian kielessä sillä oli siis päinvastainen merkitys kuin sanskritissa, se merkitsi loistava. Ahura Mazda merkitsi siis loistava ajatteleva olento.

Tässä ohimennen on kiintoisaa todeta, että suomalainen sana aurinko on aivan samaan suuntaan kuin persian Jumala-sana ahura. Tuntuu siltä kuin suomalainen aurinko, joka tarkoittaa päivää, olisi yhteydessä vanhan sanskritin juuren kanssa, joka merkitsee loistava. Suomenkielinen sana aurinko on okkultinen sana. Se sana foneettisesti muistuttaa vanhimpia ns. pyhiä kieliä.

Jumala-sana on alkuaan tarkoittanut noissa vanhoissa kielissä loistavaa olentoa, valo-olentoa. Suomen kielen Jumala-sana, on muodostunut niinkuin tiedämme sanarungosta *jum*, ja tämä puolestaan on sukua, — ellen väärin muista vanhoja filologisia tutkimuksiani — sanalle *jymy*, ja jum on siis tarkoittanut sitä suurta 'juminaa', mitä Jumala pitää ukkosilmalla, ja siis Jumala merkitsee sitä paikkaa, missä ukkonen jyrisee. Tämä taivasnäkemys vie meidät yhteyteen dyaus-sanan kanssa, joka tarkoittaa taivasta ja josta on johtunut latinan sana *Dyauspitar* — Jupiter — taivaan isä. Siis taivaan isä ja tämä muistuttavat taas välittömästi Jumala-sanasta. Jumala-sana kätkee itseensä käsityksen mahtavasta. Kun ukkonen jyrisee, niin on kuin joku luonnossa ilmaisisi voimaa ja valtaa ja mahtia. Joka tapauksessa tämä sana Jumala on näyttänyt meille, että ihmiset ovat ajatelleet mahtavuutta, ajatelleet Jumalaansa mahtavaksi, mahtavuuden ja vallan perikuvaksi, samalla kun toiset nimitykset selvästi tuovat esille, että Jumalaa on ajateltu valoksi.

Sitten voisimme vielä lisätä, että aivan kuin eräänlaisena yhdistelmänä valosta ja mahtavuudesta on käsitys sodan Jumalasta, siitä, että Jumala oli yleensä kaiken sodan takana. Ajateltiin aivan, niinkuin olen usein toistanut, kun olen puhunut Vanhasta liitosta, että sotiminen oli muinoin korkein eettinen toiminta. Ei ollut mitään niin siveellistä maan päällä kuin mennä sotaan ja kuolla isänmaan puolesta. Se oli kaikista siveellisistä teko, minkä mies saattoi suorittaa. Se oli niin siveellistä, että naisetkin sitä joskus matkivat. Se oli korkein siveellinen teko, mihin mies pystyi, ja tämä näkyy myöskin sodan Jumalan nimestä. Vanhat roomalaiset nimittivät häntä Marsiksi ja pyhittivät hänelle yhden viikonpäivän, joka meillä nyt on tiistai. Tiistai on Marsin päivä. Tämä näkyy kaikista romaanisista kielistä. Ranskaksi mardi ja italiaksi martedì. Marsin päivä. Mutta tämä seikka ei vielä näytä, että sodan jumala alussa käsitettiin kaikista korkeimmaksi siveelliseksi jumalaksi, mutta meillä on toinen todistus siitä. Meillä on ruotsissa *tisdag* saksassa *Dienstag*, englannissa *tuesday*. Nämä sanat ovat tulleet alkumuodosta *tyrda*, joka selvästi johtuu sanasta *Tivar* eli *tyr*. Tämä taas on selvä monikkomuoto, joka merkitsee jumalat. Tivar oli alkuperäisessä germanisessa kielessä jumalan nimenä yleensä. Tyrda on oikeastaan Jumalan päivä, ja kuitenkin tiistai oli vanhoilla germaaneilla sodan päivä. Tästä selvästi huomaamme, että he mielikuvituksessaan, ajatuksissaan ja filosofiassaan asettivat jumala-käsitteen yhteyteen sodan jumala-käsitteen kanssa, niin että sodan jumala oli heille itse Jumala. Tämä käy täysin yhteen kaiken tietomme kanssa Vanhasta liitosta ja niistä ihmisistä, jotka vielä tänä päivänä ovat Vanhan liiton inspiraation alaisia. Vanha liitto on tunnettavissa siitä, että sota on erinomaisen korkea siveellinen asia. — Ei kukaan meistä saata kieltää, etteikö sota yksilöllisen sotamiehen kannalta saata ollakin

siveellinen teko. Hän lähtee sotaan siinä tiedossa, että hän ei ehkä koskaan tule takaisin, vaan luultavasti tulee kaatumaan isänmaansa puolesta. Tämä on siis epäitsekäs ja kaunis vaikutin. Vaikuttimia saattaa olla toisenlaisiakin, ja niistä en puhu, mutta mainitsen tämän jalon vaikuttimen, joka voi olla tämän sotaan menemisen takana ja kun tämä vaikutin on epäitsekäs, niin silloinhan meidän täytyy sanoa, että kuolema sotilaana on siveellisesti korkeaa. Jos me ihmiset nykyaikana vastustamme sotaa taikka sanomme, että sota on epäsiveellinen, niin me emme tarkoita sillä yksilöitä. — On kyllä huomattava, että nykyaikaisissa sodissa yksilötkin tulevat huomaamaan, että sotiminen ei ole siveellistä, mutta se on myöhempi herämys, ja siveellisyys tulee silloin näkyviin aivan toisessa muodossa, toisella alalla. Itse sotiminen ei ole suinkaan siveellistä. Sota on käsittämätöntä. Siihen voivat antautua ihmiset, jotka juuri ovat päässeet mielisairaalaan. Mutta tuo olo keskellä järjetöntä hulluutta, tuossa sodassa, jossa ei ole mitään inhimillistä, voi herättää ihmisessä siveellisiä voimia. Se voi herättää esimerkiksi sen siveellisen voiman, että hän päättää, että "kun minä nyt kerran olen päättänyt olla sotilaana, niin minä vien tämän loppuun saakka; minä en lannistu; minä en välitä mistään muusta". Toinen siveellinen voima on siinä, että sotamiehet oppivat toisiaan rakastamaan, oppivat ymmärtämään, että nuo toiset, ns. viholliset, jotka kaatuvat heidän toimestaan, ovat heidän veljiään, ovat myöskin ihmisiä niinkuin he. He huomaavat kauhukseen koko sotimisen järjettömyyden. Meillä on hyvin paljon kertomuksia juuri maailmansodan ajoilta siitä, kuinka kaksi vihollista voi alkaa pitää kovasti toisistaan ja ymmärtää, että he eivät itse ole mitään pahaa tahtoneet ja tehneet, vaan että se on ollut valtio, joka on ollut kaikkeen syytä. Itse he pitivät itseään ihmisinä, jotka tahtovat suojella kaikkea hyvää ja arvokasta elämässä, maataan ja perhettään. — Kun nuo viholliset lepäävät esimerkiksi samassa sairaalassa, niin he ymmärtävät, että he ovat vain kaksi ihmistä, jotka aivan luonnostaan rakastavat toisiaan. On vain heidän omaa tietämättömyyttään ja sokeuttaan, etteivät he osaa rakastaa joka hetki. Syvimmällä on heissä kuitenkin jokin sellainen puoli, joka osaa rakastaa, ja vaikeissa tilanteissa se tulee esille. — Sota nykyaikana on aivan toisenlaista kuin vanhoina aikoina. Ihmiset voivat nyt selvästi alkaa tajuta ja ymmärtää, että sotiminen itsessään on järjetöntä, aivan hullujen teko. Sentähden on luonnollista, että ihmiset alkavat yhä enemmän tehdä työtä rauhanaatteen puolesta sotaa vastaan. Meidän on vain toivottava, että kaikki kansat ja ennen kaikkea juuri kaikki hallitukset heräisivät lopulta tämän ymmärtämään. Onhan suuri askel otettu, kun on esitetty ajatus Euroopan yhdysvaltojen perustamisesta.

Mutta Vanhassa liitossa oli sota suurin siveellinen teko, ja se näkyi jopa Jumala-nimessä, Jumala-käsityksessä. — Mutta se ei ole sitä enää. — Jumala-nimen tutkiminen opettaa meille, että ihmisillä on alkuaan ollut jotkut primääriset, jotkut periaatteelliset ja hyvin selvät käsitykset siitä, mikä Jumala on ja mikä elämä on, mikä salaisuus on olemassaolon takana. Kun ihmiset ajattelevat, että se Jumala on mahtava, että Hänellä on kaikista suurin valta ja mahti, niin he sillä ovat tunnustaneet, että itse elämä on mahtava heihin itseensä verrattuna. Yksilöt eivät voi potkia tutkainta vastaan. Kun heidän esimerkiksi on kuoltava, niin he eivät sille voi mitään. Elämä ja kuolema ovat heidän valtiaansa. Sitten on tuo käsitys, että Jumala on valo. Ihmiset ovat sitä vaistomaisesti ymmärtäneet, että jos ihmiset nyt vaeltavat pimeydessä ja tietämättömyydessä, niin kuitenkin Jumala on se, joka tietää ja joka on täynnä valoa. Kun me olemme pimeässä, niin se vain osoittaa meille, kuinka kaukana me olemme valosta. Sentähden on luonnollista, että kansat alkuasteella ovat palvoneet päivää, valoa ja aurinkoa.

Mitä tämä kaikki sitten opettaa tulevaisuuden Jumalasta? Mitä päätelmiä me tästä teemme tulevaisuuden Jumalan suhteen, tai ehkä paremmin sanoen, tulevaisuuden Jumala-käsityksen suhteen? Teemme tästä kaikki sängen selvän päätelmän, aivan loogisen johtopäätöksen ja voimme sanoa sen näin:

Tähän saakka on ihmiskunnan elämä ollut teologian aikakautta, sisällytettäköön tähän teologiaan mitä eri vaiheita tahansa. Me olemme eläneet teologian aikakautta siinä mielessä, että olemme määritelleet *apriori*, ennakoita, Jumalan, että sellainen ja sellainen on Jumala. Tätä Jumala-käsitystä tyrkytetään sitten toisille. Se on teologiaa, ajattelua Jumalasta, oppia Jumalasta. Tänä päivänä yliopistoissa tutkitaan teologiaa ja tullaan teologian professoreiksi ja tohtoreiksi, ja se merkitsee sitä, että on tutkittu ja päästy tiettyihin ajatuksiin Jumalasta. Se on oppia jumala-käsitteestä, jumal-kuvasta. Kun taas ajattelemme eteenpäin tulevaisuutta, ja ajattelemme, tuleeko siinä jotakin muutosta, tuleeko jokin muutos siihen, mitä me nyt olemme oppineet

ajattelemaan Jumalasta, niin me sanoisimme näin: tuleva aikakausi ei kuulu teologialle, vaan teosofialle. Sillä mitä teosofia on? Teosofia on tietoa Jumalasta. Jos teologia on oppia Jumalasta, niin teosofia on tietoa Jumalasta. Ihmiskunta tulevaisuudessa ei suinkaan tule tyytymään oppeihin Jumalasta, vaan se tulee pyytämään tietoa Jumalasta.

Mutta onko sitten olemassa mitään tietoa Jumalasta, onko olemassa teosofiaa? On. Mutta tätä tietoa Jumalasta ei tarjota tarjottimella niinkuin teologiaa. Teologia eli oppi Jumalasta annetaan aivan kuin tiettyssä astiassa toiselle ja sanotaan: niele tämä, juo tämä. Teosofia on aivan toista. Teosofia väittää: "Jumalasta voi päästä tietoon; ja Jumalasta on päästävää tietoon. Jokaisen täytyy päästä tietoon Jumalasta; jokaisen täytyy kokea Jumalaa." – Filosofinen ajattelu ja spekulaatio Jumalasta ei enää merkitse mitään; se ei enää käytännöllisesti katsoen ainakaan ole suuriarvoista. Tietenkin se on jonkinlaista aivovoimistelua, sillä teologi on voinut lukea paljonkin ja ajatellakin Jumalaa, mutta se ei merkitse paljonkaan, sillä käytännössä ainoastaan todellinen tieto merkitsee jotakin. Niinhän on matematiikassakin; matematiikka on kaikista abstraktisin tiede, mutta silti kaikista käytännöllisin tiede. Kun me tiedämme, että $2 \times 2 = 4$, niin siitä on heti apua jokapäiväisessä elämässä. Mutta sen täytyy todella olla tietoa. Jos me rupeamme äkkiä ajattelemaan, että $2 \times 2 = 5$ tai 6 , niin ei meillä ole silloin mitään hyötyä siitä. Jos me sanomme, että Jumala on valo ja Jumala on mahtava, mutta jos ei minulla ole mitään tietoa Jumalasta, niin ei se mitään merkitse. Kun tulevaisuudessa opetetaan uskontoa, niin se tulee olemaan siinä muodossa, että mikään ei merkitse mitään, jollei se ole kokemusta ja tietoa. On turha spekuloida ja väitellä Jumalasta, on turha tyrkyttää Jumalaa toiselle. Ihminen voi antaa toiselle vain sen, mitä itse tietää. Mikäli hän on kokenut Jumalaa, sikäli hän voi tietoaan toiselle antaa. Sentähden tulevaisuudessa, kun teosofia tulee teologian tilalle, sanotaan heti ensimmäiseksi: "Jumalasta voi päästä tietoon; ja ensimmäinen ehto, ensimmäinen askel on silloin, että sinun pitää etsiä totuutta, sinun pitää etsiä tietoa Jumalasta." – Silloin ei suinkaan riitä, että ihminen rupeaa tutkimaan teologiaa siinä merkityksessä, että hän tutkii mitä uskonnon opettajat ovat kirjoitelleet ja puhuneet, vaan silloin hänen täytyy lähteä tutkimaan koko ihmiskunnan historiaa. Hänen etsimisensä on sitä, että hänen täytyy tutkia koko ihmiskunnan kehitystä saadakseen nähdä, millä tavoin ihmiskunnan käsitykset Jumalasta ovat muuttuneet ja kehittyneet. Tämä tutkimus on välttämätön. Silloin hän epäilemättä tulee siihen mihin ainakin minä olen tullut.

Kun emme tyydy ajattelemaan vain niitä sisäisiä merkityksiä, mitä mahdollisesti kaikilla opeilla, taruilla ja legendoilla voi olla, mutta kun kaikkia niitä kertomuksia Jumalasta, mitä tapaamme pitkin ihmiskunnan historiaa, kun niitä kaikkia katselemme ja arvostelemme puhtaasti ja yksinkertaisesti terveen järjen kannalta ja moraalisesti, niinkuin meidän tehtävämme on, silloin me johdumme siihen, että mikään muu Jumala, joka on ihmiskunnalle ilmoitettu, jonka viisaat ovat ilmoittaneet, mikään muu Jumala, Jumala-käsitys, mikään muu kuva Jumalasta ei pelasta meitä kuin se, minkä Jeesus Kristus on meille alkuaan antanut. Minä en ole löytänyt sen korkeampaa. Olen koettanut tutkia kaikkia mahdollisia eläviä ja kuolleita uskontoja ja kaikkien ihmisten käsityksiä Jumalasta. Olen tietenkin nähnyt, mitä hyvää niiden takana on ollut, mitä totuutta niissä on ollut, mitä viisaimmat ihmisten joukossa ovat tienneet, mutta en ole siihen pysähtynyt. Olen asettunut nykyajan tavallisen ihmisen kannalle, joka kaipaa Jumalaa ja joka kaipaa ja etsii moraalista, siveellistä käsitystä Jumalasta. Silloin minä olen tullut siihen, että eivät mitkään jupiterit, brahmat, krishnat, eivät jehovat, orfeukset, väinämöiset, eivät mitkään jumala-käsitykset pysy hetkeäkään, kestä sekuntiakaan sen jumala-käsityksen rinnalla, jonka Jeesus Kristus meille toi. – Jeesus Kristus on evankeliumeissa tuonut meille käsityksen Jumalasta Isänä. Ja hän sanoo nimenomaan: Jumala on henki, Jumala on rakkaus. Hän on sanonut tämän kaikille. Eikä hän ole sanonut tätä jollekulle vihitylle, niinkuin noissa muissa uskonnoissa saattoi huomata, vaan hän sanoi kaikille: "Ymmärtäkää nyt te kaikki, että Jumala on henki, Jumala on rakkaus. Ymmärtäkää te kaikki, kuinka Jumala lähestyy teitä samassa määrin, kuin te lähestytte häntä. Ymmärtäkää, että Jumala tulee teitä hengessä lähemmäksi, kun te seuraatte minun neuvojani elämässänne. Silloin te pääsette ei ainoastaan yhä selvempään käsitykseen Jumalasta, vaan myöskin Jumalan tuntoon. Jumala ilmoittaa itsensä teille. Jumala tulee teissä eläväksi." – Näin Jeesus Kristus puhuu, ja se on minulle lopullinen ratkaisu. Se on minulle kaikista korkein ja pätevin käsitys Jumalasta, mitä kellään on ollut.

Kun olin nuori, ja olin tutustunut maailman uskontoihin ja filosofioihin ja viisaiden okkultistien ja kaikenlaisten nykyisten ja keskiaikaisten ja vanhojen tietäjien teoksiin ja oppeihin ja teorioihin, niin minä en kuitenkaan siitä ollut saanut rauhaa sielulleni. Yhtäkkiä sitten Jeesus tuli luokseni evankeliumien välityksellä, evankeliumien sanan kautta luokseni. Se sana oli niin käytännöllinen, että se iski suoraan sydämeeni, osui keskelle jokapäiväistä elämääni. Se hyväksyi minun tilanteeni ja selvitti sitä, niin että minussa syttyi valo ja minä käsitin, että Jeesus on ollut tässä samassa kohdassa ja hän tietää tämän; hän voi epäilemättä ohjata minua eteenpäin. Tämä tapahtui vuonna 1895, ja minä muistan, kuinka se vaikutti minuun voimakkaasti, kun yhtäkkiä olin huomaavinani, että olin löytänyt ystävän vuosituhansien takaa; ei mitään käsittämätöntä Jumalaa, joksi kirkko oli hänet maalannut, vaan inhimillisen ystävän, joka juuri ymmärsi minunkin vaikeuteni. Tämä vaikutti minuun niin voimakkaasti, että minä kauan vain itkin ja olin jonkinlaisessa merkillisessä väreilytilassa ja autuuden tunteen vallassa tai miksi sitä oikein sanoisin. Koko sieluni väreili; minä aivan tärisin fyysisestikin. Sitten lähdin kulkemaan aivan tietoisesti hänen näyttämänsä tietä. Olin tutustunut kaikkeen, olin siis lukenut paljon ja ajatellut kaikkia maailman uskontoja ja filosofioita, lukenut latinaksi ja monilla muillakin kielillä, mutta mistään en ollut saanut aivan lopullista tyydytystä, vaikka se kaikki olisi ollut kuinkakin viisasta. Minä kyllä ymmärsin kaiken järjessäni teosofisten oppien valossa, mutta se ei tyydyttänyt minun sydäntäni. Minä vaadin sellaista, joka olisi tullut aivan lähelle minua ja selittänyt minun oman probleemani. – Kun sitten Jeesus Kristus tuli luokseni evankeliumeissa, – ja sitten vielä toisellakin tavalla – vasta silloin ymmärsin, kuinka asiat todella olivat.

Siitä alkaen minulla on ollut selvillä, että se Jumala, jonka Jeesus Kristus meille tuo, jonka hän näyttää sanoillaan ja esimerkillään, on nyt korkeinta, mitä me voimme käsittää. Minä ainakaan en voi käsittää mitään korkeampaa kuin että Jumala on rakkaus.

Tämä sana rakkaus sisältää nimittäin äärettömän paljon.

Jeesus itse sanoi opetuslapsilleen, että kun hän lähtee pois, niin hän lähettää totuuden hengen, parakleetin. Tämä sana parakleeti on käännetty tavallisesti lohduttajaksi, mutta se merkitsee myöskin puoltaja. Tämä totuuden henki, jonka Jeesus Kristus on lähettänyt meille ja joka tulee juuri yksilöiden luokse, ei tule minkäänlaisena kertakaikkisena humahduksena tai 'puhalluksena' kaikkien kansojen yli hänen kuolemansa jälkeen, vaan jokaisen yksilön täytyy tulla siitä omakohtaisesti osalliseksi. Se totuuden henki, jonka Jeesus on lähettänyt meille, joka seuraa hänen työstään ja elämästään ja opistaan, on juuri siinä, että täytyy etsiä totuutta. Tätähän ei kristikunnassa ole ymmärretty. Ei täällä ole ketään opetettu etsimään totuutta. Täällähän on kaikki oppi tarjottu valmiina. Me istumme jumalanpalveluskokouksissa monta vuotta, mutta ei niissä koskaan sanota, että pitää etsiä jotakin. Päinvastoin opetetaan, että on aivan turhaa tutustua kaikenlaisiin lahkoihin ja kaikenlaisiin taikauskoihin. Pitää karttaa teosofiaa, spiritismiä ja kaikkea sellaista villitystä. Ei koskaan ole kristikunnassa kehoitettu totuuden etsimiseen. – Sentähden juuri joutui tieteellinenkin tutkimus kirkon ulkopuolelle, kirkon vainoamaksi ja kiroamaksi. Itse elämä on kuitenkin voimakkaampi kuin kaikenlaiset tuollaiset ennakkoluulojen karsinat. Sentähden syntyi keskelle kristikuntaa tieteellinen tutkimus muutamia vuosisatoja sitten; ja nyt olemme siinä kohdassa kuin olemme, mistä kiitos juuri tälle filosofiselle vapaudelle ja tieteelliselle tutkimukselle. Kirkon oppi ei suinkaan ole kehoittanut meitä totuudenetsijöiksi, sillä kun sillä oli mielestään totuus annettavana ilman muuta, niin täytyi vain kovasti olla varuillaan, ettei se totuus putoaisi pois vadilta tai tarjottimelta. Mutta Jeesus Kristus on opettanut, että mistään ei tule mitään jos huudatte vain Herra, Herra. Teidän pitää etsiä totuutta, teihin pitää tulla totuuden henki, teidän pitää tutkia kaikkia asioita, jotta te löytäisitte minut. Te ette löydä minua, ellette ole tutustuneet kaikkeen muuhun. Jos te ette tutustu kaikkeen muuhun, niin minun valoni jää teille pimeydeksi. Jos ette tiedä mitään pimeydestä, niin kuinka voisitte nähdä kynttilän valon. Jos te tiedätte pimeyden, niin voitte myöskin nähdä valon. Sentähden meidän täytyy totuudenetsijöinä tutkia ihmiskunnan historiaa, kaikkia jumalakäsityksiä, ja sitten vasta meille selviää, mikä on Jeesus Kristus, mikä on hänen tuomansa jumala-käsitys.

Kun me olemme Jeesuksen jumala-käsityksen löytäneet totuuden pyhässä hengessä, silloin me astumme siihen toiseen vaiheeseen eli etappiin tässä Jumalan tuntemisessa eli tulevaisuuden Jumalan tuntemisessa, joka on yhteydessä parakleettiin, lohduttajaan eli puoltajaan. Kun me nyt olemme päässeet totuuden henkeen ja olemme päässeet ymmärtämään, että korkein käsitys Jumalasta on se, että Jumala on rakkaus, tuo Jeesus Kristuksen ilmoittama ja meille tuoma rakkaus, rakkaus juuri sellaisena ja siinä mielessä kuin Jeesus Kristus on meille sen näyttänyt, – sillä Jeesus Kristus oli rakkauden personoitus; ken hänet näki, näki Isän, – niin tämä ei vielä merkitse, että me tietäisimme, että Jumala on rakkaus. Toinen etappi onkin sentähden: nyt on teidän opittava itse tietämään, että Jumala on rakkaus. Se tietenkin merkitsee, että teidän täytyy itse niin täytyä rakkaudella, että te itse sisässänne tiedätte ja tunnette, mitä Jumala on, mikä rakkaus on. Sitä emme voi oppia muuten kuin käytännössä. Emme voi oppia rakastamaan, jollemme yritä rakastaa. Vaikka meidän yrityksemme olisi kuinka kömpelöä tahansa, niin se on ainoa tie. Me emme opi soittamaan, elleimme harjoittele; emme saa sormiamme tottelemaan ilman harjoitusta; ja ensin kaikki epäonnistuu. Vasta harjoittelemalla saavutamme jotakin. Me emme osaa heti rakastaa niinkuin Jeesus, mutta meidän on opeteltava sitä. Me emme saata oppia, elleimme yritä. Se on ainoa tapa oppia tuntemaan Jumalaa. Yrittäkäämme rakastaa, yrittäkäämme rakastaa niinkuin Jeesus Kristus rakasti, sillä se on rakkautta. Ei mitään aistillista huumausta ja sukupuolista rakkautta ja sen sellaista. Mutta ei sekään ole vielä samaa kuin rakkaus. Sekin on vasta rakkauden aavistusta. Se rakkaus, jolla Jeesus Kristus rakasti, on Jumalan rakkautta, ja siinä on aivan äärettömiä korkeuksia ja aavistamattomia syvyyksiä, ihanaa kauneutta, josta meillä ei ole aavistustakaan, – ennen kuin aloitamme. Meidän täytyy siis ryhtyä soveltamaan rakkautta käytäntöön. Ja silloin joudumme kosketuksiin lohduttajan, parakleetin, sen puoltajan kanssa, joka sovittaa aina meidän välimme Jumalan kanssa. Se saa aikaan sen, että me olemme aina yhteydessä elämän suuren salaisuuden kanssa.

Meidän on yritettävä noudattaa Jeesus Kristuksen käskyjä. Rakkaus vaatii meiltä esimerkiksi, niinkuin Jeesus sanoo, että meidän on annettava anteeksi toisillemme. Mitenkä Jumala voisi antaa teille anteeksi, jollette te anna anteeksi toisillenne. Mitä Jumalaa liikuttaa minun syntini ja minun rikkomukseni. Elämän omat lait pitävät huolen siitä, että kun teen pahaa, niin siitä tulee vastavaikutus. Me emme pääse siitä yli eikä ympäri. Mutta meidän suhteemme Jumalaan on laadultaan sisäinen. Jumala antaa sikäli anteeksi kuin me annamme anteeksi toisillemme. Kun me annamme toisillemme anteeksi heidän kaikki rikkomuksensa ja vääryytensä meitä kohtaan, niin juuri sillä me ylläpidämme hyvää suhdetta maailman suureen henkeen, Isään Jumalaan, elämään itseensä. Silloin me elämme tosi elämässä sillä Jumala on joka hetki kaikkialla. Jumalan tajunta on täynnä rakkautta, ja me tulemme osallisiksi juuri siitä lohduttajasta, siitä puoltajasta, joka sanoo meille: "Älä epäile minun rakkauttani. Sinä luulet, että minä rakastan nyt vähemmän sinua kun sinä teet syntiä. Ei, minä annan auringon nousta niin hyvälle kuin pahoillekin. Minä olen kaiken takana. Minä olen saanut kaiken aikaan. Minä olen saanut aikaan kaikki ihmiset. Luuletko sinä, etten tietäisi, kuinka te olette vielä kehittymättömiä. Kestää vielä miljoonia vuosia, ennen kuin te tulette täydellisiksi. Luuletteko, että minä häiriinnyn siitä, että te olette vielä huonoja? Minä rakastan herkeämättä. Minä en voi muuta kuin rakastaa. Minun sydämessäni sinä olet yhtä mittaa. Minä rakastan sinua, niinkuin sinä jo olisit täydellinen olento. Sinä et itse tiedä minusta, niin kauan kuin sinä epäilet minun rakkauttani, niin kauan kuin et tahdo elää minun rakkaudessani, niin kauan kuin sinä et tahdo kulkea minun poikani jäljissä, noudattaa minun poikani neuvoja. Elä aina hänen neuvojensa mukaan, niin sinä elät minun tajunnassani."

Tällä tavoin rakkauden Jumala puhuu, ja se on vakavien pyrkijöiden kokemus, niiden, jotka kulkevat suurten jäljissä ja elävät lähellä Jumalaa. Heille rakkauden Jumala tulee yhä enemmän tunnetuksi, täyttää heidät yhä suuremmalla riemulla, käsittämättömällä kiitollisuudella, ihastuksella, onnella ja autuudella. "Kuinka on mahdollista, että olemassaolo on niin autuas, että se on kuin pelkkää runoutta, että se on niin yliluonnollisen kaunis?" – Näin ihminen saa tuntea, kun hän kulkee Jeesuksen neuvojen mukaan ja elää hänen elämäänsä. Elämä on hänelle kuin satua!

Muistan lukeneeni jostakin, että kun Pelastusarmeijan ensimmäinen kenraali Booth lepäsi kuolinvuoteellaan ja hänen ystävänsä olivat hänen ympärillään ja näkivät, kuinka onnellinen heidän

kenraalinsa oli, niin he kysyivät: "Sano nyt, mikä oikein on sinun elämäsi salaisuus? Minkä sinä olet huomannut kaikista suurimmaksi onnen lähteeksi elämässäsi?" – Kenraali Booth vastasi: "Jos minulla jokin salaisuus on ollut, ja jos minä tahtoisin sanoa lyhyesti, mikä on ollut minun elämäni ainoa sisältö, niin se on se, että minä olen antanut joka kohdassa kaiken itsestäni Kristukselle." – Siinä on sanottu juuri se, mitä jokainen etsijä saa kokea. Jokainen totuudenetsijä joutuessaan kosketuksiin ensin totuuden pyhän hengen ja sitten parakleetin kanssa saa kokea, että mitä enemmän hän itsestään antaa Kristukselle, mitä enemmän Kristus täyttää hänen olemuksensa ja tulee hänen sisäänsä, sitä enemmän kasvaa hänen sanomaton onnensa ja autuutensa. Elämä on hänelle kuin suurta satua, ihmeellistä seikkailua; ja Jumala näkyy hänelle yhä selvemmin rakkautena.